

IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN VIHERALUEJÄRJESTELMÄ

8.12.2004

SISÄLLYSLUETTELO

1	MIKÄ ON VIHERALUEJÄRJESTELMÄ ?	3
2	IISALMEN VIHERALUEJÄRJESTELMÄN MAISEMALLISET JA MAANKÄYTTÖLLISET LÄHTÖKOHDAT	4
2.1	Keskusta-alueen maisemarakenne	4
2.2	Iisalmen puistojen ja virkistysalueiden kehitys	6
2.3	Kaavatilanne sekä olemassa olevat suunnitelmat ja selvitykset	7
	<i>Seutu- ja yleiskaava</i>	7
	<i>Valtakunnalliset maisema- ja kulttuuriympäristöselvitykset</i>	7
	<i>Maakunnalliset selvitykset</i>	7
	<i>Laaditut maisema- ja ympäristösuunnitelmat</i>	7
3	IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN VIHERALUEJÄRJESTELMÄ	9
3.1	Iisalmen viheraluejärjestelmän rakenne	9
	<i>Korkeatasoisesti hoidetut keskustapuistot ja aukiot</i>	9
	<i>Rakennetut käyttöpuistot ja toiminnalliset viheralueet</i>	9
	<i>Maisemanhoitoalueet</i>	9
	<i>Virkistys- ja luontoalueet ja luonnonmukaiset viherkäytävät</i>	9
	<i>Viheralue, jolla on käyttörajoituksia</i>	9
	<i>Rakennettu alue, jolla on merkitystä viheralueverkon täydentäjänä</i>	9
	<i>Toiminnallinen viheryhteys</i>	9
	<i>Ekologisista perusteista hoidettava viheralue</i>	9
	<i>Kulttuurihistoriallisesti arvokas viheralue</i>	9
3.2	Viheraluejärjestelmän strategiset tavoitteet	10
	<i>Iisalmen kaupungin identiteetin vahvistaminen</i>	10
	<i>Keskustan historiallisten kaupunkipuistojen ja -aukioiden kehittäminen</i>	11
	<i>Viheryhteyksien kehittäminen</i>	11
	<i>Ranta-alueiden kehittäminen</i>	13
	<i>Luontoarvojen kehittäminen ja monimuotoisuuden lisääminen</i>	14
	<i>Liikunta-alueiden kehittäminen osana viherympäristöä</i>	14
3.3	Hoitoressurit, Vastuutahot ja aikataulu	15
4	TOIMENPIDEOHJELMA OSA-ALUEITTAIN	17
4.1	Keskustan ruutukaava-alueet ja Luuniemi	17
	<i>Nykytila</i>	17
	<i>Viheralueiden hoitotaso</i>	17
	<i>Viheryhteydet</i>	17
	<i>Ongelmat ja vahvuudet</i>	18
	<i>Ensisijaiset toimenpidesuosituks</i>	18
	<i>Karttaliite: Viheraluejärjestelmä, osa-alue 1</i>	19
	<i>Karttaliite: Toimenpideohjelma, osa-alue 1</i>	20
	<i>Toissijaiset toimenpidesuosituks</i>	22
4.2	Kirkonsalmi - Lintukylä – Savipelto - Papinaho – Pihlajajarju – Koljonvirta - Parkatti	23
	<i>Nykytila</i>	23
	<i>Viheralueiden hoitotaso</i>	23
	<i>Viheryhteydet</i>	23
	<i>Ongelmat ja vahvuudet</i>	23
	<i>Ensisijaiset toimenpidesuosituks</i>	23
	<i>Karttaliite: Viheraluejärjestelmä, osa-alue 2</i>	24

	<i>Karttaliite: Toimenpideohjelma, osa-alue 2</i>	25
	<i>Toissijaiset toimenpidesuosituks</i>	26
4.3	Pitkälahti – Makkaraalahti – Linjamaa – Koivuniemi	28
	<i>Nykytila</i>	28
	<i>Viheralueiden hoitotaso</i>	28
	<i>Viheryhteydet</i>	28
	<i>Ongelmat ja vahvuudet</i>	28
	<i>Karttaliite: Viheraluejärjestelmä, osa-alue 3</i>	29
	<i>Karttaliite: Toimenpideohjelma, osa-alue 3</i>	30
	<i>Ensisijaiset toimenpidesuosituks</i>	31
	<i>Toissijaiset toimenpidesuosituks</i>	31
4.4	Rohmula – Lippuniemi - Marjahaka	32
	<i>Viheralueiden hoitotaso</i>	32
	<i>Viheryhteydet</i>	32
	<i>ongelmat ja vahvuudet</i>	33
	<i>Ensisijaiset toimenpidesuosituks</i>	33
	<i>Karttaliite: Viheraluejärjestelmä, osa-alue 4</i>	34
	<i>Karttaliite: Toimenpideohjelma, osa-alue 4</i>	35
4.5	Touhula – Kihmula - Kangaslampi– Venakonlahti - Peltosalmi	36
	<i>Nykytila</i>	36
	<i>Viheralueiden hoitotaso</i>	36
	<i>Viheryhteydet</i>	36
	<i>Ensisijaiset toimenpidesuosituks</i>	37
	<i>Toissijaiset toimenpidesuosituks</i>	37
	<i>Karttaliite: Viheraluejärjestelmä, osa-alue 5</i>	38
	<i>Karttaliite: Toimenpideohjelma, osa-alue 5</i>	39
5	JATKOTOIMENPITEET	40
	<i>Hyödyntäminen kaavoituksessa</i>	40
	<i>Hyödyntäminen suunnittelussa ja rakentamisessa</i>	40
	<i>Hyödyntäminen viher- ja liikunta-alueiden ylläpidossa</i>	40
	<i>Hyödyntäminen kaupungin identiteetin vahvistamisessa ja viihtyisän asuinalueen imagon luomisessa</i>	40
6	LÄHTEET	41

1 MIKÄ ON VIHERALUEJÄRJESTELMÄ ?

Viheraluejärjestelmä on laaja ja moniulotteinen kokonaisuus, joka pitää sisällään sekä maankäyttöisiä että viheralueiden hallintaan, rakentamiseen ja hoitoon liittyviä tavoitteita. Sen ensisijaisena tarkoituksena on viihtyisän ja kestävä elinympäristön turvaaminen maankäyttö- ja rakennuslain hengen mukaisesti.

Iisalmen viheraluejärjestelmän keskeisin päämäärä on turvata kaikkialla kaupungin alueella riittävä ja monipuolinen viheralueiden verkosto. Sen tavoitteena on ohjata ja täydentää maankäytön suunnittelua, korostaa viheralueiden merkitystä hyvän elinympäristön osatekijänä ja nostaa viheralueiden arvostusta niin virkamiesten, päättäjien kuin asukkaiden silmissä.

Toinen merkittävä tavoite on viheralueiden toimintojen ja luonteen selkeyttäminen. Suunnitelmassa on pyritty nostamaan esiin virkistyskäytön, luontoarvojen ja ihmisten asumisolojen kannalta keskeisimpiä viheralueita, joihin tulee panostaa ja joita kannattaa vaalia. Tulosten avulla voidaan viheralueiden rakentamiseen, hoitoon ja kehittämiseen suunnattuja resursseja kohdentaa paremmin koko kaupungin alueella.

Termi *viheralue* synnyttää ihmisissä erityyppisiä mielleyhtymiä. Suppeimmillaan sillä voidaan ymmärtää yksinomaan kaupungin maalle kaavoitettuja puistoalueita mutta tässä työssä viheralueella tarkoitetaan:

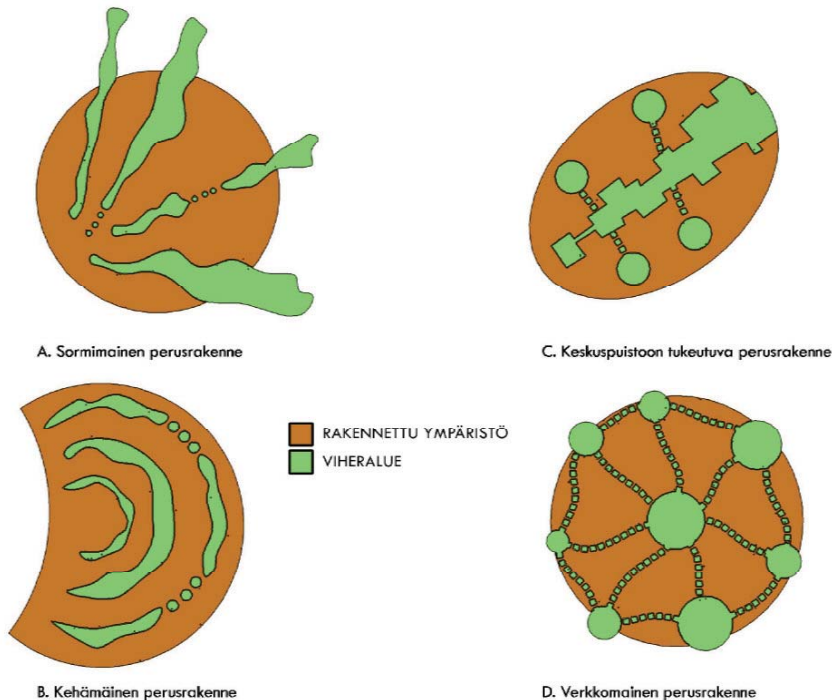
- kaikkia luonnonvaraisia ja puistomaisesti hoidettuja kasvullisia maa-alueita, kuten puistoja, metsiä, niittyjä, peltoja, laitumia, viljelypalsta-alueita, liikennevihreää ja liikenteen suojaviheralueita tai puistomaisia piha-alueita.
- toiminnallisia virkistyspaikkoja, kuten urheilu- ja ulkoilualueita, toreja ja aukioita tai julkisten laitosten ja yritysten piha-alueita.

Viheryhteydellä ymmärretään tässä suunnitelmassa laajempia viheraluekokonaisuuksia yhdistävää (muodoltaan usein kapeaa ja pienialaista) puisto- tai viheraluetta. Viheryhteyksillä on merkitystä ennen kaikkea viheraluejärjestelmän eri osa-alueita ja koko kaupunkikuvaa kokoavina elementteinä eikä niinkään perinteisten virkistystoimintojen (leikki ym.) kannalta. Viheryhteyden voi tietyin kriteerein muodostaa myös kadun reunassa kulkeva, yleisvaikutelmaltaan puistomainen kevyen liikenteen väylä. Luonnonmukaista viheraluetta, jonka läpi ei ole tarkoitus kulkea tai jota ei ole tarkoitus käyttää virkistystoimintoihin kutsutaan tässä suunnitelmassa *viherkäytäväksi*. Tällaisia ovat esimerkiksi asemakaavassa Makkarakalhan pientalokortteleiden väliin varatut sormimaisen kapeat viheralueet, joiden ensisijainen tehtävä on rikastaa ja monipuolistaa kaupunkiluontoa.

Viheralueiden käyttöön, hoitoon ja hallintaan liittyy useita eri intressitahoja. Viheraluejärjestelmän laadinnassa ovat lähtökohdana olleet osallistuvat työtävät. Asukkaiden, käyttäjien ja muiden sidosryhmien näkemykset luovat pohjaa suunnitelmassa esitettävälle hoito- ja kehittämishetkille.

Viheraluejärjestelmistä on eri tahoilla luotu erilaisia malleja, joiden avulla viheralueiden sijaintia kaupunkirakenteessa, niiden keskinäisiä yhteyksiä sekä määrää ja laajuutta on pyritty arvioimaan laajemmassa kaupunkirakenteellisessa kontekstissa. Näissä malleissa järjestelmän perusrakenne on määräytynyt mm. maanomistustilanteen sekä maisema- ja kaupunkirakenteellisten lähtökohtien, kuten topografian, maaston rakennuttavuuden ja vesistöjen sijainnin perusteella. Yhteistä eri malleissa on ollut tavoite kattavan ja monipuolisen viheralueverkoston muodostamisesta kaupunkirakenteen lomaan. Karkeasti yksinkertaista järjestelmää voi olla perusrakenteeltaan sormimainen, kehämäinen (green belt) tai verkkomainen. Sormimaisessa viheraluejärjestelmässä kiilamaiset vihervyöhykkeet halkaisevat kaupunkirakenteen säteittäisesti ja liittyvät kaupungin ulkopuolella laajempiin yhtenäisiin vapaa-alueisiin. Kehämaisessä mallissa rakennettujen alueiden välissä kiertää yksi tai useampia rengasmaisia vapaa-alueita. Järjestelmän perusmalli voi olla myös keskuspuistotyyppinen, jossa kaupunginosien viheralueet kytkeytyvät laajaan yhtenäiseen keskuspuistoon.

Edellä kuvattuja laaja-alaisia malleja voidaan parhaiten soveltaa kasvavilla kaupunkialueilla, joilla maankäyttöön voidaan vielä vaikuttaa koko kaupunkirakenteen kattavalla tasolla. Kasvu- vaiheen ohittaneiden taajamien viheraluejärjestelmässä ovat mahdollisuudet jo toteutettujen maankäyttöratkaisujen muuttamiseen varsin rajalliset. Ns. valmiiksi rakennetuilla alueilla viheraluejärjestelmässä voidaan keskittyä lähinnä olemassa olevan viheralueverkoston kehittämiseen ja keskeisten viheralueiden aseman turvaamiseen tulevissa maankäyttöratkaisuisissa.

2 IISALMEN VIHERALUEJÄRJESTELMÄN MAISEMALLISET JA MAANKÄYTTÖLLISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 KESKUSTA-ALUEEN MAISEMARAKENNE

Iisalmen keskustan maisemaa leimaa rantojen ja viheralueiden runsaus. Kuten useat muut vanhat kaupungit ja kauppapaikat, on Iisalmin syntynyt vesireittien ja liikenneväylien solmukohtaan. Kaupungin vanhin osa on perustettu Poroveden, Paloisjärven ja Paloisvirran kainaloon, josta taajamarakenne on vähitellen laajentunut Ouluun, Kajaaniin ja Kuopioon johtavien pääteiden suuntaan.

Ympäristöministeriön maisemamaakuntajaossa Iisalmi sijoittuu Itäisen Järvisuomen maisemamaakuntaan. Seutua luonnehtivat vesistöjen runsaus ja jyrkkäpiirteiset maastonmuodot. Metsiä on paljon, mutta Iisalmen – Lapinlahden – Maaningan - Siilinjärven alueella on viljeltyjä peltoja runsaammin kuin Järvisuomen maisemamaakunnassa keskimäärin. Seudun viljelymaisemat sijoittuvat tyypillisesti järvenrantojen savikoille, harjujen sivustoille sekä supra-akvaattisille moreenikohouomille. Mannerjäätikön vaikutuksesta seudun maastonmuodot ovat muovautuneet luode – kaakkoissuuntaisiksi. (Maisemanhoito s. 29, Maisemat, asuinympäristöt s. 68).

Vesistöjen, kuten Poroveden ja Paloisjärven pinnat (noin +86 m) muodostavat Iisalmen maisemarakenteen alavimman osan. Maaston korkeimmat kohdat ovat Paloisvuori (+141 m) ja Poskimäki (+135 m) keskustan itäpuolella. Maasto- ja maaperäolosuhteista johtuen suurin osa keskustan rakennetuista alueista sijoittuu 90 m ja 100 m korkeuskäyrien väliin.

Iisalmen keskustan ympäristö on valtaosin kumpuilevaa moreenimaastoa. Seudun kallioperän pääkivilajit ovat graniitti ja vanha migmatiitti. Avokalliopaljastumia alueella on melko vähän ja ne ovat pinta-alaltaan pieniä. Moreeniselänteitä halkoo luode-kaakkoissuunnassa kulkeva hiekkaja- ja hiesuvaltainen pitkittäisharju. Se on osa Pohjanlahdelta Jaamankankaalle johtavaa yhtenäistä harjujaksoa, joka Iisalmen kohdalla kulkee valtatie 5:n linjausta noudatellen Iirannan kautta Lapinmelle, ja sieltä edelleen katkonaisena kaupungin keskustan halki. Pitkittäisharjun lisäksi alueella on useita pienempiä hiekkaja- hietamuodostumia. Keskusta-alueen kohdalla maaperäolosuhteet vaihtelevat paljonkin. Iisalmen kaupungin historia tietää kertoa, että jo 1800-luvun loppupuolella ruutukaava-alueen uutta osaa rakennettiin suonekaiselle metsämaalle, jonka routivat savipatjat olivat talon- ja kadunrakentajien alituisena kiusana. Alueen moreenikerrokset muodostuvat pääasiassa mannerjäätikön alla kerrostuneesta pohjamoreenista, jonka hienoaiespitoisuus on suuri (savespitoisuus yli 5%). Pohjamoreeni noudattelee peruskallion muotoja keskimäärin alle viiden metrin paksuisina kerroksina. Laajemmat savikot ja hiesualueet sekä niiden myötä myös viljelykset ovat keskittyneet järvenrantamien tuntumaan. Poroveden, Nerkoonjärven sekä Pikku- ja Ison Iin, rantoja seuraavat viljelymaisema-alueet – vaikkakaan niitä ei Ahmonsaaren kulttuurimaisemaa lukuun ottamatta ole huomioitu valtakunnallisissa tai seudullisissa kulttuuriympäristöselvityksissä - ovat merkittävä osa Iisalmen maisemakuvaa ja vesistöhorisonttia päälähestymisteiden suunnasta sekä keskustan ruutukaava-alueen rannoilta nähtynä, muodostaen vähintäänkin maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisemakokonaisuuden.

Kuva 2. Iisalmen keskustan maisemaa leimaa rantojen ja viheralueiden runsaus.

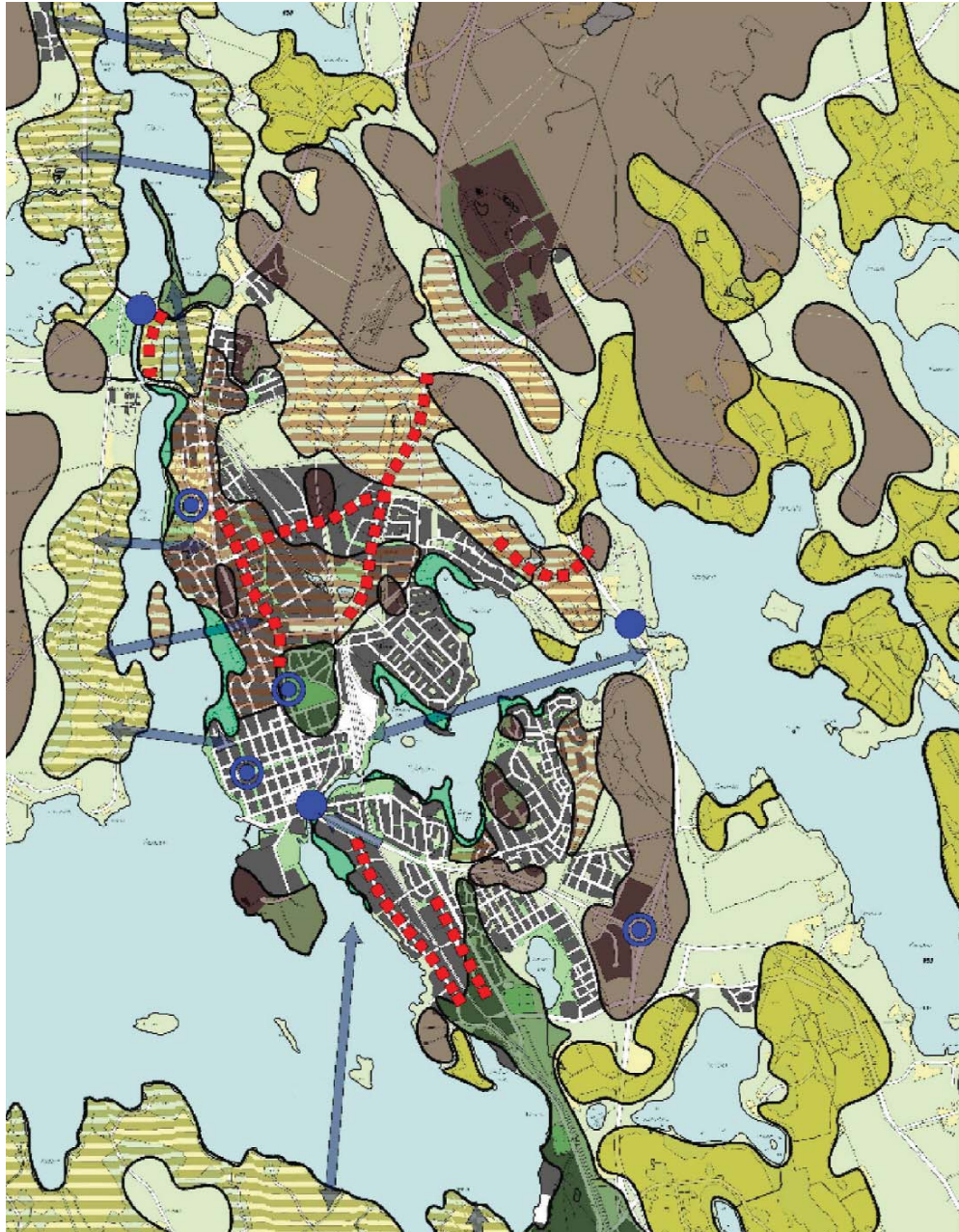

Kuva 3. Iisalmen seudun viljelymaisemat sijoittuvat tyypillisesti järvenrantojen savikoille.

KESKUSTA-ALUEEN MAISEMARAKENNE

Maisematyypit

- Järvenrantojen savikoille savespitoisille moreeni-maille kehittyneet viljelysmaisemat
- Käytöstä poisutunut tai rakentamisen vuoksi muuntuva viljelysmaisema (lehtipuusto ja vesa-koituvia alueita)
- Rakennettu alue, alkup. maisematyyppi muuntunut
- Rantavyöhykkeiden pehmeiköillä kasvava lehtipuuvaltainen sekametsä
- Mäntyvaltaista puustoa kasvava harjumaisema
- Moreeniselänteiden lakialue, mänty/kuusivaltainen metsää
- Moreeniselänteiden vaihtumisyvyöhyke, kuusivaltainen sekametsää
- Kaupunkikuvallisesti merkittävä kulttuurimaisemakokonaisuus
- Maamerkki
- Maiseman solmukohta
- Merkittävä näkymäsuunta
- Maisemakuvallisesti jäsentymätön alue

2.2 IISALMEN PUISTOJEN JA VIRKISTYSALUEIDEN KEHITYS

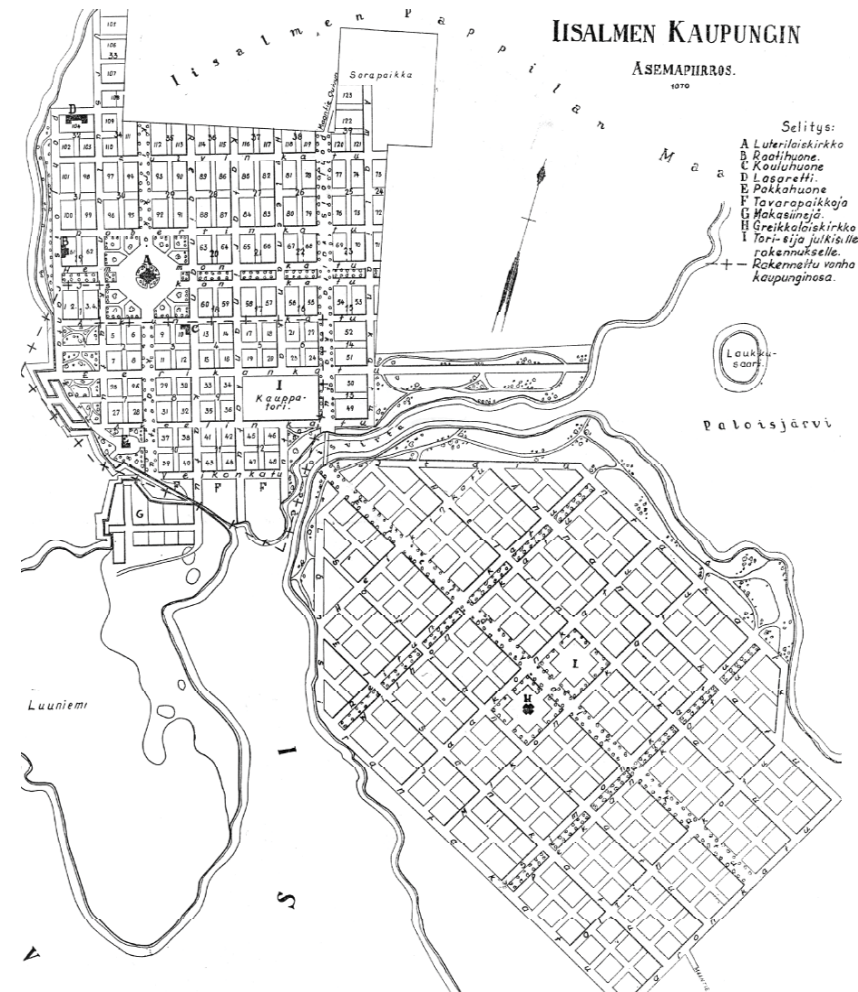
Keskustan vehreä ja puistomainen ilme juontaa juurensa Iisalmen kauppalan asemakaavasta vuodelta 1876, jossa ruutukaava-alueen keskeiset viherakselit ja aukiot - Kauppatori, Kirkko-puisto, Otavankatu ja Pohjolankatu – oli jo hahmoteltu. Poroveden ja Paloisjärven rannat oli jo tässä kaavassa varattu puistomaisiksi virkistysalueiksi, joita halkoo rantaa myötäilevien puisto-käytävien verkosto. Sisääntulo Kuopion suunnasta Iisalmen keskusta-alueen suunnitelmassa esi-tetty komea puistobulevardia, Eteläistä Valtakatua (katu sijoittui nykyisen Eteläisen Pohjolan-kadun paikalle) pitkin, jota jaksottivat kadun keskivaiheille osoitettu Ortodoksisen kirkon puis-tikko sekä poikittaissuuntaiset puistokadut Simonkatu ja Reitunkatu. Nämä asemakaavan Pa-loisvirran eteläpuolisia alueita koskeva osat jäivät käytännössä toteuttamatta, samoin kuin useimmat Iisalmen seuraavassa, vuonna laaditussa 1912 asemakaavassa, Paloisvirran eteläpuo-lle esitetyistä komeista uusista puistoalueista.

Vuonna 1902 rakennettu rautatie vaikutti keskustan ilmeeseen monin tavoin. Ratapiha- ja ase-majärjestelyt rikkoivat ensimmäisiin asemakaavoihin hahmotellun ruutukaava-alueen itäreunan ja aseman ympärille muodostui vapaamuotoinen ”ratapihan lievealue”. Aseman ja sataman välil-le rakennettiin nyttemmin jo purettu rantarata, jonka penkereet ovat sittemmin muuttuneet puisto-alueeksi. Asemarakennukset ja Asemapuisto muodostavat nykyään merkittävän yhtenäisen miljöökokonaisuuden Iisalmen keskustaan.

Sotien jälkeisessä maankäytön suunnittelussa luovuttiin 1800-luvun lopun ja 1900-luvua alussa vallinneiden ruutukaavojen monumentaalisuudesta. Sotaa seuranneen siirtolaisaallon aiheutta-mista kasvupaineista johtuen Paloisvirran eteläpuolelle kaavoitettiin puutarhakaupunkihenkiset Rohmulan ja Touhulan asuinalueet. Puutarhakaupunki oli jo 1800-luvun loppupuolella syntynyt tyylisuunta, jossa huvilamaiset yksityistalot sijoitettiin välttämättä maastoa myötäileville, reheville puutarhatonteille. Talojen korkeus, ulkonäkö ja koko suhteessa tonttiin määriteltiin yleensä tar-kasti rakennusjärjestyksessä, jotta katutilasta olisi tullut mahdollisimman harmoninen. 1940- ja 50 – luvut olivat Iisalmissa vilkasta pientalojen rakennuskautta ja Rohmulan ja Touhulan esi-merkit vaikuttivat rakentamiseen myös muilla asuinalueilla.

Uudemmissa asuinalueilla, kuten Makkaralahdessa ja Lippuniemellä näkyvät 1960- ja 70-luvuilla vallinneiden kaavoitusperiaatteiden vaikutus. Asuinkortteleita rytmittää nauhamaisien ”vihersormien” muodostama verkosto, joka yhdistää korttelipuistoja, suojaviheralueita ja laa-jempia virkistysalueita toisiinsa. Uudemmissa asuinalueilla on nähtävissä myös kaupungin laa-jentumista seurannut hyvien rakennusmaiden vähentyminen: rakennettavuudeltaan hyvät maat on kaavoitettu asuin- ja teollisuustonteiksi ja laajemmat viheralueet on sijoitettu järvenrantojen pehmeiköille tai muuten huonosti rakentamiseen soveltuville maille. Suuri osa asuinalueiden viheralueista on lähes luonnontilaisia taajamametsää, mutta jokaisella suuremmalla asuinalueella on yleensä myös yksi tai kaksi intensiivisemmin hoidettua puistoa, jotka yleensä sijaitsevat leikkipaikan yhteydessä. Porovettä ja Paloisjärveä reunustaville rantavyöhykkeille on asema-kaavoissa varattu yhtenäiset nauhamaiset vihervyöhykkeet. Omakotitonttien edustalla sijaitsevia rantavyöhykkeitä ei kuitenkaan ole lunastettu kaupungin omistukseen, mistä johtuen monet niistä on aikojen saatossa ”vallattu” piha-alueiden jatkeiksi.

Ydinkeskustaa ympäröivillä asuinalueilla näkyy myös Iisalmen taajamarakenteessa 1960-1980 lukujen aikana tapahtunut nopea kasvu –viljelysmaille rakennettujen tie- ja katualueiden sekä asuinkorttelien väliin on jäänyt vanhoja pelto- ja niittykaistoja, jotka viljelyskäytön päätyty-tyä vesakoituvat vähitellen umpeen. Tämä maankäytön murroksesta johtuva maiseman muun-tuminen on ollut voimakkainta rautatien ja VT5:ltä keskustaan johtavien sisääntuloväylien ra-jaamalla alueella.

Kuva 4. Iisalmen asemakaava vuodelta 1876. Kaavassa on esitetty keskustan keskeiset viherakselit, puistot ja kaupunkiaukiot.

Kuvat 5. ja 6. Keskustan ruutukaava -alueen historialliset puistot ja viherakselit, kuten Kirkkopuistonkatu ja Asemapuisto muodostavat keskustan viheralueverkoston rungon.

2.3 KAAVATILANNE SEKÄ OLEMASSA OLEVAT SUUNNITELMAT JA SELVITYKSET

Seutu- ja yleiskaava

Iisalmen keskusta-alueen yleiskaava on vuodelta 1987 ja on valtuuston hyväksymä, mutta ei lääninhallituksen vahvistama. Kaava ei ole oikeusvaikutteinen, mutta on toiminut Iisalmen kaupungin maankäytön ohjauksena näihin päiviin saakka yleispiirteisellä tasolla. Keskusta-alueen yleiskaavassa on luotu periaatteet rantojen osoittamiseksi asemakaavoissa puistoalueiksi. Tältä osin yleiskaavan ohjauksivaikutus on ollut merkittävä, vaikkakaan maanomistustilanteen vuoksi yleiskaavassa esitetyt periaatteet eivät ole kaikkialla toteutuneet.

Ympäristöministeriö on vahvistanut Ylä-Savon seudun maakuntakaavan 9.4.2003. Tätä raporttia kirjoitettaessa on ympäristöministeriön vahvistamispäätöksestä tehty kaksi valitusta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pohjois-Savon liitto julkaisee Ylä-Savon seudun maakuntakaavan (kaavakartta ja selostus) vasta sitten, kun valituksista on saatu KHO:n päätös.

Valtakunnalliset maisema- ja kulttuuriympäristöselvitykset

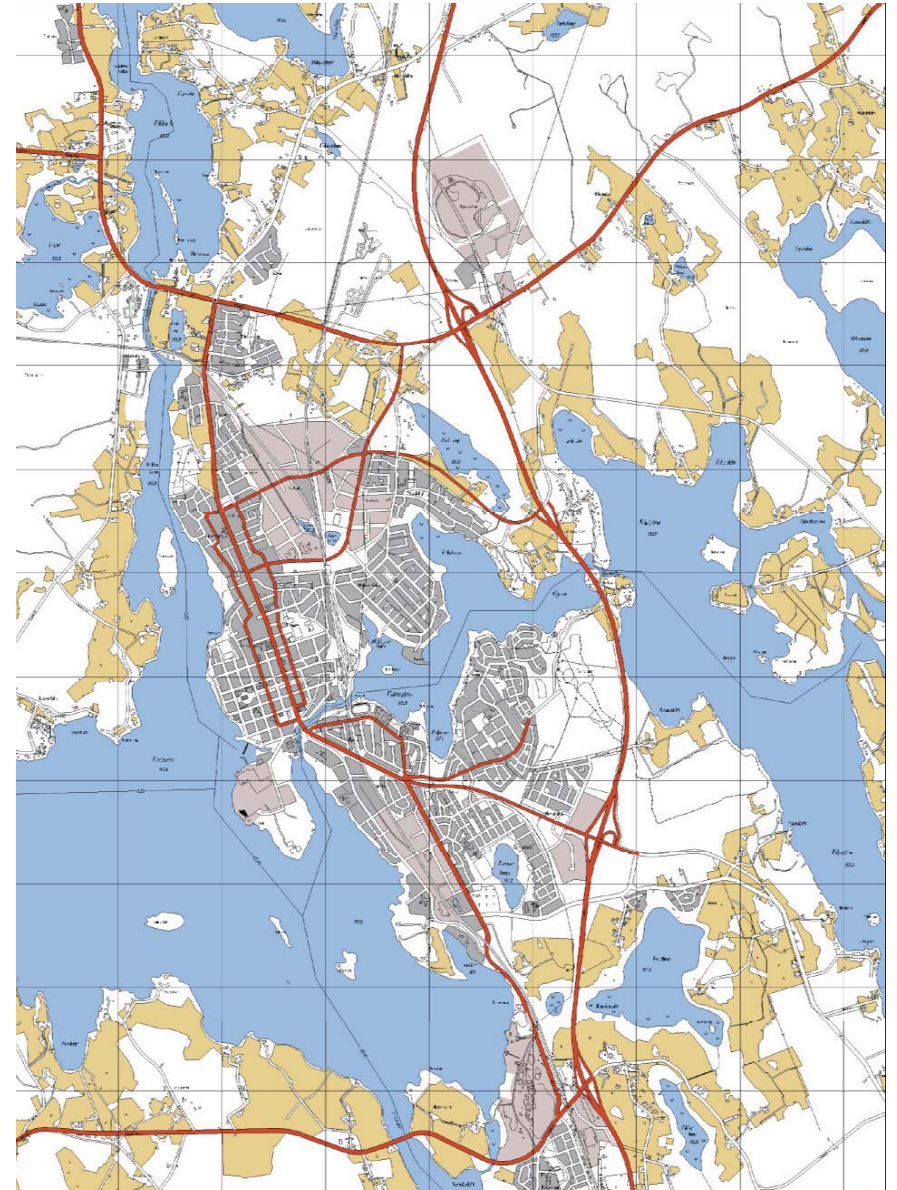
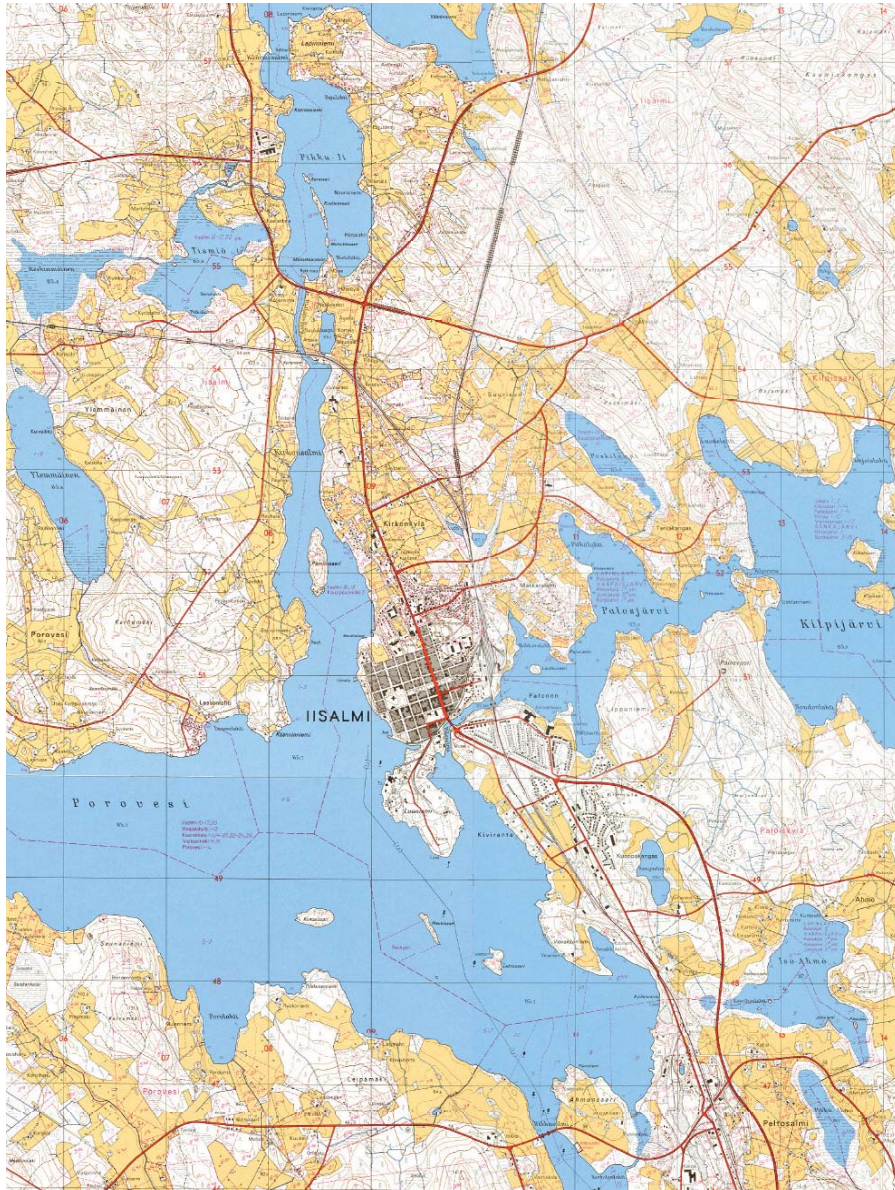
Museoviraston laatimissa inventoinneissa on valtakunnallisesti arvokkaiksi kulttuurihistoriallisiksi ympäristöiksi Iisalmeista arvioitu Ahmonsaaren ja Itikan sekä Koljonvirran kulttuurimaisemat, Koljonvirran päärakennus, vanha kirkko ja hautausmaa, asema-alue ja asemapuisto sekä Runnin kylpylä ja sitä ympäröivä kulttuurimaisema. Laaja-alaisia valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, kansallismaisemia tai maisemanähtävyyksiä ei Iisalmen alueelta ole ympäristöministeriön laatimissa selvityksissä inventoitu.

Maakunnalliset selvitykset

Pohjois-Savon maakuntaliitto ei ole laatinut maakunnallisia inventointeja ja selvityksiä arvokkaista kulttuurimaisema-alueista, rakennetuista kulttuuriympäristöistä, kulttuurihistoriallisesti arvokkaista rakennuksista tai muinaismuistoista. Iisalmen kaupunki on omana työnään laatinut inventointeja kulttuurihistoriallisesti arvokkaista rakennuksista ja joistakin rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Muinaismuistojen inventointi aloitettiin vuonna 2003 Iisalmen kaupungin toimesta. Arvokkaista kulttuurimaisema-alueista on vain hajanaisia huomioita, eikä niitä ole systemaattisesti inventoitu. Kaupungin tekemät omat inventoinnit eivät kuitenkaan riittäviä todistamaan alueiden arvoa, vaan tarvittaisiin maakuntatason inventointeja ja priorisointia. Näin voitaisiin myös saada tärkeitä kohteita valtakunnallisiin luetteluihin.

Laaditut maisema- ja ympäristösuunnitelmat

Eri puolilta ydinkeskustaa (mm. Kirkkopuisto, Luuniemen tapahtumapuisto sekä kanava, sata-alue ja Pohjolankatu) sekä Koljonvirran ympäristöstä on laadittu eri suunnittelijoiden toimesta useita selvityksiä ja ympäristösuunnitelmia, jotka ovat toimineet viheraluejärjestelmän taustamateriaalina. Aikaisemmat suunnitelmat on lueteltu tämän raportin sisällysluettelossa.

Kuvat 7. ja 8. Peruskarttalehti vuodelta 1973 ja ote Iisalmen opaskartasta vuodelta 2003. Keskustan laajentuminen ja tiehankkeet ovat viime vuosikymmeninä merkittävästi muuttaneet Iisalmen maisemakuva.

3 IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN VIHERALUEJÄRJESTELMÄ

3.1 IISALMEN VIHERALUEJÄRJESTELMÄN RAKENNE

Iisalmen viheraluejärjestelmä muodostuu *viheraluestrategiasta*, asemakaavoitetun keskusta-alueen kattavasta *viheraluejärjestelmästä* sekä *osa-aluekohtaisesta toimenpideohjelmasta*. Viheraluestrategia määrittelee millaisin teemoin ja painotuksin Iisalmen viheralueita tulisi pitkällä tähtäyksellä kehittää, viheraluejärjestelmässä määritellään viheralueiden ja -yhteyksien keskinäinen hierarkia ja osa-aluekohtainen toimenpideohjelma sisältää konkreettisia hoito- ja parannusehdotuksia keskustan eri osa-alueille.

Keskustan viheralueet on jaettu viheraluejärjestelmässä seuraaviin hoitotasoa ja käyttötarkoitusta kuvaaviin luokkiin:

Korkeatasoisesti hoidetut keskustapuistot ja aukiot

Keskustan ydinalueilla sijaitsevat kaupunkipuistot sekä puisto- ja ulkoalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä, "keskusta-alueen käyntikortit". Alueiden hoito- ja varustelutaso on korkea.

Rakennetut käyttöpuistot ja toiminnalliset viheralueet

Pääosa aktiivisista virkistyspalveluista ja toiminnoista, kuten pelikentät, uimarannat, koirapuistot ja leikkialueet sijoittuvat näille alueille. Hoitotaso on luonto/virkistysalueita korkeampi, mutta matalampi kuin keskustapuistoilla.

Maisemanhoitoalueet

Kaupunkikuvallisesti tai maisemallisesti merkittävä alue, jonka virkistyskäyttöarvo on vähäinen, mutta jota tulee hoitaa maisemakuvallisin perustein. Tällaisia ovat esimerkiksi sisääntuloteiden ja -liittymien ympäristöt sekä kaupunkikuvaan olennaisesti liittyvät viljely- ja järvimaisemat. Maisemanhoitoalueiden hoito tarkoittaa esimerkiksi säännöllisesti toistuvia vesakon raivauksia sekä metsien ja järvenrantojen reunavyöhykkeillä kasvavan puuston harvennushakkuita.

Virkistys- ja luontoalueet ja luonnonmukaiset viherkäytävät

Puisto- tai viheralue, jolle ei ulkoilukäytön lisäksi osoiteta erityisiä virkistystoimintoja. Alueella on merkittävä ekologinen tai kaupunkikuvallinen rooli osana keskusta-alueen viheralueverkostoa. Virkistys- ja luontoalueet ovat ulkoasultaan luonnonmukaisia ja toimivat ekologisina käytävinä (viherkäytävät).

Viheralue, jolla on käyttörajoituksia

Alueet liittyvät kaupunkikuvallisesti keskusta-alueen viheralueverkostoon, mutta niiden käyttöä on maanomistuksen tai alueen luonteen vuoksi rajoitettu. käyttörajoituksia sisältäviä viheralueita ovat esimerkiksi hautausmaat, golf-kentät, maatalouskäytössä olevat pelto- ja laidunalueet sekä asuntojen piha-alueisiin kiinteästi liittyvät kapeat rantavyöhykkeet

Rakennettu alue, jolla on merkitystä viheralueverkoston täydentäjänä

Viheralueverkostoa toiminnallisesti, kaupunkikuvallisesti tai ekologisesti täydentävä rakennettu alue, joka on luonteeltaan puutarhamainen, sisältää kulttuuriarvoja tai muodostaa kaavallisesti puistomaisen kokonaisuuden. Alueen puistomainen ulkoasu tulee säilyttää. Tiivistävä täydennysrakentaminen ei ole suositeltavaa. Alueella sijaitseva rantavyöhyke tulee pitää osittain luonnonmukaisena ja kasvipeitteisenä.

Toiminnallinen viheryhteys

Laajempia viheralueita yhdistävä väylä, jolla on tärkeä merkitys viheraluerakenteessa. Tällainen voi olla esimerkiksi kapea hoidettu luonnonalue, kävely- tai puistokatu, rantapromenadi tai asuinalueen puutarhamainen katu

Ekologisin perustein hoidettava viheralue

Viheralue, jolla on merkittävä ekologinen rooli kasvi- tai eläinlajien elinympäristönä, ekologisina käytävinä tai koulujen opetuskäytössä. Alueet pidetään ulkoasultaan luonnonmukaisina eikä niille osoiteta ulkoilukäytön tai luontopolkujen lisäksi muita virkistystoimintoja.

Kulttuurihistoriallisesti arvokas viheralue

puisto- ja viljelyalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kulttuurihistoriallista merkitystä. Hoito- ja kehittämistoimenpiteissä huomioidaan alueen historialliset arvot.

Kuva 9. Kaikkien puistoalueiden ei tarvitse olla puistomaisesti rakennettuja ja hoidettuja. Luonnonmukaisesti käsitelty rantavyöhyke voi olla paitsi kaunis, myös ekologisesti arvokas.

3.2 VIHERALUEJÄRJESTELMÄN STRATEGISET TAVOITTEET

Iisalmen kaupungin identiteetin vahvistaminen

Viheraluestrategian yksi keskeinen päätaavoite on arvioida, mitkä ovat ne ympäristökiteijöistä lähtevät arvot ja vahvuudet, joiden avulla Iisalmen keskusta-alueen vetovoimaa voidaan parantaa. Riittävän laaja-alainen, esteettisesti ja ekologisesti toimiva viherverkosto voisi olla yksi Iisalmen vetovoimatekijöistä kilpailtaessa asukkaista ja työpaikoista seudun muiden asutuskeskusten kanssa.

Iisalmi tunnetaan yleisesti puistojen, rantojen ja järvimaisemien kaupunkina. Näitä arvoja tulisi jatkossakin vaalia ja kehittää. Positiivisten mielikuvien muodostumisen kannalta etusijalla ovat ne alueet, joilla ihmiset viettävät vapaa-aikaansa tai joiden läpi kuljetaan, esimerkiksi ydinkeskusta-alueen pääkadut sekä sisääntuloteiden, yleisötapahtumien tapahtumapaikat ja päänähtävyyksien ympäristö. Vastuu imagon kehittämistä ei lepää yksinomaan kaupungin harteilla, sillä monet kaupunkikuvallisesti keskeiset alueet ovat yksityisten maanomistajien, yritysten ja valtion liikelaitosten hallinnassa.

- *Kaupungin sisääntuloteiden* ulkoasua voidaan parantaa valaistuksen, istutusten ja ympäristötaiteen keinoin. Saapuminen keskusta-alueeseen VT5:n Marjahaan liittymän suunnasta on varsin miellyttävä jo nykyiselläänkin. Eteläisen Pohjolankadun varsi on siistiä ja hyvin hoidettua ympäristöä ja kaupungin siluetti on edustavimmillaan juuri Eteläisen Pohjolankadun suunnasta nähtynä. Sitä vastoin ensivaikutelma Kajaanin ja Oulun suunnista saavuttaessa ei ole yhtä positiivinen. Sisääntuloväylien maisemakuvaa hallitsevat teollisuuskiinteistöt, ostoskeskusten pysäköintialueet, voimajohtokäytävät ja umpeenkasvat pelot.
- *Kauppatori, Paloisvirran silta ja Paloisvirran rannat* muodostavat merkittävän kaupunkikuvallisen solmukohdan ja porttimaisen elementin Kuopion suunnasta saavuttaessa. Raatihuoneenpuiston, kauppatorin, vanhan rantaradan penkereen ja Paloisvirran pohjoisrannalla sijaitsevien viheralueiden liittyminen toisiinsa edellyttää jatkosuunnittelua ja itse torialue on nykytilassaan hieman epäviihtyisiä, vaikkakin kauppahalli tarjoaa toritoiminnoille luontevan ja kauniin taustan.
- *Ruutukaava-alueen pääkatujen katukuvaa tulisi kohentaa.* Muutos pienestä puutalokaupungista nykyiseksi kerrostalovaltaisiksi keskusta-alueeksi ei ole Iisalmissa ollut täysin kivuton. 1960-70 -lukujen karusta arkkitehtuurista ja leveistä ajoradoista johtuen osa katutiloista, kuten Riistakatu, Louhenkatu ja Karjalankatu ovat ilmeeltään kovin autioita ja tyhjiä. Kontrasti keskustan viihtyisiin puistokatuuihin Otavankatuun ja Kirkkopuistonkatuun on jyrkkä.
- *Keskustaa ympäröivien kulttuurimaisemien hoito ja suojele* tulee ottaa huomioon pidemmän aikavälin maankäytön suunnittelussa, jotta maankäytön muuttumisesta aiheutuvat maisemavauriot voidaan minimoida. Poroveden, Nerkoönjärven sekä Pikku- ja Ison Iin, ympärillä sijaitsevat kulttuurimaisemat, erityisesti Käänninniemen ja Kirkonsalmen länsirannan viljelysmaisema - muodostavat merkittävän osan Iisalmen maisemakuvaa ja kes-

Kuva 10. Katunäkymä saavuttaessa keskusta-alueen Eteläisen Pohjolankadun suunnasta.

Kuva 11. Katunäkymä saavuttaessa keskusta-alueen Ratakadun suunnasta.

- kusta-alueelta avautuvaa vesistöhorisonttia. Viljelysalueiden säilyminen käytössä ja niiden rantavyöhykkeisen pysyminen avoimena tulee turvata maisemahoidollisin keinoin ja näiden alueiden mahdollinen täydennysrakentaminen tulee ohjata maisemakuvan kannalta sopiville paikoille.
- *Koljonvirran sekä vanhan kirkon ympäristön maisemanhoito.* Koljonvirran taistelupaikka ja Juhani Ahon museo ovat jo tällä hetkellä varsin suosittuja matkailukohteita. Keskustan ruutukaava-alue, vanha kirkko, Juhani Ahon museo ja Koljonvirran taistelupaikka muodostavat monipuolisen kulttuurinähtävyyksien sarjan, jota voidaan kehittää mm. opastusta ja kevyen liikenteen yhteyksiä parantamalla sekä kohteiden lähiympäristössä sijaitsevia pienialaisia maisemavaurioita korjaamalla.

Keskustan historiallisten kaupunkipuistojen ja -aukioiden kehittäminen

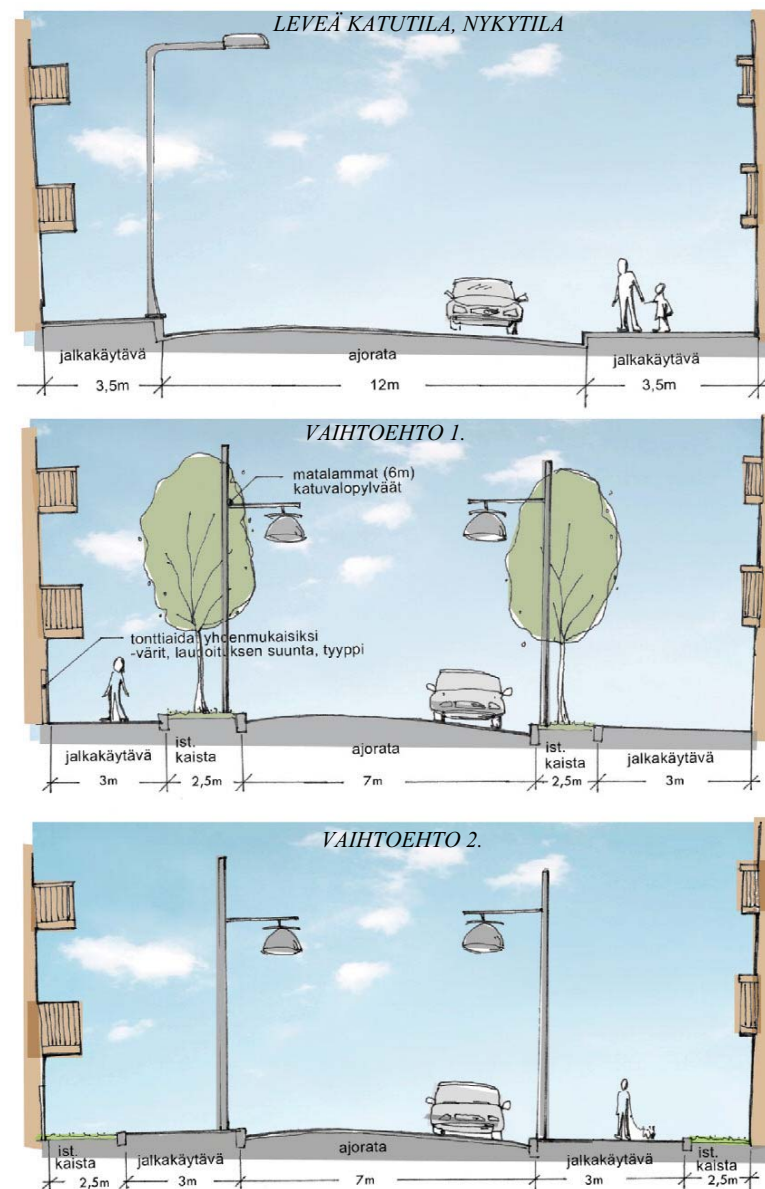
Puistoilla ja puistokaduilla on ollut keskeinen rooli Iisalmen maankäytössä aina kaupungin ensimmäisestä asemakaavasta lähtien. Keskustan historialliset kaupunkipuistot ja puistokadut – Kirkkopuisto, Otavankatu ja pohjolankatu muodostavat keskustan kaupunkikuvaa kokoavan ja toisiinsa kiinteästi kytkeytyvän viheraluekokonaisuuden ja syventävät olennaisesti keskusta-alueen historiallista kerrostuneisuutta.

- *Historiallisesti arvokkaan rautatieasema-alueen* ja Asemapuiston tulisi kytkeytyä nykyistä tiiviimmin osaksi keskusta-alueen historiallisten puistojen kokonaisuutta ja viheralueverkostoa.
- *Iisalmen satama ja satamapuisto* sijaitsevat kaupunkikuvallisesti keskeisellä paikalla ja avautuvat suotuisaan ilmansuuntaan. Satamalla on hyvät edellytykset kehittyä virkistys-alueena ja erilaisten ulkoilmatapahtumien näyttämönä.
- *Pohjolankadun eteläpäässä sijaitsevaa Raatihuoneenpuistikko* on kaunis ja hyvin hoidettu kaupunkipuisto, mutta sen liittyminen Paloisvirran rantapuistoon tai torialueeseen ei ole järjestetty parhaalla mahdollisella tavalla. Puiston laajentamista entisen rantaradan paikalle tulisi tutkia.

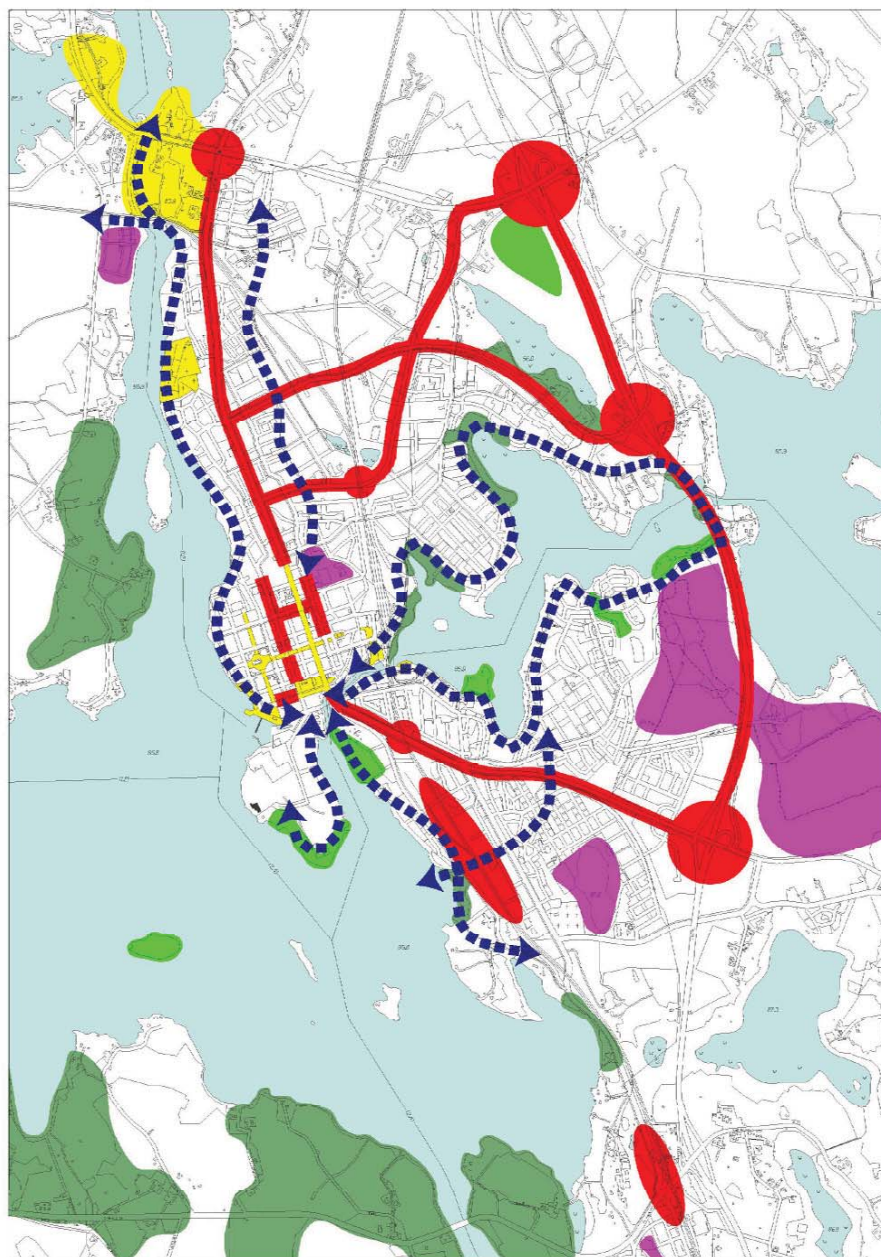
Viheryhteyksien kehittäminen

Kattava ja katkeamaton viheryhteyksien verkosto lisää ulkoilumahdollisuuksia ja parantaa kevyen liikenteen turvallisuutta. Jokaiselta asuinalueelta tulisi olla toimiva viheryhteys keskustaan ja mahdollisuuksien mukaan yhteydet jollekin ympäristössä sijaitsevalle laajemmalle virkistys-alueelle.

- *Tärkeimpiä kevyen liikenteen väyliä* tulisi kehittää siten, että ne kytkeytyvät saumattomasti osaksi keskusta-alueen viheralueverkostoa. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyisen väylästäön epäjatkavuuskohtien poistamista, eri viheralueita yhdistävien uusien reittiosuuksien rakentamista, valaistuksen ja opasteiden parantamista sekä nykyisten reittien kohentamista esimerkiksi katupuu- ja pensasistutuksien ja hidasteilla varustettujen suojaiteiden avulla.

Kuva 12. Esimerkkejä leveän katutilan kaventamisesta istutusten avulla.

IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN VIHERALUEJÄRJESTELMÄ

VIHERALUESTRATEGIA

-
IISALMEN IDENTITEETIN PARANTAMISEEN TÄHTÄÄVÄT TOIMENPITEET
 - Sisääntuloväylien ja pääliittymien ympäristön parantaminen ja maiseman solmukohtien kehittäminen maamerkeiksi
 - Keskeisillä paikoilla sijaitsevien teollisuusalueiden ympäristön parantaminen
 - Keskusta-alueen pääkatujen miljööhön kehittäminen
-
KULTTUURIHISTORIALLISESTI TAI HISTORIALLISESTI MERKITTÄVIEN VIHERALUEIDEN KUNNOSTAMINEN, HOITO JA SUOJELU
 - Keskustan historialliset puistoakselit, Asemapuisto, satama, vanha hautausmaa ja Sankariniemi
-
VIHERYHTEYKSIEN KEHITTÄMINEN
 - Yhtenäisten rantareittien perustaminen
 - Sujuvat, viihtyisät ja turvalliset kv-yhteydet asuinalueilta keskustaan
-
KIINTEÄSTI IISALMEN KAUPUNKIKUVAAN LIITTYVIEN VIJELY- JA JÄRVIMAISEMIEHIN HOITO JA KUNNOSTAMINEN
 - Koljonvirran ympäristö ja Kirkonsalmen länsipuolen viljelysmaisemat
 - Ahmonsaari
 - Pääväyliltä avautuvat järvinäkymät
-
MONIMUOTOISUUDEN LISÄÄMINEN
 - Alueiden hoitotavoitteet ensisijassa ekologisia, tarvittaessa kulku- ja käyttörajoitukset
 - Operuskäytön kehittäminen, opastetut luontopolut
-
LIIKUNTA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN OSANA VIHERYMPÄRISTÖÄ

- *Vanha kirkko ja hautausmaa* muodostavat edustavan kulttuurinähtävyyden, joka tulisi liittää nykyistä kiinteämmin osaksi viheralue- ja yhteysverkostoa. Keskustasta ja Koljonvirran suunnasta tulisi järjestää alueelle viihtyisä, turvallinen ja hyvin opastettu jalankulku-yhteys.
- *Yhteyksiä ydinkeskustaa ympäröiville kulttuurimaisema-alueille tulee kehittää* ja visuaalisen yhteyden säilymisestä keskusta-alueen ja ympäröivien viljelysmaisemien välillä tulee huolehtia.
- *Keskustan ruutukaava-alueen viheryhteyksiä* voidaan kehittää esimerkiksi tiettyjen katu-alueiden miljöötä parantamalla. Leveitä vähän liikennöityjä asuntokatuja voidaan parantaa esimerkiksi kaventamalla ajorataa istutusaluein ja katupuurivein.
- *Rautatie rajoittaa keskustan itä-länsisuuntaisia viheryhteyksiä.* Rautatien ylitys / alitusmahdollisuuksia tulee tutkia ja nykyisiä ylikäytäviä parantaa.

Ranta-alueiden kehittäminen

Rannat ja järvinäkymät ovat Iisalmen kaupunkikuvan tärkeimpiä vahvuuksia. Rantanäkymien merkittävimmät uhkatekijät ovat keskustaa ympäröivien viljelysmaisemien umpeenkasvu sekä järvien rannoilla tapahtuva asuinrakentaminen, joka vääristää paikkaan sijoittuneena saattaa rajoittaa tai kokonaan estää ranta-alueiden virkistyskäytön. Rantarakentaminen ei yksiselitteisesti turmele maisemakuvaa, mutta mikäli omarantainen rakentaminen tulevaisuudessa lisääntyy, tulee rakennusten arkkitehtuuriin, materiaaleihin ja väritykseen kiinnittää erityistä huomiota. Kaupungin rakennusjärjestykseen tai jatkotyönä laadittaviin asemakaavoihin tulisi myös kirjata yhteiset pelisäännöt siitä, miten rantavyöhykkeiden kasvillisuutta tulisi hoitaa ja kehittää.

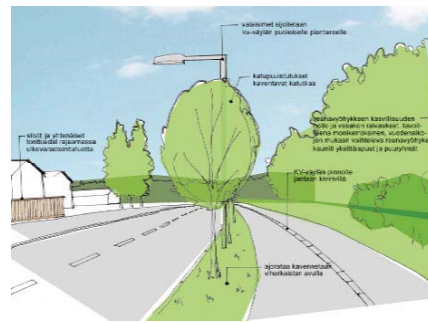
- *Haukiniemen ja sataman välinen rantavyöhyke* keskustan ruutukaava-alueen länsipuolella muodostaa hyvin toimivan rantapuiston, mutta rantareittejä ja ranta-alueiden virkistyskäyttöä ydinkeskustan ulkopuolella voidaan kehittää.
- *Rantareittien* mahdollisia parantamiskohteita ovat esimerkiksi Paloisjärveä kiertävän, jo nykyiselläänkin suosittu virkistysreitin epäjatkuvuuskohtien korjaaminen, satama-alueen ja Paloisvirran rantoja noudattelevien rantapolkujen parantaminen, uuden rantareitin perustaminen Paloisvirran sillalta etelään kotiseutumuseon suuntaan sekä rantaa noudattelevan reitin perustaminen Kirkonsalmen kautta pohjoisen suuntaan Koljonvirralle. Rantareittien ei tarvitse kulkea joka kohdin aivan rantaviivan tuntumassa, mikäli maanomistusolot, maastonmuodot tai perustamisolosuhteet eivät sitä mahdollista. Reitit tulisi kuitenkin suunnitella niin, että yhteydet ovat sujuvia ja luontevia ja että ne jaksot, jotka joudutaan ohjaamaan katuverkkoa pitkin, rakennetaan mahdollisimman turvallisiksi ja viihtyisiksi.
- *Ratapiha-alueen itäpuolella sijaitsevan rantavyöhykkeen* kasvillisuuden kehittäminen ja Luuniemen itäosassa sijaitsevien ranta-alueiden ennallistaminen.
- *Rantareittien opastejärjestelmän kehittäminen* sekä levähdyspaikkojen, piknik- ja näköalapaikkojen rakentaminen reittien varrelle.

Kuva 13. Torin, linja-autoaseman ja Raatihuoneen puiston ympäristöä parantamalla voidaan vaikuttaa myönteisesti koko keskusta-alueen imagoon.

Kuva 14. Osa Iisalmen liikuntapaikoista on varsin puistomaisesti hoidettuja ja ne liittyvät jo nyt saumattomasti osaksi viheralueverkostoa.

Kuvat 15. ja 16. Puistomaisesti toteutettu kevyen liikenteen reitti voi muodostaa viihtyisän ja toimivan viheryhteyden eri virkistysalueiden välille. Esimerkkejä nykyisen kevyen liikenteen reitin parannusehdotuksista

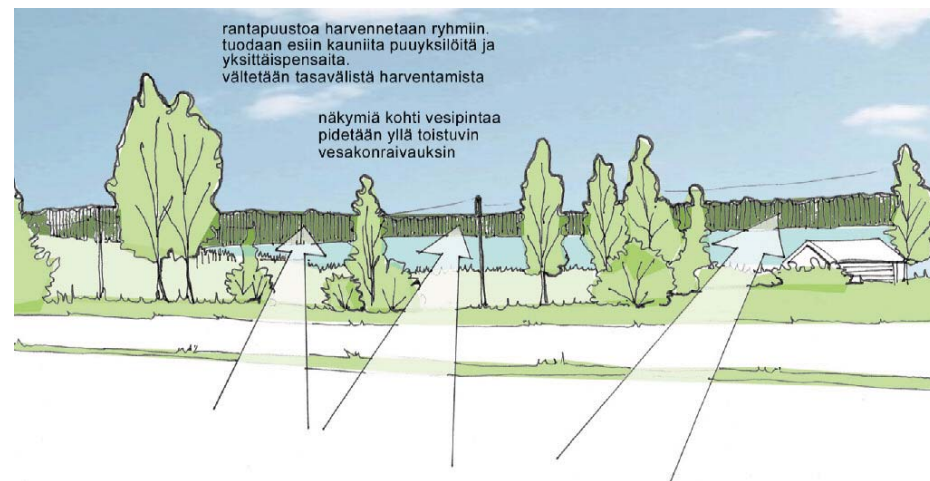
Luontoarvojen kehittäminen ja monimuotoisuuden lisääminen

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat elinympäristöt tulee jättää rakentamatta. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi vanhat metsiköt ja lehdot, louhikot, harjuympäristöt, maatalouden perinnemaisemat, kuten niityt ja kedot, ojittamattomat suot ja pienvesien, kuten purojen ja lähdeiden välittömät lähiympäristöt. Iisalmen viheralueverkosto tulisi nähdä paitsi kaupunkilaisten virkistyskäyttöä palvelevina toiminnallisina alueina, myös *maisemaekologisena verkostona*. Viheryhteyksien ja viherkäytävien ekologinen arvo ja merkitys kasvi-, eläin- ja sienilajien leviämisen- ja esiintymisalueina määräytyy muun muassa hoitoperiaatteiden, viherkäytävän leveyden, kaventumien, laajentumien, katkosten ja monien muiden seikkojen perusteella.

- Koska useimmat monimuotoisuutta ylläpitävistä avainbiotoopeista ovat jo hävinneet kaupunkialueella rakentamisen jalkoihin tai niiden määrä ja pinta-ala on merkittävästi pienentynyt, voitaisiin valikoiduille viheralueille perustaa erityisiä *monimuotoisuuden lisäämisalueita*, joiden hoitotavoitteet ovat ensisijaisesti ekologisia. Eri puolilta Suomesta löytyy kokemuksia esimerkiksi tienvarsinurmikoiden muuttamisesta kukkiviksi niityiksi, jotka tarjoavat uutta kasvutilaa harvinaistuneille kasvilajeille ja monille selkärangattomille eläinlajeille. Kaupunkia reunustavat rantavyöhykkeet tarjoavat myös lukuisia alueita, jotka soveltuvat hyvin hoidettavaksi luonnon monimuotoisuus silmälläpitäen. Monimuotoisuuden lisäämisalueita voidaan hyödyntää myös koulujen opetuskäytössä ja niiden kiinnostavuutta voidaan parantaa esimerkiksi opastaulujen ja infopisteiden avulla.

Liikunta-alueiden kehittäminen osana viherympäristöä

- Liikunta-alueita, kuten palloilu- ja urheilukenttiä, uimarantoja ja venevalkamia tulee kehittää osana Iisalmen viheralueverkostoa. Monet liikunta-alueista ovat jo nykyisin ilmeeltään puistomaisia ja kytkeytyvät luontevasti ympäröiviin viheralueisiin, mutta osa liikuntapaikoista, kuten Kankaan urheilupuisto ja jalkapallohalli, kaipaavat ympäristön parannustoimia.

Kuvat 17. ja 18. Järvinäkymien säilyminen edellyttää toistuvia vesakon raivauksia ja rantapuuston hoitoa.

3.3 HOITORESURSSIT, VASTUUTAHOT JA AIKATAULU

Iisalmen viheralueiden merkittävimmät yksittäiset maanomistajat ovat Iisalmen kaupunki, seurakunta ja VR. Näiden lisäksi osa kaavoissa puisto- ja virkistysalueiksi varatuista maista - kuten osa Makkarahden ja Paloisjärven rantavyöhykkeille merkityistä viheralueista - on yksityisessä omistuksessa.

Yksi Iisalmen viheraluejärjestelmän osatavoitteista on kohdentaa viheralueiden hoito- ja kehittämisresursseja nykyistä paremmin. Käytännössä se tarkoittaa hoitotason korottamista tiettyjen viheralueiden osalta ja hoidon vähentämistä sellaisilta alueilta, jolla se on vähäisen käytön tai ekologisten seikkojen vuoksi perusteltua. Jotta keskusta-alueen vetovoimaa voidaan tulevaisuudessa parantaa, on resurssit tässä suunnitelmassa selkeästi kohdennettu ydinkeskustan kaupunkipuistojen hoitoon ja kehittämiseen. Asuinalueiden puistoja hoidetaan pääasiassa luonnonmukaisina viheralueina mutta kullekin asuinalueelle on myös pyritty osoittamaan 1-2 toiminnallista puistoaluetta (esim. uimarantaa, leikkipaikkaa tai pelikenttää) joiden hoitotaso on ympäröiviä alueita parempi. Asuinalueilla sijaitsevien puistojen käytettävyyttä on pyritty parantamaan viherheryksiä kehittämällä ja täydentämällä.

Yleisesti ottaen vastuu viheralueen hoidosta ja kehittämisestä kuuluu sen haltijalle. Ongelmana on, että usein kukin taho tarkastelee viheralueita vain omien tarpeidensa ja intressiensä pohjalta, jolloin viheralueiden kehittämisessä voidaan helposti unohtaa jollekin toiselle toimijalle tärkeä lähtökohta. Resurssien järjevän käytön kannalta olennaista on erilaisten tavoitteiden ja näkökulmien yhteensovittaminen, päällekkäisen työn välttäminen ja eri tahoilla laadittujen suunnitelmien keskinäinen vuoropuhelu. Eri intressitahojen tiivistä yhteistyötä edellyttävät mm. rata-aihan alueen ja asemapuiston kehittäminen sekä työpaikka-alueiden ja liikekiinteistöjen pihan alueiden parantaminen.

Viheraluejärjestelmä on strategisen tason suunnitelma, jota tulee ajanmukaistaa säännöllisin väliajoin rinnan maankäytön suunnittelun kanssa. Kohteiden tarkempi toteuttamisaikataulu ja -järjestys riippuu kulloinkin käytettävissä olevista hoito- ja kunnostusresursseista. Tämän suunnitelman tavoitteellinen tarkasteluajanjakso noin 10-15 vuotta. Suunnitelmassa esitettävät toimenpite-ehdotukset on jaettu kahteen kiireellisyysluokkaan:

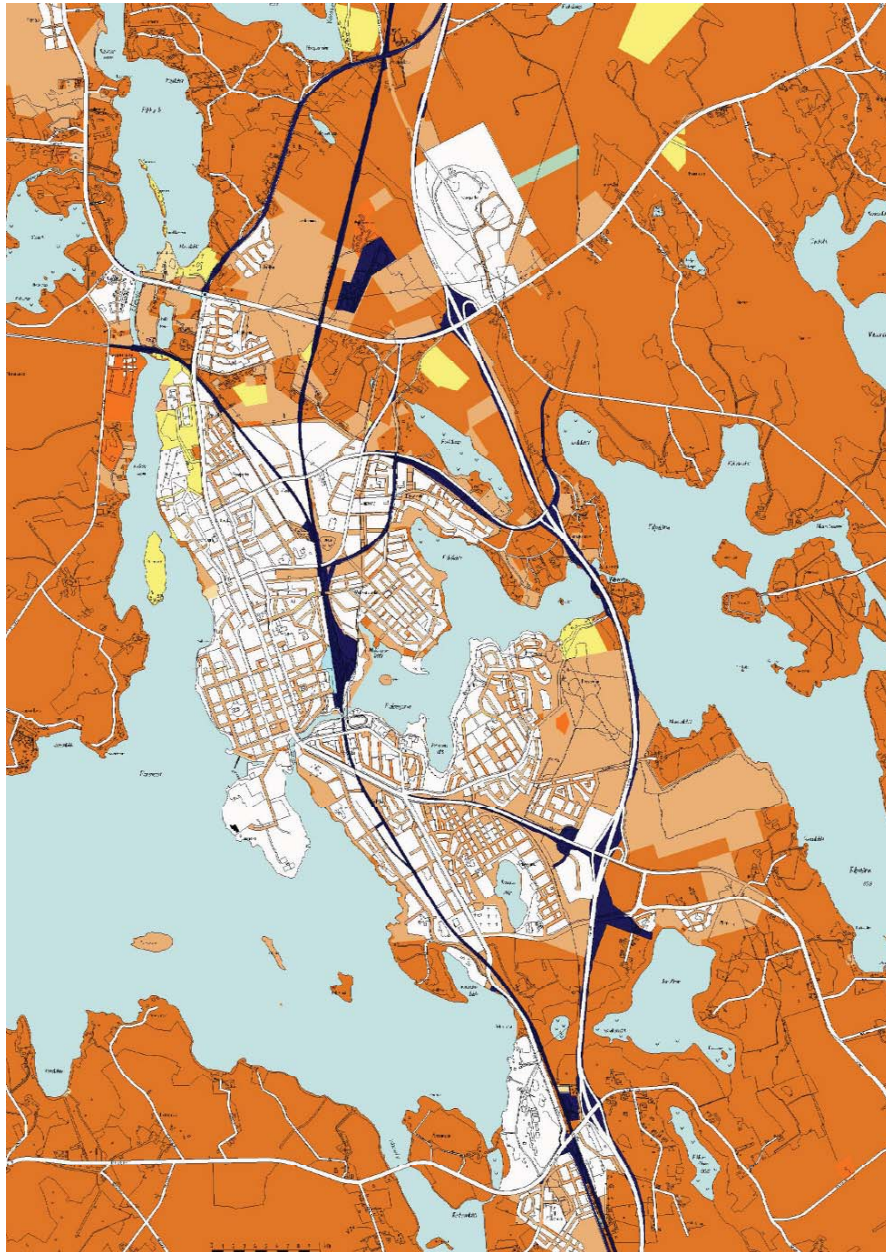
- *Ensisijaisiin toimenpiteisiin*, jotka suositellaan toteutettavaksi 1-5 vuoden kuluessa. Kaupunkikuvan kannalta keskeiset alueet ja turvallisuusriskejä aiheuttavat puutteet reitistöissä on pääsääntöisesti sijoitettu ensisijaiseen toteuttamisluokkaan.
- *Toissijaisiin toimenpiteisiin*, joiden toteuttaminen voi tarvittaessa siirtyä viiden vuoden päähän tai pidemmällekin, riippuen käytössä olevista resursseista. Tähän luokkaan on sijoitettu mm. alueita, jotka vielä nykyisin ovat tyydyttävässä kunnossa, mutta jotka vaativat kunnostus- tai parantamistoimenpiteitä tulevaisuudessa esimerkiksi puuston ikääntymisen, ympäröivän maankäytön muuttumisen tms. vuoksi.

Kuva 19. Viheralueeksi kaavoitettua rantaa Makkarahden asuinalueella. Osa rantaviivan läheisyydessä sijaitsevista tonteista on vähitellen muutettu omarantaisiksi. Rantavyöhykkeiden rooli tulee ratkaista kaavoituksen keinoin, pitäen mielessä myös tulevaisuuden virkistyskäyttäjien tarpeet ja ekologiset tavoitteet.

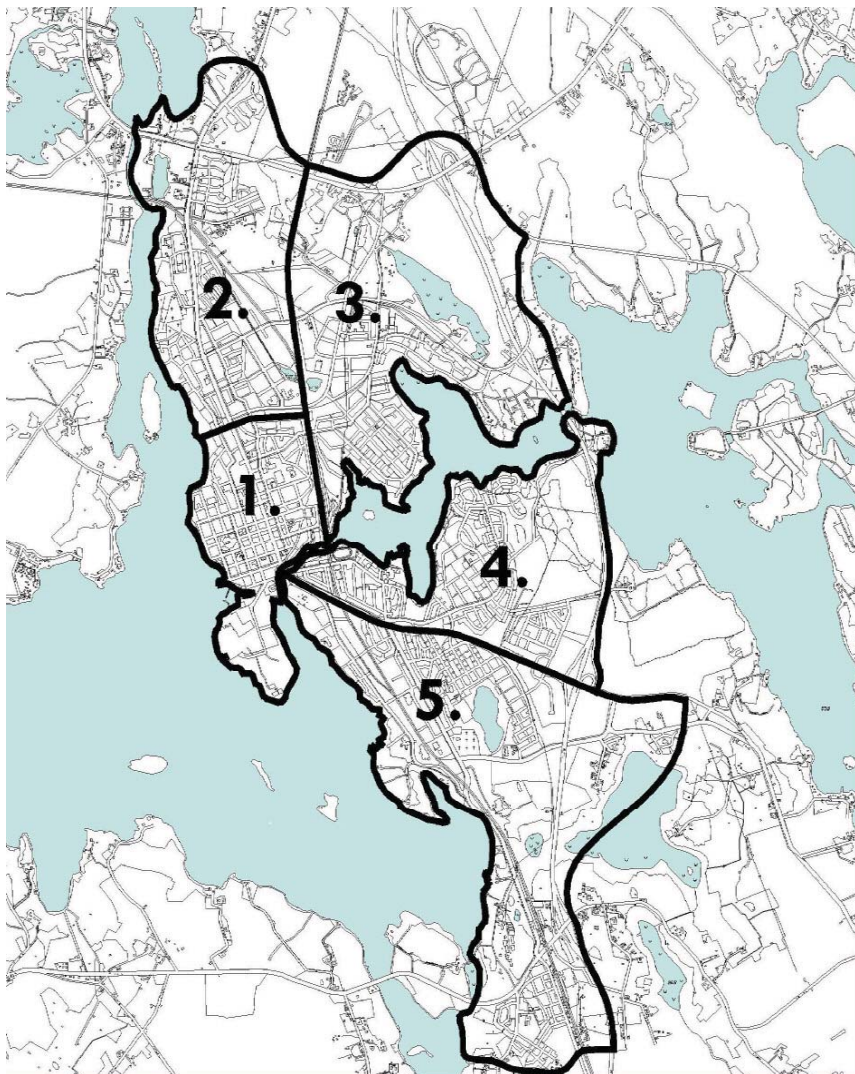
Kuva 20. Näkymä Parkatintieltä. Teollisuusalueiden maisemakuvan parantaminen edellyttää yhteistyötä kaupungin, VR:n ja alueen yrittäjien välillä.

Viheralueiden hoidon vastuutahot:

- Yksityisessä omistuksessa oleva alue
- Alue yksityisen hallinnassa (kaupunki vuokranantajana)
- Valtion hallinnassa oleva alue (VR/Tielaitos)
- Kaupungin puisto-osaston vastuulla oleva viheralue
- Kaupungin muiden hallintokuntien vastuulla oleva alue
- Kaupunki vuokralaisena
- Seurakunnan hallinnassa oleva alue

4 TOIMENPIDEOHJELMA OSA-ALUEITTAIN

Kuva 21. Toimenpideohjelman osa-aluejako.

4.1 KESKUSTAN RUUTUKAAVA-ALUEET JA LUUNIEMI

Nykytila

Keskustan ruutukaava-alueella ja Luuniemessä sijaitsee suuri osa Iisalmen toiminnallisista viheralueista ja edustuspuistoista. Puistojen määrä ja pinta-ala on keskustan ruutukaava-alueella jo nykyisellään riittävä. Historiallisista syistä johtuen useat keskustan viheralueet myös sijaitsevat käyttäjän kannalta paremmilla paikoilla kuin monilla uusilla asuinalueilla.

Vanhan puuarkkitehtuurin häviämisen myötä keskustan ruutukaava-alueesta on muodostunut paikoitellen hajanainen. Osa katualueista on perusteettoman leveitä (puurakentamisen aikoina katujen leveys oli perusteltua paloturvallisuussyistä). Toisaalta keskustan leveät puistoakselit ja Kirkkopuisto ovat vahva kaupunkikuvaa kokoava tekijä.

Viheralueiden hoitotaso

Keskustan viheralueiden yleisilme on hoidetun puistomainen mutta tiettyjä osa-alueita, kuten sataman, Kankaan urheilun alueen ja torin ympäristöä tulisi parantaa lähivuosien kuluessa. Kaupunkikuvallisesti keskeisille paikoille on jäänyt myös muutamia rakentamattomia liike/asuinrakennusten tontteja, joiden yleisilme on täysin hoitamaton.

Luonnonmukaisia viheralueita alueella edustavat lähinnä Poroveden rantavyöhyke Luuniemen eteläosassa ja Kankaan urheilun alueen reunamat. Alueiden puusto on komeaa vanhaa männikköä, Luuniemessä myös kuusivaltaista sekametsää.

Viheraluejärjestelmässä puistojen hoitotaso säilyy pääpiirteissään nykytilanteen mukaisena lukuun ottamatta Kankaan urheilun alueen, Pohjolankadun pohjoisosan, sataman ja asemapuiston ympäristöä, joiden hoitoon tulisi tulevaisuudessa panostaa nykyistä enemmän. Hoitoresurssit painottuvat keskeisten kaupunkipuistojen, lähinnä ruutukaava-alueen puistoakselien ja Paloisvirran ranta-alueiden hoitoon. Muut keskustan puistoalueet on viheraluejärjestelmässä merkitty toiminnallisiksi viheralueiksi, joiden hoitotaso on jonkin verran em. kaupunkipuistoja matalampi.

Viheryhteydet

Ruutukaava-alueen historialliset puistoakselit, Poroveden rannat, satama ja Paloisvirran rannat muodostavat Keskusta-alueen sisään hyvin toimivan yhtenäisen viheryhteyksiverkoston. Ruutukaava-alueen kaakkoiskulmassa, Pohjolankadun ja Paloisvirran sillan kupeessa, on yhteysverkostossa epäjatkuvuuskohta.

Viheraluejärjestelmässä on esitetty varaus uusille kevyen liikenteen yhteyksille Paloisvirran sillalta Eteläisen puistoraitin kautta Asemapuistoon, Kilpivirrantieltä Oikokadulle ja Poroveden rannassa Kirkonsalmen suuntaan. Myös yhteyksiä Kankaan urheilun alueen ympäristössä on esitetty parannettavaksi.

Ongelmat ja vahvuudet

- + Hyvin hoidetut vanhat keskustapuistot
- + Kasvillisuus varttunut täysi-ikäiseksi; komeaa vanhaa männikköä
- + Ranta-alueet hyvin hoidettuja ja tehokkaassa virkistyskäytössä
- Ydinkeskusta-alueen rakentamattomat tontit ovat kaupunkikuvan kannalta ongelmallisia, sillä kukaan ei kanna vastuuta niiden hoidosta tai siisteydestä.
- Torin ja linja-autoaseman ympäristö epäviihtyisiä
- Ydinkeskustan asuntokatuja paljaat katutilat, mm. Riistakatu ja Karjalankatu
- Luuniemen laajahkot viheralueet jäävät nykyisellään erilleen keskustan muusta viheralueverkostosta. Alueen virkistyskäyttö voisi olla nykyistä laajempaa.
- Rakentamattomat läjitysmailla täytetyt alueet Luuniemen itärannalla ovat maisemallisesti ongelmallisia, muodostaen epämääräisen vesakoituvan lievealueen aivan ydinkeskustan tuntumaan.
- Ruutukaava-alueen etelälaidalla sijaitsevien kauppakeskusten pysäköintikentät ovat yleisilmeeltään epäviihtyisiä. Alueiden ulkoasua tulisi parantaa pinnoitteita uusimalla ja täydennysistutuksin yhteistyössä liikekiinteistöjen omistajien ja yrittäjien kanssa.
- Keskustaan Oulun ja Kajaanin suunnasta johtavat sisääntuloväylät ovat hahmottomia (vaikea sanoa, milloin on kaupungissa). Saapuminen etelästä on kaupunkikuvallisesti parempi. Kilpivirrantien ja Koljonvirrantien risteysaluetta voidaan kehittää esimerkiksi valaistuksen ja ympäristötaiteen avulla

Ensisijaiset toimenpidesuosituksukset

1. **Sataman ympäristön parantaminen erillisen ympäristösuunnitelman mukaan.** Sataman ja uimarannan alueelle tulisi laatia historialliset elementit huomioiva ympäristösuunnitelma, jossa yksiselitteisesti osoitetaan pysäköinnille, ajoneuvoliikenteelle ja kevyelle liikenteelle varatut alueet ja väylät. Alueen läpi tulisi suunnitella viihtyisiä rantareittiä, joka yhdistyy saumattomasti Paloisvirran sillalle ja Poroveden rannassa kulkeviin puistokäytäviin. Sataman valaistusta voidaan parantaa korvaamalla katuvalaisimet matalampiin pylvääseen asennettavilla puistovalaisimilla. Satama-alue aukeaa ilta-auringon kannalta suotuisaan ilmansuuntaan ja voisi tarjota hyvät puitteet myös erilaisten kesätapahtumien taustaksi.
2. **Torin ja linja-autoaseman ympäristön parantaminen erillisen ympäristösuunnitelman mukaan.** Linja-autoaseman avoin ja paljas asfalttikenttä luo Pohjolankadun katutilasta hajanaisen vaikutelman erityisesti talviaikaan, jolloin Satamakadun ja Pohjolankadun varrelle istutettujen katupuiden tilaa rajaava vaikutus on vähäisin. Pohjolankadun voidaan sijoittaa jokin voimakkaammin tilaa rajaava elementti (katos / pergola tms.). Voidaan myös tutkia, onko busseille varattu asfalttikenttä mahdollista rajata nykyistä pienemmäksi. Torilla huomiota tulisi kiinnittää mm. valaistuksen ja valaisintyyppien valintaan, torioskien arkkitehtuurin yhdenmukaistamiseen ja pinnoitteiden parantamiseen. Alueen parantaminen edellyttää yksityiskohtaista jatkosuunnittelua.

Kuva 22. Rantavyöhykkeiden virkistyskäyttö on ydinkeskustan alueella järjestetty esimerkillisen hyvin.

Kuva 23. Torin ja linja-autoaseman ympäristö tulee kunnostaa yhtenäisenä kokonaisuutena.

OSA-ALUE 1. Keskustan ruutukaava-alue - Luuniemi

-
KORKEATASOISESTI HOIDETUT KESKUSTAPUISTOT JA AUKIOT
 Keskustan ydinalueilla sijaitsevat kaupunkipuistot sekä puisto- ja ulkoalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä, "keskusta-alueen käyntikortit". Alueiden hoito- ja varustelutaso on korkea.
-
RAKENNETUT KÄYTTÖPUISTOT JA TOIMINNALLISET VIHERALUEET
 Pääosa aktiivisista virkistyspalveluista ja toiminnoista, kuten pelikentät, uimarannat, koirapuistot ja leikkialueet sijoittuvat näille alueille. Hoitotaso on luonto/virkistysalueita korkeampi, mutta matalampi kuin keskustapuistoilla.
-
MAISEMANHOITOALUEET
 Kaupunkikuvallisesti tai maisemallisesti merkittävä alue, jonka virkistyskäyttöarvo on vähäinen, mutta jota tulee hoitaa maisemakuvallisin perustein. Tällaisia ovat esimerkiksi sisä- ja ulkoilma-alueiden ja -liittymien ympäristöt sekä kaupunkikuvaan olennaisesti liittyvät viljely- ja järvi-alueet. Maisemanhoitoalueiden hoito tarkoittaa esimerkiksi säännöllisesti toistuvia vesakon raivauksia sekä metsien ja järvenrantojen reunavyöhykkeillä kasvavan puuston harvennushakkuuta.
-
VIIRKISTYS- JA LUONTOALUEET JA LUONNONMUKAISET VIHERRYTYKÄTÄVÄT
 Puisto- tai viheralue, jolle ei ulkoilukäytön lisäksi osoiteta erityisiä virkistystoimintoja. Alueella on merkittävä ekologinen tai kaupunkikuvallinen rooli osana keskusta-alueen viheralueverkostoa. Virkistys- ja luontoalueet ovat ulkoasultaan luonnonmukaisia ja toimivat ekologisina käytävinä ('viherrytykät')
-
VIHERALUE, JOLLA ON KÄYTTÖRAJOITUKSIA
 Alueet liittyvät kaupunkikuvallisesti keskusta-alueen viheralueverkostoon, mutta niiden käyttöä on maanomistuksen tai alueen luonteen vuoksi rajoitettu. Käyttörajoituksia sisältäviä viheralueita ovat esimerkiksi hautausmaat, golf-kentät, maatalouskäytössä olevat pelto- ja laidun-alueet sekä asuntojen piha-alueisiin kiinteästi liittyvät kapeat rantavyöhykkeet
-
RAKENNETTU ALUE, JOLLA ON MERKITYSTÄ VIHERALUEVERKOSTON TÄYDENTÄJÄNÄ
 Viheralueverkostoa toiminnallisesti, kaupunkikuvallisesti tai ekologisesti täydentävä rakennettu alue, joka on luonteeltaan puutarhamainen, sisältää kulttuuriarvoja tai muodostaa kaavallisesti puistomaisen kokonaisuuden. Alueen puistomainen ulkoasu tulee säilyttää. Tiivistävä täydennysrakentaminen ei ole suositeltavaa. Alueella sijaitseva ranta-vyöhyke tulee pitää osittain luonnonmukaisena ja kasvipeitteisenä.
-
TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS
 Laajempia viheralueita yhdistävä väylä, jolla on tärkeä merkitys viheraluerakenteessa. Tällainen voi olla esimerkiksi kapea hoidettu luonnonalue, kävely- tai puistokatu, rantapromenaadi tai asuinalueen puutarhamainen katu
-
VAIHTOEHTOINEN TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS
-
EKOLOGISIN PERUSTEIN HOIDETTAVA VIHERALUE
 Viheralue, jolla on merkittävä ekologinen rooli kasvi- tai eläinlajien elinympäristönä, ekologisina käytävinä tai koulujen opetuskäytössä. Alueet pidetään ulkoasultaan luonnonmukaisina eikä niille osoiteta ulkoilukäytön tai luontopolkujen lisäksi muita virkistystoimintoja.
-
KULTTUURIHISTORIALLISESTI ARVOKAS VIHERALUE
 puisto- ja viljelyalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kulttuurihistoriallista merkitystä. Hoito- ja kehittämistoimenpiteissä huomioidaan alueen historialliset arvot.

maisema-arkkitehtitoimisto

NÄKYMÄ Oy

Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

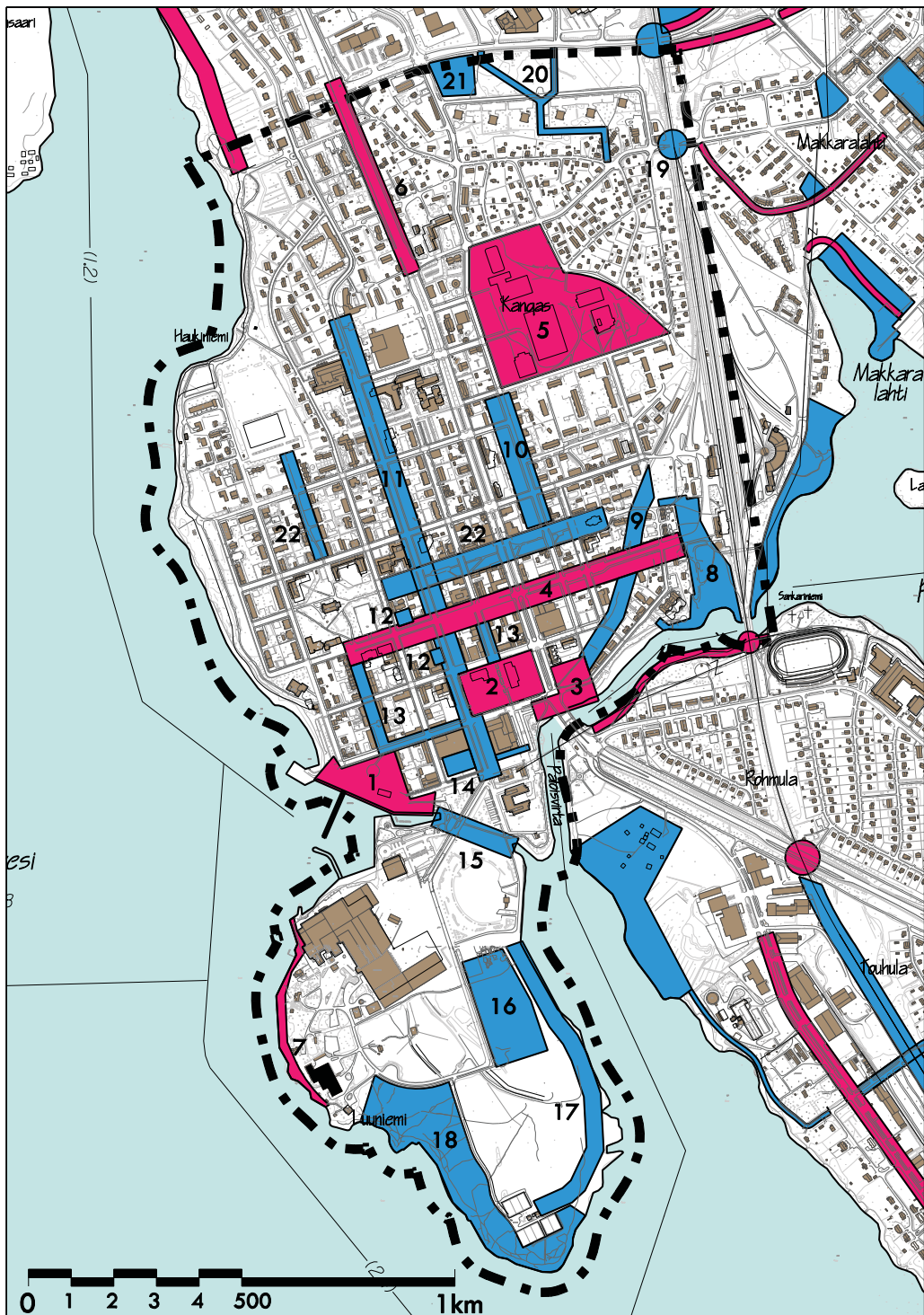
Työnumero ja piirustuksen numero

Muutos

**IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ**

Suunn. MLI, Yah
Tiedosto

8.12.2004

OSA-ALUE 1.

Keskustan ruutukaava-alue - Luuniemi

TOTEUTTAMISAIKATAULU

- Ensisijaiset parannustoimenpiteet
- Toissijaiset parannustoimenpiteet

TÄRKEIMMÄT KEHITTÄMISKOHTEET:

1. Sataman ympäristön parantaminen erillisen ympäristösuunnitelman mukaan
2. Torin ja linja-autoaseman ympäristön parantaminen erillisen ympäristösuunnitelman mukaan
3. Paloisvirran sillan edustan kehittäminen ja Pohjolankadun ylittävien kevyen liikenteen yhteyksien parantaminen
4. Savonkadun ilmeen parantaminen katupuuistutuksin
5. Kankaan urheilualan ympäristön parantaminen - polkuverkoston kunnostus, täydennysistutukset ja vesakon raivaus
6. Pohjolankadun tiemiljöön parantaminen välillä Kankaankatu-Kilpivirrankatu
7. Rantavyöhykkeen täydennysistutukset Luuniemen Länsiosassa
8. Asemapuiston liittäminen kiinteämmiin osaksi keskustan viheralueverkostoa
9. Satamaradan penkereen viheryhteyden rakentaminen
10. Karjalankadun ilmeen parantaminen katupuu- ja pensasistutuksin sekä ajorataa kaventamalla (pysäköintitaskut)
11. Riistakadun ilmeen parantaminen katupuu- ja pensasistutuksin sekä ajorataa kaventamalla (pysäköintitaskut)
12. Ydinkeskustassa sijaitsevien tyhjen tonttien siistiminen ja hoito
13. Keskustan "kävelykehän" parantaminen (Satamakatu - Otavankatu - Savonkatu - Louhenkatu)
14. Liikekiinteistöjen edustalla sijaitsevien pysäköintialueiden parantaminen
15. Luuniemen kanavan rakentaminen
16. Luuniemen tyhjen teollisuustonttien kasvillisuuden hoito
17. Puistokäytävän rakentaminen Luuniemen itärannalle
18. Luuniemen Poroveden puoleisen rantavyöhykkeen kehittäminen luontopainotteisena metsäpuistona
19. Kankaankadun alikulun turvallisuuden parantaminen
20. Yhtenäisen viheryhteyden kehittäminen Kankaan urheilualueelta Parkatintien suuntaan
21. Rakentamattoman liiketontin kasvillisuuden hoito
22. Kirkkopuistojen haarojen kunnostaminen erillisen ympäristösuunnitelman mukaan

maisema-arkkitehtitoimisto

NÄKYMÄ Oy

Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

Työnumero ja piirustuksen numero

Muutos

**IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ**

Suunn. MLI, Yah
Tiedosto

8.12.2004

Kuvat 24. ja 25. Esimerkkejä keskusta-alueen parannuskohteista; satama ja Karjalankadun katumiljö.

3. **Paloisvirran ranta-alueiden ja Pohjolankadun ylittävien kevyen liikenteen yhteysien kehittäminen.** Paloisvirran silta muodostaa ydinkeskustalle selkeän porttiaiheen Kuopion suunnasta saavuttaessa. Alueen ilmettä on viime vuosina kehitetty mm. näyttävien kesäkukkaistutuksin. Aluetta voidaan kehittää edelleen siten, että se luo keskustaan saapujalle positiivisen mielikuvan vuoden- ja kellonajasta riippumatta. Esimerkiksi sillan kohdevalaistusta voidaan tutkia ja istutusalueita sillan molemmin puolin sekä Pohjolankadun keskikaistalla parantaa. Korkeatasoisesti käsitelty ympäristö tulisi jatkaa jonkin matkaa Paloisvirran eteläpuolelle ja Virran Kioskin ympäristö tulisi järjestää uudelleen. Silta ja vilkas ajoneuvoliikenne katkaisee Paloisvirran rannassa kulkevan virkistysreitit. Tilannetta parantaisi esimerkiksi uusi suojatieyhteys Pohjolankadun yli tai laiturimaisen levikkeen rakentaminen sillan ali.
4. **Savonkadun ilmeen parantaminen katupuistutuksin.** Savonkadun rautatieaseman puoleisessa päässä kasvaa lehmuskujanne, joka jatkuu katkonaisena Kyllikinkadun risteykseen saakka. Puukujanteen jatkaminen Pohjolankadun yli aina Otavankadun puistoakseliin saakka parantaisi merkittävästi Savonkadun miljöötä ja muuttaisi keskustan liikekorteileiden ilmettä nykyistä puistomaisemmaksi. Muutostyöt edellyttävät ajoradan kaventamista tai luopumista osasta kadun varrella sijaitsevista pysäköintipaikoista. Istutukset voidaan toteuttaa myös pysäköintiruutujen väliin sijoittuvina tasakuna.
5. **Kankaan urheilualueen ympäristön parantaminen.** Entisen soranottoalueen pohjalle ja reunamille rakennetut urheiluhallit eivät anna oikeaa kuvaa Iisalmen muutoin hyvin hoidettujen liikuntapaikkojen kunnosta. Maaleikkausten jyrkästi viettävät luisakat tulisi muotoilla loivapiirteisemmiksi ja joko metsittää tai istuttaa koristekasvirryhmin. Uimahallin, Poikkikadun ja Välikadun ympäristössä kasvavien metsiköiden kenttäkerrosta tulisi hoitaa säännöllisesti toistuvien vesakon raivauksin sillä erityisesti valoisaat reunavyöhykkeet ovat päässeet voimakkaasti vesakoitumaan. Karjalankadun ja Kankaankadun varteen voidaan lisäksi istuttaa katupuurivit pehmentämään näkymiä kadulta jäähallin ja harjoituskaukalon suuntaan. Vesitornin taidevalaistusta voidaan myös tutkia. Torni on yksi kaupungin maamerkeistä ja se näkyy puustohorizontin yli VT5:lle saakka.
6. **Pohjolankadun katukuvan parantaminen välillä Kankaankatu-Kilpivirrankatu.** Sisääntuloväyliä Kajaanin suunnasta keskustaan tulee parantaa aina VT5:n liittymästä lähtien. Ydinkeskustaa lähinnä olevan jakson ilmettä voidaan kohentaa esimerkiksi katuvälisimen tyyppiä muuttamalla, jatkamalla keskikaistan koivuistutusta Kilpivirrankadun risteykseen saakka ja katualueeseen rajautuvien liiketonttien pihvoja kohentamalla.
7. **Rantavyöhykkeen täydennysistutukset Luuniemen länsiosassa.** Luuniemen rantavyöhykkeen tuntumaan rakennetut teollisuusrakennukset rikkovat rantaviivan horisonttia Poroveden selältä nähtynä. Rakennusmassojen ilmettä voidaan pehmentää rantavyöhykkeelle sijoitettavien puu- ja pensasistutuksin. Ympärivuotisen peittovaikutuksen vuoksi istutuksiin tulisi käyttää myös havupuuta.

Toissijaiset toimenpidesuosituksukset

8. **Asemapuiston liittäminen kiinteämmiin osaksi keskustan viheralueverkostoa.** Asemapuisto muodostaa suljetun ”pussinperän”, joka ei kytkeydy luontevasti ympäröiviin puistoalueisiin. Tilannetta voidaan parantaa esimerkiksi jatkamalla Paloisvirran rannassa kulkevaa puistokäytävää olevan vanhan puutaloalueen raittia pitkin Asemapuistoon ja liittämällä se ratapihan alittavaan kevyen liikenteen alikulkuun. Uusi yhteys parantaisi merkittävästi myös Paloisjärven ympäri kulkevaa laajempaa virkistysreittiä.
9. **Satamaradan penkereen rakentaminen.** Entinen satamaradan penger tulisi rakentaa kaupunkipuistoksi tai osa siitä tulisi muuttaa tonttialueeksi. Pohjolankadun ja Malmikadun kulmaukseen jäävä epämääräinen kolmion muotoinen viheralue voidaan rakentaa korkeatasoiseksi puistoksi ja liittää se saumattomasti osaksi historiallista Raati-huoneenpuistoa. Penkereen paikalle voidaan rakentaa yhtenäinen puistokäytävä Paloisvirran sillalta Päiviönkadun ja Kulmakadun risteykseen saakka. Mahdollisuutta laajentaa puistoa Malminkadun paikalle lähellä Pohjolankadun risteystä voidaan myös tutkia.
10. **Karjalankadun ilmeen parantaminen katupuu- ja pensasistutuksin sekä ajorataa kaventamalla.** Karjalankadun - kuten muutamien muidenkin ruutukaava-alueen katujen - katumiljöön on kärsinyt sodanjälkeisestä kerrostalorakentamisesta. Kadun karukkoa yleisilmettä voidaan pehmentää katupuustutuksin ja ajorataa kaventamalla. Ikävimmillään katukuva on Savonkadun ja Joukolankadun välisellä jaksolla. Niillä alueilla, joilla katuja reunustavat omakotitalot, pehmentää katukuva piholla kasvava puusto.
11. **Riistakadun ilmeen parantaminen katupuu- ja pensasistutuksin sekä ajorataa kaventamalla.** Riistakadun tilanne on samankaltainen kuin Karjalankadulla, joskin liikekiinteistöjen etupihoille sijoitetut pysäköintialueet ja mäkiselle osuudelle rakennetut tukimuurit tekevät katutilasta Karjalankatua ikävemmän, erityisesti kadun eteläpäässä. Pysäköintialueiden yleisilmettä tulisi kehittää yhdessä kiinteistönomistajien kanssa ja katupuuvierien istuttamista Riistakadun varteen tulisi tutkia.
12. **Rakentamattomien tonttien hoito-ohjelma ydinkeskustan alueelle.** Keskusta-alueella sijaitsevia rakentamattomia tontteja tulisi hoitaa siten, ettei niistä aiheudu kohtuutonta haittaa Iisalmen kaupunkikuvalle. Hoitotoimenpiteet voidaan mitoittaa siten, ettei tonttien mahdollinen rakentaminen tulevaisuudessa esty. Vähäisetkin hoito- ja kunnostustoimet, kuten ympärysaitojen kunnostaminen ja maalaus, maaston tassa, 1-2 kertaa vuodessa toistettava roskien keruu ja kasvillisuuden kenttakerroksen niitto parantaisivat tonttien ulkoasua merkittävästi. Osa tonteista soveltuisi myös vähäravinteisessa maassa viihtyvän niitty- ja ketokasvillisuuden kasvupaikaksi.
13. **Keskustan ”kävelykehän” parantaminen erillisen ympäristösuunnitelman mukaan.** Erilaisissa keskustan kehittämishankkeissa on noussut esiin ”kävelykehä”, joka yhdistäisi toisiinsa Louhenkadun, torialueen, sataman, sekä Otavankadun ja Kirkkopuiston puistoakselit. Kävelykehän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaista suunnittelua. Kehän tulisi olla luonteeltaan kävelykatumainen: jalkakäytävät tulee rakentaa korkeatasoisista materiaaleista ja niiden tulee olla riittävän leveitä. Katujen ajorataa voidaan tietyillä jaksoilla kaventaa ja ajoratojen ylityspaikat tulee suunnitella jalan-
kulkijan ehdoilla. Kehän varrelle sijoitetaan korkeatasoisia istutusalueita ja sen valaistusta parannetaan.
14. **Liikekiinteistöjen edustalla sijaitsevien pysäköintialueiden parantaminen.** Laajat avoimet pysäköintikentät tekevät katutiloista hajanaisia ja rikkonaiset asfalttipäällysteet antavat tietyistä pysäköintialueista hoitamattoman kuvan. Kauppakeskusten ja liikekiinteistöjen edustalla sijaitsevien kenttämaisten pysäköintialueiden parantaminen edellyttää yhteistyötä ja todennäköisesti myös jonkin asteista kustannusten jakoa kaupungin, yrittäjien ja kiinteistöjen omistajien välillä.
15. **Luuniemen kanavan rakentaminen.** Pitkään vireillä ollut hanke avoimen vesipinnan palauttamisesta keskustan ja Luuniemen väliin parantaisi keskusta-alueen rantojen virkistyskäyttöä erityisesti veneilijöiden näkökulmasta.
16. **Luuniemen rakentamattomien teollisuustonttien kasvillisuuden hoito.** Luuniemen pohjoisosassa sijaitsevat rakentamattomat tontit ovat vesakoitumassa umpeen. Tonttien mahdollista rakentamista odotellessa voidaan lehtipuuvesakkoa niiden kadun ja rannanpuoleisilta reuna-alueilta harventaa valikoivasti siten, että alueen yleisilmeestä kehittyy puistomaisempi. Reunavyöhykkeiden kenttakerrosta voidaan hoitaa vuosittain toistettavin niitoin.
17. **Puistokäytävän rakentaminen Luuniemen itärannalle.** Luuniemen virkistyskäytömahdollisuuksia voidaan parantaa liittämillä alue nykyistä tiiviimmin keskustan rantapuistoihin. Niemen itärannalle rakennettava puistokäytävä tarjoaisi lyhyehkön luontopainotteisen kävelylenkin niille keskustan asukkaille, joista Paloisjärven kiertäminen tuntuu liian pitkältä.
18. **Luuniemen Poroveden puoleisen rantavyöhykkeen kehittäminen luontopainotteisena metsäpuistona.** Mikäli Luuniemi rakennetaan asuinalueeksi, voidaan niemenkärjen länsiosaa kehittää luontopainotteisena metsäpuistona jättämällä esimerkiksi pieni osa metsästä aarnioitumaan sekä kelo- ja kolopuita suosimalla. Alue sijaitsee kohtuullisen lähellä keskustaa ja voisi palvella esimerkiksi koulujen opetuskäyttöä.
19. **Kankaankadun alikulun turvallisuuden parantaminen.** Kankaankadun ylittävän rautatiesillan aukko on kapea ja vaarallinen kevyen liikenteen näkökulmasta. Ajoneuvoliikennettä tulisi hidastaa sillan molemmin puolin korokkeiden avulla tai ajorataa kaventamalla. Ratasilta on paikallinen maamerkki. Toimenpiteet tulee toteuttaa siten, ettei sillan miljöönä turmellu.
20. **Yhtenäisen viheryhteyden rakentaminen Kankaan urheilualueelta pohjoiseen Kilpivirrantien suuntaan.** Osa-alueella 1 esitetty reitti on osa Keskustasta pohjoiseen aina Jordanin asuinalueelle kaavailtua viheryhteyttä, jonka tavoitteena on tarjota keskustan pohjoispuolella sijaitseville asuinalueille paremmat yhteydet keskustan suuntaan.
21. **Keskustan sisäntuloväylien varrella sijaitsevien rakentamattomien liiketonttien kasvillisuuden hoito.** Kaupunkikuvallisesti keskeisillä paikoilla sijaitsevat rakentamattomat tontit, kuten Kilpivirrantien ja Karjalankadun kulmauksessa sijaitseva liiketontti tulisi ottaa säännöllisen hoidon piiriin kunnes ne rakennetaan. Tontin ilmettä voidaan parantaa esimerkiksi harventamalla alueella kasvavaa nuorta lehtipuustoa ryhmiin.

4.2 KIRKONSALMI - LINTUKYLÄ – SAVIPELTO - PAPINAHO – PIHLAJAHARJU – KOLJONVIRTA - PARKATTI

Nykytila

Osa-alueella 2 sijaitsevat kaupunginosat ovat kasvaneet entiselle pelto- ja niittymaalle keskustan ruutukaava-alueen pohjoispuolella. 1900-luvun alueen alussa maisemaa on hallinnut nauhamainen, muutamien maatalojen reunustama peltoaukea. Viljelymaiseman keskivaiheilla sijaitsivat vanhan kirkko ja hautausmaa sekä pohjoisempana pappilan ja Koljonvirran tilakeskukset.

Nykyisin ydinkeskustan pohjoispuolisten kaupunginosien ilme on kolmijakoinen: Parkatin, Lintukylän ja Savipellon kaupunginosat muodostavat laajan työpaikka- ja teollisuuskeskittymän keskusta-alueen tuntumaan. Teollisuusalueiden katutilat ovat ilmeeltään karuja ja avoimilla tonteilla kasvaa vain vähän kasvillisuutta.

Vanhan kirkon ympäristössä ja Papinahan länsipuolella on jäljellä vanhan viljelymaiseman jäänteitä, joskin uudisrakentamisen kaventamana. Vanha kirkko ja sen viereinen hautausmaa-alue muodostavat kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti merkittävän kokonaisuuden Kirkonsalmen rantaan. Kirkonsalmen kaupunginosan ilme on Koljonvirrantien itäpuolisia alueita puistomaisempi. Koljonvirrantien ja Kirkonsalmentien varrelle rakennettujen 1970-luvun kerrostalo- ja pientaloalueiden pihoiille istutettu kasvillisuus on ehtinyt kehittyä täysi-ikäiseksi, vaikkakin alueen viljelyhistoriasta johtuen puusto on keskimäärin nuorempaa kuin ydinkeskusta-alueella ja komeat männyt puuttuvat maisemakuvasta Kirkonsalmen rantavyöhykettä lukuun ottamatta.

Iisalmeen pohjoisen suunnasta saapuva liikenne kulkee alueen läpi: Oulun suunnasta saapuville pääreitit ovat Koljonvirrantie ja Kajaanin suunnasta saapuvalla liikenteelle Kilpivirrantie. Sisääntuloreitien maisemakuvaa leimaa Papinahan – Parkatin ja Savipellon kohdalla eri-ikäinen liike- ja teollisuusrakentaminen, leveät katutilat ja vesakoituvat tienvierustat luovat sisääntuloväylille hajanaisen ja jäsentymättömän yleisilmeen.

Kaupunginosien tärkeimmät yksittäiset viheralueet ovat vanhan kirkon hautausmaa, Mansikkaniemi, Lintukylän ja Savipellon asuinkortteleiden itäreunalla sijaitseva nauhamainen puistovyöhyke, Koljonvirran ja Vanhan kirkon välissä sijaitsevat peltoaukeat sekä Kirkonsalmen rantavyöhykkeet.

Viheralueiden hoitotaso

Alueella on tasavahvasti sekä intensiivisesti hoidettuja käyttöpuistoja, että luonnonmukaisia viheralueita. Viheralueiden hoitotaso on sisääntuloväylien ympäristöä ja joidenkin liikekiinteistöjen piha-alueita lukuun ottamatta riittävä.

Viheraluejärjestelmässä on sisääntuloväylien varrella sijaitsevat viheralueet merkitty maisemanhoitoalueiksi, joiden hoitoa tulee nykyisestäään tehostaa.

Parkatintien ja Koljonvirrantien kulmassa sijaitseva vanha pelikenttä on poistettu Iisalmen viheraluejärjestelmästä ja sen paikalle esitetään liiketonttia. Parkatintien ja Teollisuuskadun kul-

mauksessa sijaitseva rakentamaton teollisuustontti on esitetty liitettäväksi viereiseen puistoalueeseen.

Viheryhteydet

Ydinkeskustan pohjoispuolisilta asuinalueilta on toimivat, joskin paikoitellen epäviihtyisät kevyen liikenteen yhteydet keskustaan. Papinahan ja Savipellon asuinalueilta on keskustan suuntaan yhtenäinen viheryhteys Sutionkadulta Kilpivirrantielle saakka. Pihlajaharjun ja Koljonvirran suuntaan on rakennettu kevyen liikenteen reitti vilkasliikenteisen Koljonvirrantien viereen. Alueen itä-länsisuuntaisia viheryhteyksiä rajoittavat rautatie ja Koljonvirrantie.

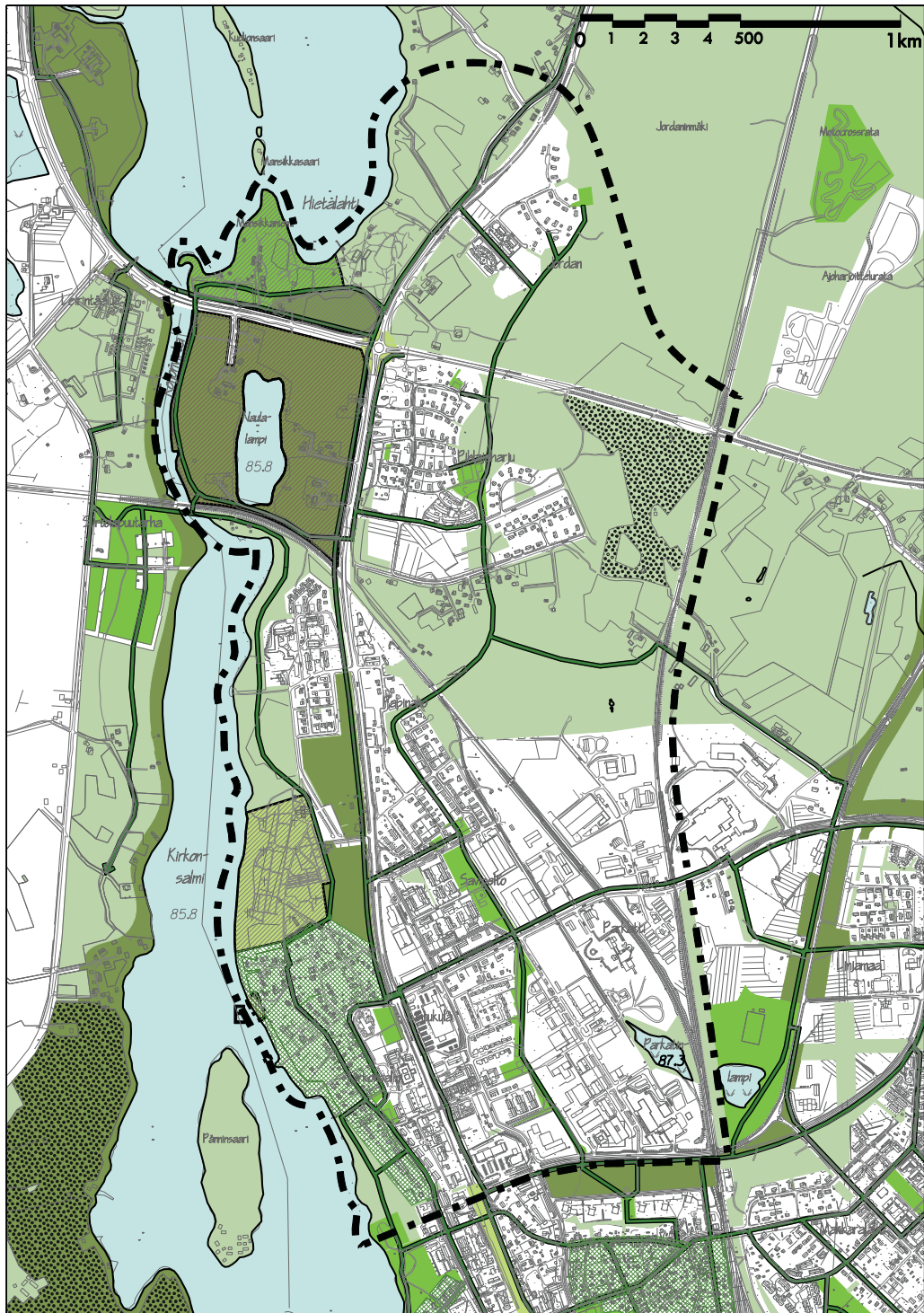
Viheraluejärjestelmässä on esitetty varaus Poroveden rannan tuntumassa Koljonvirralle ja Koljonvirran yli siirtolapuutarhan suuntaan kulkeville rantareiteille sekä Papinaholta Pihlajaharjun ja edelleen Jordanin asuinalueelle johtavalle uudelle kevyen liikenteen reitille. Parkatintien viereissä sijaitsevaa kevyen liikenteen väylää esitetään parannettavaksi.

Ongelmat ja vahvuudet

- + Koljonvirtaa ympäröivä kulttuurimaisema ja järvinäkymät Pikku-Lin suuntaan muodostavat keskustalle sisääntulopakson Oulun suunnasta saavuttaessa.
- + Useita vesialueita lähellä, joskin rautatie ja liikenneväylät rajoittavat ranta-alueiden saavutettavuutta
- Kirkkotien ja Koljonvirrantien varrella sijaitseva uudempi rakentaminen ja mainoskyltit rikkovat vanhan kirkon ja hautausmaan maisemakuvaa.
- Itä-länsisuuntaiset viheryhteyden puutteellisuus
- Parkatin teollisuusalueiden ympäristö, erityisesti sisääntuloväylien läheisyydessä
- Tienvarsilla sijaitsevien entisten peltöjen vesakoituminen
- Saapuminen Koljonvirrantietä pitkin keskustaan on nykyisellään yksitoikkoinen.

Ensisijaiset toimenpidesuosituksukset

1. **Ouluntien tienvierustojen ja Pikku-Lin rantavyöhykkeen puuston harvennus ja vesakon raivaus.** Ouluntien varrella sijaitsevat kauniit järvi- ja viljelymaisemat vesakoituvat paikoin umpeen. Rantavyöhykkeiden ja tienvierustojen kasvillisuutta tulisi harventaa ryhmiin siten, että näkymät yli järvien ja peltöjen säilyvät. Luonnonmukaisen ilmeen säilyttämiseksi tulisi välttää rantapuuston harventamista tasavälisiksi puuriveiksi. Vesakoituminen tulee pitää kurissa 3-5 vuoden välein toistuvien vesakon raivauksin.
2. **Koljonvirran ja Naulalammen ympäristön maisemanhoito.** Ouluntien, Koljonvirrantien, Koljonvirran ja rautatien väliin jäävä pienialainen viljelymaisema on osa Koljonvirran kulttuurihistoriallisesti arvokasta miljöötä ja muodostaa merkittävän osan keskustan sisääntulomaisemaa Oulun suunnasta. Umpeutuvien rantavyöhykkeiden Puustoa tulee harventaa ja alueella sijaitsevat peltot tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää viljelykäytössä tai muuten avoimina. Vesakoituminen tulee pitää kurissa 2-3 vuoden välein toistuvien vesakon raivauksin.

OSA-ALUE 2. Kirkonsalmi - Lintukylä - Savipelto Papinaho - Pihlajaharju - Koljonvirta - Parkatti

-
KORKEATASOISESTI HOIDETUT KESKUSTAPIUSTOT JA AUKIOT
 Keskustan ydinalueilla sijaitsevat kaupunkipiustot Sekä puisto- ja ulkoalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä, "keskusta-alueen käyntikortit". Alueiden hoito- ja varustelutaso on korkea.
-
RAKENNETUT KÄYTTÖPIUSTOT JA TOIMINNALLISET VIHERALUEET
 Pääosa aktiivisista virkistyspalveluista ja toiminnoista, kuten pelikentät, uimarannat, koirapuistot ja leikkialueet sijoittuvat näille alueille. Hoitotaso on luonto/virkistysalueita korkeampi, mutta matalampi kuin keskustapiustoilla.
-
MAISEMANHOITOALUEET
 Kaupunkikuvallisesti tai maisemallisesti merkittävä alue, jonka virkistyskäyttöarvo on vähäinen, mutta jota tulee hoitaa maisemakuvallisin perustein. Tällaisia ovat esimerkiksi sisäauntuloiden ja -liittymien ympäristöt sekä kaupunkikuvaan olennaisesti liittyvät viljely- ja järvi-maisemat. Maisemanhoitoalueiden hoito tarkoittaa esimerkiksi säännöllisesti toistuvia vesakon raivauksia sekä metsien ja järvenrantojen reunavyöhykkeillä kasvavan puuston harvennushakkuuta.
-
VIHKISTYS- JA LUONTOALUEET JA LUONNONMUKAISET VIHERRKÄYTTÄVÄT
 Puisto- tai viheralue, jolle ei ulkoilukäytön lisäksi osoiteta erityisiä virkistystoimintoja. Alueella on merkittävä ekologinen tai kaupunkikuvallinen rooli osana keskusta-alueen viheralueverkostoa. Virkistys- ja luontoalueet ovat ulkoasultaan luonnontukaisia ja toimivat ekologisina käytävinä ('viherkäytävät').
-
VIHERALUE, JOLLA ON KÄYTTÖRAJOITUKSIA
 Alueet liittyvät kaupunkikuvallisesti keskusta-alueen viheralueverkostoon, mutta niiden käyttöön on maanomistuksen tai alueen luonteen vuoksi rajoitettu. Käyttörajoituksia sisältäviä viheralueita ovat esimerkiksi hautausmaat, golf-kentät, maatalouskäytössä olevat pelto- ja laidun-alueet sekä asuntojen piha-alueisiin kiinteästi liittyvät kapeat rantavyöhykkeet.
-
RAKENNETTU ALUE, JOLLA ON MERKITYSTÄ VIHERALUE-VERKOSTON TÄYDENTÄJÄNÄ
 Viheralueverkostoa toiminnallisesti, kaupunkikuvallisesti tai ekologisesti täydentävä rakennettu alue, joka on luonteeltaan puutarhamainen, sisältää kulttuuriarvoja tai muodostaa kaavallisesti puistomaisen kokonaisuuden. Alueen puistomainen ulkoasu tulee säilyttää. Tiivistävä täydennysrakentaminen ei ole suositeltavaa. Alueella sijaitseva ranta-vyöhyke tulee pitää osittain luonnontukaisena ja kasvipeitteisenä.
-
TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS
 Laajempia viheralueita yhdistävä väylä, jolla on tärkeä merkitys viheraluerakenteessa. Tällainen voi olla esimerkiksi kapea hoidettu luonnontukainen alue, kävely- tai puistokatu, rantapromenaadi tai asuinalueen puutarhamainen katu.
-
VAIHTOEHTOINEN TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS
-
EKOLOGISIN PERUSTEIN HOIDETTAVA VIHERALUE
 Viheralue, jolla on merkittävä ekologinen rooli kasvi- tai eläinlajien elinympäristönä, ekologisina käytävinä tai koulujen opetuskäytössä. Alueet pidetään ulkoasultaan luonnontukaisina eikä niille osoiteta ulkoilukäytön tai luontopolkujen lisäksi muita virkistystoimintoja.
-
KULTTUURIHISTORIALLISESTI ARVOKAS VIHERALUE
 puisto- ja viljelyalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kulttuurihistoriallista merkitystä. Hoito- ja kehittämistoimenpiteissä huomioidaan alueen historialliset arvot.

maisema-arkkitehtitoimisto

NÄKYMÄ Oy

Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

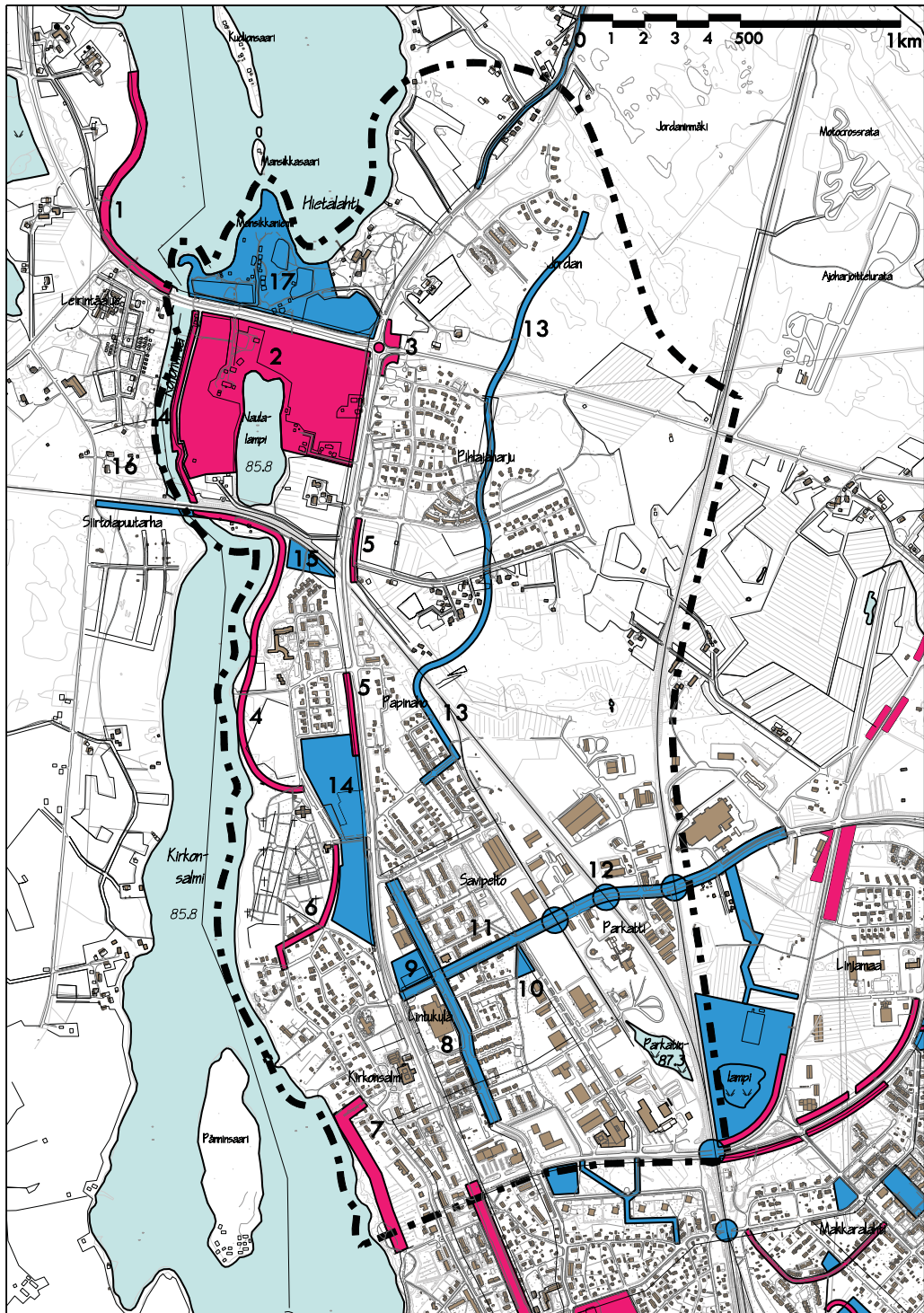
Työnumero ja piirustuksen numero

Muutos

**IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ**

Suunn. MLI, Yah
Tiedosto

8.12.2004

OSA-ALUE 2.

Kirkonsalmi - Lintukylä – Savipelto - Papinaho - Pihlajajarju
Koljonvirta - Parkatti

TOTEUTTAMISAIKATAULU

- Ensisijaiset parannustoimenpiteet
- Toissijaiset parannustoimenpiteet

TÄRKEIMMÄT KEHITTÄMISKOHTEET:

1. Ouluntien tienvierustojen ja Pikku-lin rantavyöhykkeen puuston harvennus ja vesakon raivaus
2. Koljonvirran ja Naulalammen ympäristön maisemanhoito
3. Oulun suunnan sisääntuloliittymän kehittäminen ja esilletuonti
4. Koljonvirralta keskustaan johtavan rantareitin rakentaminen
5. Koljonvirrantien tienvierustojen maisemanhoito
6. Viheryhteyden perustaminen Vanhakirkontieltä vanhan kirkon suuntaan
7. Rantareitin rakentaminen keskustasta Kirkonsalmen suuntaan
8. Pekankadun ja Tiirankadun katumiljöön kehittäminen
9. Parkatintien ja Koljonvirrantien risteyksessä sijaitsevan entisen pelikentän muuttaminen liiketontiksi
10. Kuikankadun ja Teollisuuskadun kulmassa sijaitsevan rakentamattoman teollisuustontin muuttaminen puistoksi
11. Parkatintien tiemiljöön kehittäminen (katupuustutukset)
12. Parkatintien ylikäytävien turvallisuuden parantaminen
13. Viheryhteys Papinaholta rautatien yli Pihlajajarjun ja Jordanin suuntaan
14. Vanhaa kirkkoa ympäröivän peltoaukean säilyttäminen avoimena maisematilana
15. Ratapenkereen tuntumassa kasvavan vesakon raivaus
16. Kevyen liikenteen yhteys Koljonvirran yli siirtolapuutarhan suuntaan
17. Koljonvirran museoalueen ympäristön parantaminen erillisen ympäristösuunnitelman mukaan.

maisema-arkkitehtitoimisto

NÄKYMÄ Oy

Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

Työnumero ja piirustuksen numero

Muutos

IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ

Suunn. MLI, Yah
Tiedosto

8.12.2004

Kuvat 25. ja 26.. Esimerkkejä osa-alueella 2 sijaitsevista kehittämiskohteista; Koljonvirran maisemakokonaisuus ja Pekankadun / Tiirankadun katumiljö.

3. **Oulun suunnan sisääntuloliittymän kehittäminen ja esilletuonti.** Ouluntieltä Koljonvirrantielle johtavaa kiertoliittymää ja sen ympäristöä voidaan kehittää maamerkiksi muiden keskustan sisääntuloliittymien tapaan, esim. ympäristötaiteen ja korkeatasoisten istutusten avulla. Liittymän laidoilla sijaitsevia maaleikkauksia ja piennaralueita tulee siistiä ja täydennysistuttaa.
4. **Koljonvirralta keskustaan johtavan rantareitin rakentaminen.** Koljonvirran ja Kirkonsalmen itäreunaa noudattelevan rantapolun tavoitteena on parantaa keskustasta pohjoiseen johtavia viheryhteyksiä ja kehittää Koljonvirran rantojen virkistyskäyttöä. Reitiltä on osoitettu myös mahdollinen kevyen liikenteen yhteys Koljonvirran yli leirintäalueen ja siirtolapuutarhan suuntaan.
5. **Koljonvirrantien tienvierustojen maisemanhoito.** Koljonvirrantien varrella sijaitsevien pienialaisten viljelysalueiden vesakoituneita reunavyöhykkeitä tulee raivata 2-3 vuoden välein, jotta pensoittuminen saadaan pidettyä kurissa.
6. **Kevyen liikenteen reitin rakentaminen Vanhankirkontieltä vanhan kirkon suuntaan.** Esitetty uusi yhteys on osa Koljonvirralle johtavaa puistomaista kevyen liikenteen reittiä, jonka tavoitteena on kehittää Kirkonsalmen sekä Poroveden rantojen virkistyskäyttöä ja tarjota Koljonvirrantien vieressä kulkevalle kevyen liikenteen väylälle vaihtoehdoisen, puistomaisessa ympäristössä kulkevan yhteyden.
7. **Rantareitin rakentaminen keskustasta Kirkonsalmelle.** Esitetty rantapolku jatkaa Poroveden rannassa kulkevaa ulkoilureittiä pohjoiseen ja muodostaa osan laajempaa, keskustasta Koljonvirralle johtavaa puistomaista virkistysreittiä. Tavoitteena on parantaa keskustasta pohjoiseen johtavia viheryhteyksiä ja kehittää Kirkonsalmen ja Koljonvirran rantojen virkistyskäyttöä.

Toissijaiset toimenpidesuosituksukset

8. **Pekankadun ja Tiirankadun katumiljöön kehittäminen.** Pekantie ja Tiirankatu ovat Lintukylän asuinalueen pääkadut. Katumiljöö on tällä hetkellä ankea ja katutilan mitta-kaava on liian laaja. Alueen ilmettä voidaan parantaa ajorataa kaventamalla ja katupuistutuksin.
9. **Parkatintien ja Koljonvirrantien kulmauksessa sijaitsevan entisen pelikentän muuttaminen liiketontiksi.** Käytöstä poistunut pelikenttä on viheralueverkoston ja kannalta tarpeeton. Alueen muuttaminen rakennuskäyttöön on myös kaupunkikuvallisesti perusteltua sillä rakentaminen tiivistäisi Parkatintien ja Koljonvirrantien risteyksen katukuvaa.
10. **Kuikankadun ja Teollisuuskadun kulmassa sijaitsevan rakentamattoman teollisuustontin muuttaminen puistoalueeksi.** Rakentamaton tontti muodostaa tällä hetkellä kiinteän osan Lintukylän asuinalueiden ja Parkatin teollisuusalueen välissä kulkevaa nauhamaista viheryhteyttä. Tontin muoto on teollisuuskäyttöön sopimaton ja se soveltuu ympäristön kannalta paremmin puistoksi.

Kuvat 27. ja 28.. Parkatintien katumiljöötä sekä näkymä Koljonvirrantieltä vanhan kirkon suuntaan.

11. **Parkatintien tiemiljöön kehittäminen.** Parkatintien vieressä kulkeva kevyen liikenteen väylä on yksi keskustan harvoista itä-länsisuuntaisista kevyen liikenteen yhteyksistä. Katutilan yleisilme on ankea; päällyste on halkeillut koko reitin pituudelta eikä ajoradan ja kevyen liikenteen väylän väliin ole jätetty ole istutuskaistaa Ratakadun puoleista päätä lukuun ottamatta. Katupuiden istuttamista kadun ja kv-väylän väliin tulee tutkia. Kadun yleisilmettä parantaisi myös päällysteen ja valaistuksen uusiminen.
12. **Parkatintien ylikäytävien turvallisuuden parantaminen.** Parkatintien ylikäytävien ympäristö on vesakoitunut ja näkemäalueet ovat kaventuneet. Vesakoituminen tulisi pitää kurissa 2-3 vuoden välein toistuvien raivauksin ja puustoa ylikäytävien ympäristössä tulisi harventaa valikoiden.
13. **Kevyen liikenteen yhteys Papinaholta rautatien yli Pihlajaharjun suuntaan.** Esitetyn uuden virkistysreitit tavoitteena on parantaa keskusta-alueen ja keskustan pohjoispuolisten asuinalueiden välisiä yhteyksiä. Nykyiset yhteydet ovat alueiden tämänhetkiseen asukasmäärään nähden riittävät, mutta mikäli asutus laajenee, tulee myös viheryhteyksien kehittämistä tutkia.
14. **Vanhaa kirkkoa ympäröivän peltoaukean säilyttäminen avoimena maisematilana.** Vanhan kirkon ja Koljonvirrantieltä välissä sijaitsevat pellot ovat tärkeä osa vanhan kirkon kulttuurimaisemaa. Pellot tulisi mahdollisuuksien mukaan pitää viljelyksessä tai muutoin avoimena. Koljonvirrantieltä ei tule sijoittaa huomiota herättäviä mainoskylttejä tai muita kookkaita rakennelmia. Koljonvirrantieltä ja Kirkkotien kulmassa sijaitsevan liikekiinteistö poikkeaa arkkitehtuuriltaan ja materiaaleiltaan muusta kirkon ympäristöstä. Sen piha-alueiden istutuksia ehdotetaan kehitettäväksi yhteistyössä kiinteistön omistajan kanssa.
15. **Ratapenkereen tuntumassa kasvavan vesakon raivaus.** Toimenpiteen tavoitteena on avata järvinäkymiä Koljonvirrantieltä Kirkonsalmen suuntaan. Vesakon raivaus tulee toistaa 3-5 vuoden välein.
16. **Kevyen liikenteen yhteys Koljonvirran yli siirtolapuutarhan suuntaan.** Ehdotettu kevyen liikenteen yhteys parantaa siirtolapuutarhan ja leirintäalueen saavutettavuutta ja tehostaa Koljonvirran sekä Kirkonsalmen rantojen virkistyskäyttöä.
17. **Koljonvirran museoalueen ympäristön parantaminen erillisen ympäristösuunnitelman mukaan.** Museoalueen ympäristöä on viime vuosien aikana kehitetty voimakkaasti ja alueelle on laadittu erillinen kehittämissuunnitelma. Alueen hoidossa tulisi ottaa huomioon liittyminen laajempaan kulttuurimaisemaan ja järvinäkymien ylläpitäminen. Ouluntien vieressä sijaitsevat keapat peltokaistaleet tulisi mahdollisuuksien mukaan pitää viljelyskäytössä tai muutoin avoimena.

4.3 PITKÄLAHTI – MAKKARALAHTI – LINJAMAA – KOIVUNIEMI

Nykytila

Osa-alueen 3 muodostavat V5:n, Ouluntien, rautatien ja Paloisjärven väliin jäävät, pääasiassa 1960-luvun jälkeen rakennetut asuin- ja työpaikka-alueet.

Makkarahden ja Pitkälähden asuinalueet on rakennettu moreenivaltaiselle vanhalle metsän-pohjalle, jota reunustaa Poskilammen ympäristössä ja Koivuniemellä pienipiirteinen, osittain umpeenkasvava viljelysmaisema. Asuinalueiden pohjoisimmat korttelit ja osa teollisuuskiinteistöistä on rakennettu Kilpivirrantien paikalla sijainneen viljelysaukean paikalle, mikä näkyy maisemassa nuoren lehtipuuston ja -pensaston runsautena. Asuinalueiden rakennuskanta on valtaosin 1970-80-luvuilta. Asuinalueiden toiminnalliset viheralueet – leikkipaikat, uimarannat ja venevalkamat ja mattolaituri – keskittyvät suurelta osin Paloisjärven rantavyöhykkeille. Asuin-korttelien väliin on lisäksi jätetty sormimaisia vapaa-alueita. Ne eivät ole aktiivisessa virkistyskäytössä mutta muodostavat seittimäisen viherkäytävien verkoston korttelirakenteen poikki.

Suurimmat yhtenäiset viheralueet sijaitsevat ratapiha-alueen ja Makkarahden väliin jäävällä kaistaleella. Makkarahden itärannan ja Paloisjärvenraitin väliin jää leveä rakentamaton rantavyöhyke, jonka katkaisee Makkarahden rantaan rakennetun rivitalokorttelin piha-alue. Alueen poikki kulkee voimajohtokäytävä, jonka alusta on vesakoitunutta 'ei kenenkään maata'. Rautatien ja Paloisjärvenraitin väliin jää laajahko luonnontilainen metsäkaistale, jonka virkistyskäyttö on vähäistä mutta jolla on merkitystä rautatien suojaviheralueena.

Viheralueiden hoitotaso

Viheralueiden hoitotaso on keskimäärin melko matala, alueella sijaitsevia leikkipuistoja lukuun ottamatta. Sisääntuloväylien varrella hoitotaso on paikoin liiankin alhainen. Erityisesti viljelykäytöstä poistuneet pellot ja Paloisjärven pensoittuvat rantavyöhykkeet vaativat lähivuosina nykyistä intensiivisempiä raivaus- ja kunnostustoimia.

Ratakadun, Kilpivirrantien ja Tervakankaankadun varrella sijaitsevat suojametsät sekä Makkarahden ja ratapihan välinen rantavyöhyke on viheraluejärjestelmässä esitetty maisemanhoito-alueina, joiden hoitotasoa tulee nostaa nykyisestä. Suunnitelmassa on lisäksi esitetty uudet toiminnalliset viheralueet Makkarahden ja Pitkälähden pohjukkaan sekä Lahtelankadun rantaan.

Viheryhteydet

Makkarahden, Pitkälähden ja Linjamaan viheralueet eivät kytkeydy toisiinsa kovinkaan kiinteästi. Seutu on omakotivaltaista asuinalueetta, jossa virkistystoiminnat tapahtuvat pääasiassa kunkin asukkaan omilla pihilla ja viheralueet ovat jääneet erillisiksi saarekkeiksi asuin-korttelien väliin. Puistomaisia viheryhteyksiä on melko vähän ja liikkuminen viheralueiden välillä tapahtuu katuverkkoa tai ajoratojen viereen rakennettuja kevyen liikenteen väyliä pitkin. Alueella on runsaasti rantaviivaa ja useita rannalla sijaitsevia viheralueita, mutta niiden käyttö keskittyy pistemäisesti uimarantojen ja venevalkamien tuntumaan.

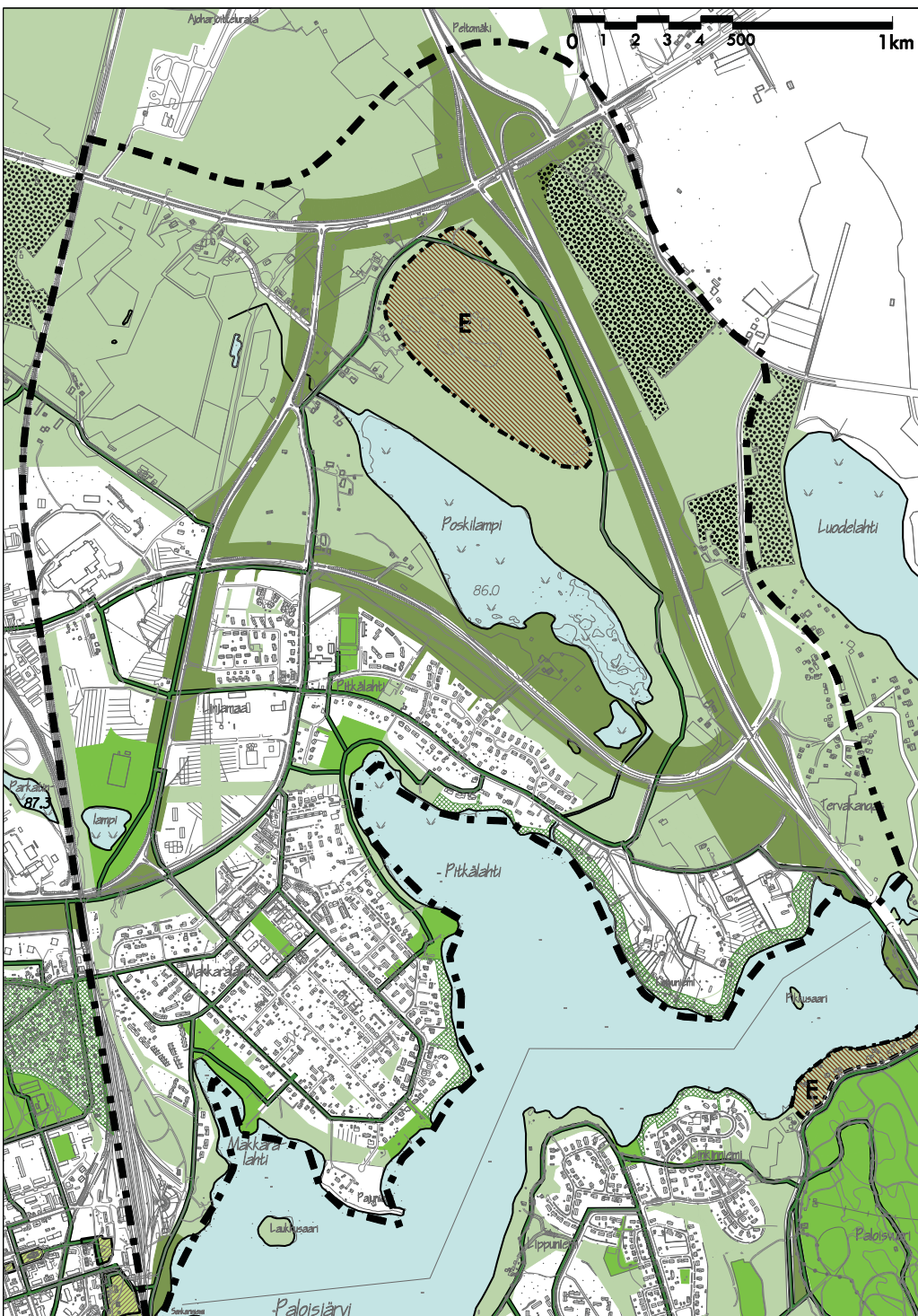
Viheraluejärjestelmässä on esitetty varaus Paloisjärven rantaa seurailevalle rantareiteille sekä Hakakadun reunassa kulkevalle uudelle kevyen liikenteen reitille.

Ongelmat ja vahvuudet

- + Alueella on runsaasti vesialueita; useita uimarantoja ja venevalkamia
- + Asemakaava mahdollistaa tarvittaessa rantavyöhykkeen virkistyskäytön kehittämisen
- + Asemakaava mahdollistaa tarvittaessa rantavyöhykkeen virkistyskäytön kehittämisen
- Sisääntuloväylien varrella on vesakkoa kasvavia entisiä peltoalueita.
- Teollisuus- ja liikerakennusten ympäristö

Kuva 29. Rantareitti ja leikkipuisto Makkarahden pohjukassa.

OSA-ALUE 3. Makkaralahti - Pitkälahti Linjamaa - Poskilampi

KORKEATASOISESTI HOIDETUT KESKUSTAPUISTOT JA AUKIOT

Keskustan ydinalueilla sijaitsevat kaupunkipuistot sekä puisto- ja ulkoalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä, "keskusta-alueen käyntikortit". Alueiden hoito- ja varustelutaso on korkea.

RAKENNETUT KÄYTTÖPUISTOT JA TOIMINNALLISET VIHERALUEET

Pääosa aktiivisista virkistyspalveluista ja toiminnoista, kuten pelikentät, uimarannat, koirapuistot ja leikkialueet sijoittuvat näille alueille. Hoitotaso on luonto/virkistysalueita korkeampi, mutta matalampi kuin keskustapuistoilla.

MAISEMANHOITOALUEET

Kaupunkikuvallisesti tai maisemallisesti merkittävä alue, jonka virkistyskäyttöarvo on vähäinen, mutta jota tulee hoitaa maisemakuvallisin perustein. Tällaisia ovat esimerkiksi sisäkäytävien ja -liittymien ympäristöt sekä kaupunkikuvaan olennaisesti liittyvät viljely- ja järvi-maisemat. Maisemanhoitoalueiden hoito tarkoittaa esimerkiksi säännöllisesti toistuvia vesakon raivauksia sekä metsien ja järvenrantojen reunavyöhykkeillä kasvavan puuston harvennushakkuita.

VIKISTYS- JA LUONTOALUEET JA LUONNONMUKAISET VIHERRAKENNETTÄVÄT

Puisto- tai viheralue, jolle ei ulkoilukäytön lisäksi osoiteta erityisiä virkistystoimintoja. Alueella on merkittävä ekologinen tai kaupunkikuvallinen rooli osana keskusta-alueen viheralueverkostoa. Virkistys- ja luontoalueet ovat ulkoasultaan luonnonmukaisia ja toimivat ekologisina käytävinä ('viherrakennettävät')

VIHERALUE, JOLLA ON KÄYTTÖRAJOITUKSIA

Alueet liittyvät kaupunkikuvallisesti keskusta-alueen viherrakennetustoon, mutta niiden käyttöä on maanomistuksen tai alueen luonteen vuoksi rajoitettu. käyttörajoituksia sisältäviä viherrakennetustoa. Alueella on merkittävä ekologinen tai kaupunkikuvallinen rooli osana keskusta-alueen viherrakennetustoa. Virkistys- ja luontoalueet ovat ulkoasultaan luonnonmukaisia ja toimivat ekologisina käytävinä ('viherrakennettävät')

RAKENNETTU ALUE, JOLLA ON MERKITYSTÄ VIHERRAKENNETTÄVÄ VERKOSTON TÄYDENTÄJÄNÄ

Viherrakennetustoa toiminnallisesti, kaupunkikuvallisesti tai ekologisesti täydentävä rakennettu alue, joka on luonteeltaan puutarhamainen, sisältää kulttuuriarvoja ja muodostaa kaavallisesti puistomaisen kokonaisuuden. Alueen puistomaisen ulkoasu tulee säilyttää. Tiivistävä täydennysrakentaminen ei ole suositeltavaa. Alueella sijaitseva ranta-vyöhyke tulee pitää osittain luonnonmukaisena ja kasvipeitteisenä.

TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS

Laajempia viherrakennetustoa yhdistävä väylä, jolla on tärkeä merkitys viherrakennetustossa. Tällainen voi olla esimerkiksi kapea hoidettu luonnonalue, kävely- tai puistokatu, rantapromenaadi tai asuinalueen puutarhamainen katu

VAIHTOEHTOINEN TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS

EKOLOGISIN PERUSTEIN HOIDETTAVA VIHERRAKENNETTÄVÄ

Viherrakennetustoa, jolla on merkittävä ekologinen rooli kasvi- tai eläinlajien elinympäristönä, ekologisina käytävinä tai koulujen opetuskäytössä. Alueet pidetään ulkoasultaan luonnonmukaisina eikä niille osoiteta ulkoilukäytön tai luontopolkujen lisäksi muita virkistystoimintoja.

KULTTUURIHISTORIAALISESTI ARVOKAS VIHERRAKENNETTÄVÄ

puisto- ja viljelyalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kulttuurihistoriallista merkitystä. Hoito- ja kehittämistoimenpiteissä huomioidaan alueen historialliset arvot.

maisema-arkkitehtitoimisto

NÄKYMÄ Oy

Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

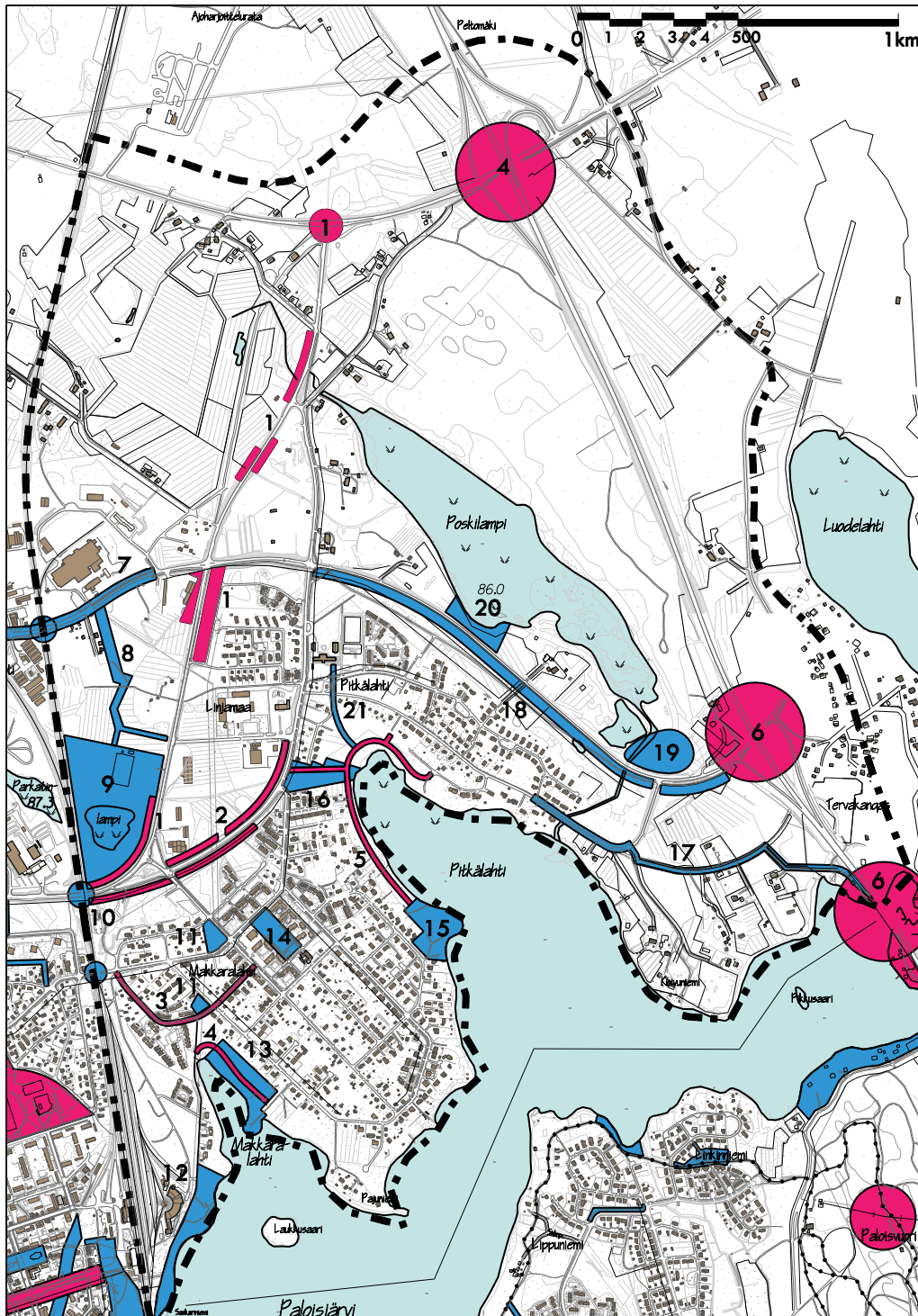
Työnumero ja piirustuksen numero

Muutos

**IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ**

Suunn. M.Li, Yah
Tiedosto

8.12.2004

OSA-ALUE 3. Makkara-lahti - Pitkälampi - Linjamaa - Poskilampi

TOTEUTTAMISAIKATAULU

- Ensisijaiset parannustoimenpiteet
- Toissijaiset parannustoimenpiteet

TÄRKEIMMÄT KEHITTÄMISKOHTEET:

1. Ratakadun tiemiljööön maisemanhoito; vesakon raivaukset ja täydennysistutukset
2. Kilpivirrantien tiemiljööön maisemanhoito; vesakon raivaukset
3. Kevyen liikenteen yhtyden rakentaminen Hakakadun varteen
4. Rantapolun rakentaminen Suistamonpolulta keskustan suuntaan
5. Rantareitin kehittäminen pitkälahden pohjukkaan VE2:n mukainen yhteys
6. Ohikulkutien liittymien maisemahoito ja maamerkit
7. Parkatintien tiemiljööön kehittäminen
8. Viheryhteys jalkapallohallilta Parkatintien suuntaan
9. Liikuntapuiston perustaminen
10. Porttiaihe . valoteos tms.
11. Voimalinjan alle jäävien tonttien kasvillisuuden hoito
12. Ratapiha-alueen itäpuolella sijaitsevan rantapuiston parantaminen - kasvillisuuden raivaus ja siistiminen
13. Makkaraalahden rannan rakentaminen puistoalueeksi
14. Teerenpolun-Metsänpolun puistoalueen parantaminen
15. Pitkälahden rantapuiston kehittäminen
16. Järvinäkymien avaaminen rantavyöhykkeen vesakkoa raivaamalla
17. Paloisjärven rantareitin parantaminen
18. Tervakankaantien tiemiljööön maisemanhoito
19. Järvinäkymien avaaminen rantavyöhykkeen vesakkoa raivaamalla
20. Poskilammen rantapuiston horevnnus
21. Yhteys Kilpijärven koululta Pitkälahden rantaan

Ensisijaiset toimenpidesuosituksukset

1. **Ratakadun tiemiljööön parantaminen.** Ratakatu on yksi keskustan pääsisääntuloväylistä. Entiselle peltomaalle rakennetun kadun vierustat ovat vesakoituneet ja sen vieressä sijaitsevien liike- ja teollisuuskäyttöalueiden piha-alueet kaipaavat kohentamista. Mikäli tien läheisyydessä sijaitsevia peltoja ei voida säilyttää viljelyskäytössä, tulisi umpeutuville reunavyöhykkeille nousevaa lehtipuustoa hoitaa puistometsän tapaan: reunavyöhykkeen puustoa tulisi harventaa ryhmiin ja nostaa taustapuustosta esiin yksittäisiä maisemapuita.
2. **Kilpivirrantien tiemiljööön parantaminen.** Kilpivirrantien tilanne on samankaltainen kuin Ratakadun. Katua reunustavat teollisuusrakennukset ja umpeenkasvatavat entiset pelot antavat alueelle hoitamattoman yleisilmeen. Tienvierustojen lehtipuuesakkoa tulisi raivata ja harventaa ryhmiin 2-3 vuoden välein kunnes puusto varttuu täysi-ikäiseksi.
3. **Kevyen liikenteen reitin rakentaminen Hakakadun reunaan.** Hakakadun varrelle rakennettava kevyen liikenteen reitti parantaa yhteyksiä Makkarahden asuinalueelta keskustaan ja erityisesti Kankaan urheilun alueeseen suuntaan.
4. **Rantapolun rakentaminen Suistamonpolulta keskustaan suuntaan.** Esitetty yhteys parantaa Makkarahden rantojen saavutettavuutta ja on osa Paloisjärveä kiertävää laajempaa virkistysreittoa.
5. **Rantapolun rakentaminen Pitkälähdän pohjukkaan.** Ehdotettu rantapolku on osa laajempaa Paloisjärven rantaa yhdistävää virkistysreittoa, jonka tavoitteena on parantaa Paloisjärven saavutettavuutta ja tehostaa rantojen virkistyskäyttöä.
6. **Ohikulkutien (VT5) liittymien maisemanhoito ja maamerkit.** Ohikulkutien liittymien ympäristön tulisi muokata tielläliikkuville positiivinen kuva Iisalimesta. Valtatie 5:n varrelle on toteutettu useita ympäristötaiteteoksia ja vuoden ympäri toimiva ympäristötaitte voisi olla myös Iisalmen pääliittymien teemana.

Toissijaiset toimenpidesuosituksukset

7. **Parkatintien tiemiljööön parantaminen.** Parkatintien vieressä kulkevan kevyen liikenteen väylän viihtyvyyttä ja Parkatintien katukuvaa voidaan parantaa puuistutuksin tai rakentamalla ajoradan ja kv-väylän väliin kapea istutuskaisla. Kadun vaurioitunut pinnoite tulisi myös uusua.
8. **Viheryhteys jalkapallohallilta Parkatintien suuntaan.** Ehdotetun reitin tarkoituksena on parantaa liikuntapuiston saavutettavuutta pohjoisen suunnasta.
9. **Liikuntapuisto.** Jalkapallohallin ja Parkatinlammen alue voidaan maankäyttösuunnitelmissa varata esimerkiksi liikuntatoimintojen alueeksi. Alue on maastonmuotojensa puolesta melko tasainen joten sinne voidaan tarvittaessa rakentaa pelikenttiä sekä riittävä määrä pysäköintitilaa. Tontti on tällä hetkellä voimakkaasti vesakoitunut ja erityisesti sen Ratakadun puoleinen osa vaatii kasvillisuuden hoitotoimenpiteitä lähitulevaisuudessa.

10. **Sisääntuloaihe.** Ratakadun rautatiesilta muodostaa keskusta-alueelle eräänlaisen porttiaikkeen Kajaanin suunnasta saavuttaessa. Sillan ympäristö soveltuisi hyvin ympäristötaitteen, esimerkiksi valotaideteoksen sijoituspaikaksi. Vesakkoisen yleisvaikutelman vuoksi ympäröivien metsiköiden reunavyöhykkeitä tulisi hoitaa nykyistä intensiivisemmin.
11. **Voimalinjan alle jäävien tonttien kasvillisuuden hoito.** Makkarahden läpi johtava voimalinjakäytävä leikkaa diagonaalisesti useita tontteja. Linjan alusta on nykyisin varsin hoitamattomassa tilassa. Koska voimalinjan alle jäävien alueiden metsittäminen ei tule kysymykseen, voisi ne ainakin katualueiden läheisyydessä nurmettaa ja hoitaa puistomaisemmin.
12. **Kasvillisuuden hoito ja harvennukset Paloisjärven länsiosan rantavyöhykkeellä.** Keskustasta Makkarahdelle johtava Paloisjärvenraitti kulkee rinteiden laella ja reitiltä avautuisi kaunis järvimaisema, mikäli Paloisjärven rantojen vesakoitunutta kasvillisuutta raivattaisiin ja harvennettaisiin ryhmiin.
13. **Makkarahden rannan rakentaminen puistoalueeksi.** Makkarahden pohjukassa sijaitsee pienimuotoinen puisto/leikkialue jota on esitetty laajennettavaksi Makkarahden asuinalueen puolella. Laajennusvaraus sijaitsee suojaisella ja aurinkoisella paikalla ja soveltuu hyvin toiminnalliseksi viheralueeksi.
14. **Teerenpolun- Metsonpolun puistoalueen parantaminen.** Puistoalueella sijaitseva pelikenttä on jäänyt tarpeettomaksi. Pelikenttä ja sen luoteispuolella sijaitseva rakentamaton tontti voidaan yhdistää yhtenäiseksi puistoalueeksi ja alueen istutukset kunnostetaan.
15. **Lahtelanpuiston kehittäminen Makkarahden pohjoisrannalla.** Pitkälähdän keskivaiheilla sijaitseva niemenkärki sijaitsee kauniilla paikalla ja alueelta avautuu näkymät mm. Paloisvuoren suuntaan. Aluetta voidaan kehittää esim. luonnonmukaisena rantapuistona / piknikpaikkana.
16. **Järvinäkymien avaaminen rantavyöhykkeen vesakkoa harventamalla.** Toimenpiteen tarkoituksena on avata järvinäkymiä Tervakankaantieltä Pitkälähdän suuntaan.
17. **Paloisjärveä kiertävän rantareitin parantaminen.** Reitin turvallisuutta tulee parantaa rakentamalla Tervakankaantien itäosaan kevyen liikenteen väylä. Mikäli rakentaminen Kuivuniemen alueella lisääntyy, tulisi kv-väylää jatkaa Koivuniementietä pitkin aina Kilpivirran sillalle saakka jossa reitti yhtyy olemassa olevaan kevyen liikenteen väylään.
18. **Tervakankaantien tiemiljööön maisemanhoito.** Tervakankaantien vierustat ovat voimakkaasti vesakoituneet ja vaativat nykyistä intensiivisempää hoitoa lähivuosien aikana, kunnes alueen puusto varttuu täysi-ikäiseksi.
19. **Järvinäkymien avaaminen vesakkoa raivaamalla.** VT5:n Tervakankaantien liittymän ympäristö on vesakoitunutta vanhaa viljelysmaisemaa. Poskilammen eteläkärjessä kasva-

vaa lehtipuuvesakkoa raivaamalla voidaan osa vanhoista järvi- ja peltonäkymistä palauttaa.

20. **Poskilammen rantapuuston harvennus.** Umpeenkasvaneita järvinäkymiä Tervakan-kaantieltä Poskilammen suuntaan avataan vesakon raivauksin ja puustoa harventamalla. Hoitotoimenpiteet tulee uusaa 2-3 vuoden välein.
21. **Viheryhteys Kilpilahden koululta Pitkälähdän rantaan.** Esitetyn yhteyden tavoitteena on tehostaa Pitkälähdän rantojen virkistys- ja opetuskäyttöä

Kuva 30. Vesakoitunut sisääntulonäkymä Kilpivrrantien varrelta.

4.4 ROHMULA – LIPPUNIEMI - MARJAHAKA

Osa-alue 4 koostuu eri-ikäisistä asuinalueista Palojsjärven ja Eteläisen Pohjolankadun väliin jäävällä alueella. Alueen rakennuskanta on omakoti- ja rivitalovaltaista mutta alueella sijaitsee myös Iisalmen laajin kerrostalolähiö. Alueen ulkoilureitit ja liikuntapalvelut tarjoavat erinomaisen hyvät puitteet liikuntaan ja ulkoiluun.

Rohmulan kaupunginosana on rakennettu 1950-luvulla puutarhakaupungin henkeen. Alueen yleisilme on avaran puistomainen ja sen kasvillisuus on ehtinyt varttua täysi-ikäiseksi. Rohmulan julkiset viheralueet keskittyvät pääasiassa Palojsjärven ja Palojsvirran rantavyöhykkeelle sekä kapeiden suojametsiköiden muodossa rautatien ja Eteläisen Pohjolankadun varrelle. Alueen tärkeimmät toiminnalliset viheralueet ovat Palojsvirran rannan tuntumassa sijaitsevat leikkipaikka ja urheilukenttä.

Pöllösenlahden länsirannalla ja pohjukassa sijaitsee laaja, osin entiselle peltomaalle syntynyt kaupunkimetsikkö, jolla pinta-alansa vuoksi on merkitystä myös luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta.

Lippuniemen viheralueet ovat uimarantoja sekä leikki- ja pelikenttiä lukuun ottamatta suurelta osin luonnonomaisia. Laajimmat viheraluekokonaisuudet sijoittuvat Palojsjärven rantavyöhykkeelle, Pöllösenlahdenkadun – Kivialhonkadun väliselle alueelle sekä Palojsvuoren ympäristöön. Uimarantoja ja venevalkamaa alueella on useita, sekä Lippuniemessä että Pöllösenlahdella.

Viheralueiden hoitotaso

Alueella on monen tasoisia viheralueita Palojsjärven sillan edustan korkeatasoisista kaupunkipuistoista aina Palojsvuoren ympäristössä sijaitseviin luonnonmukaisiin metsäalueisiin. Viheralueiden hoitotaso on joitain poikkeuksia lukuun ottamatta riittävä.

Eteläisen Pohjolankadun ja Touhulan asuinalueen välissä sijaitsevien viheralueiden hoitotasoa on esitetty nostettavaksi Palojsvirran sillan ja Palojsvuorentien risteuksen välisellä osuudella. Em. sisääntuloalueita tulisi kehittää siten, että ne voidaan nostaa korkeatasoisesti hoidettavien kaupunkipuistojen luokkaan. Palojsvuorentien ja VT5:n liittymän välisellä osuudella sijaitsevat metsiköt on osoitettu maisemanhoitoalueiksi, joiden hoitotasoa tulee nykyisestä jonkin verran nostaa. Hoitotoimenpiteiksi suositellaan metsien reunavyöhykkeiden valikoivaa harvennusta ja toistuvaa vesakon raivautusta. Palojsvirran sillan ja rautatiesillan välisen rantavyöhykkeen hoitotasoa esitetään korotettavaksi ja Tähtiniemen aluetta esitetään hoidettavaksi ekologispainotteisena viheralueena.

Viheryhteydet

Alueen viheralueverkosto on periaatteessa varsin kattava, mutta reitistöä voisi muutamain paikoin parantaa. Palojsjärven eteläiset rantavyöhykkeet muodostavat viihtyisän viheryhteyden keskustasta aina Palojsvuorelle saakka. Rautatien ja Pohjolankadun välisellä alueella rantareittiä tulisi leventää ja se tulisi valaista. Rantareitin saavutettavuutta parannetaan uudella Pöllösenlahden pohjukasta Kihmulan suuntaan johtavalla yhteydellä.

Lippuniemestä on toimivat pohjois-eteläsuuntaiset viheryhteydet Paloisjärven suuntaan ja edelleen Marjahakaan. Yhteyksiä on ehdotettu kehitettäväksi rakentamalla Lippuniemen kerrostaloalueelta nykyistä parempi reitti Pöllösenlahden suuntaan

ongelmat ja vahvuudet:

- + Laajat yhtenäiset viheralueet ja hyvin toimivat viheryhteydet
- + Alueen puusto on täysi-ikäiseksi varttunutta.
- + Paloisvirran sillan ympäristö muodostaa kauniin sisääntulon keskusta-alueelle
- Paloisvirran etelärantaa noudatteleva rantareitti tarjoaa periaatteessa kauniit puutteet ulkoiluun, mutta nykyistä polkua on hankala löytää. Polun valaistus on myös puutteellinen.
- Paloisjärven rantoja noudattava virkistysreitti katkeaa Lippuniemessä.

Ensisijaiset toimenpidesuosituksukset

1. **Paloisvirran rantareitin parantaminen välillä Paloisvirran silta - Sankariniemi.** Paloisvirran eteläpuolella sijaitsevan rantavyöhykkeen poikki kulkee tällä hetkellä kapea valaisematon polku joka lähestulkoon häviää maastoon leikkipaikan takana. Polun levenyttäminen ja valaiseminen parantaa puistoalueen saavutettavuutta. Alueen puustoa tulee varovasti harventaa siten, että polulta avautuu paikoin näkymä Paloisvirran yli keskusta.
2. **Rautatiesillan allittavan puistokäytävän parantaminen.** Paloisjärven ja Pöllösenlahden rantoja seurailevan ulkoilureitin rakennettu osuus päättyy Paloisvirran ylittävään rautatiesillan. Sillan ali kulkee kapea sorapintainen polku, jota tulisi sillan kohdalla levenyttää ja varustaa kaiteella. Rantapolku viettää jyrkästi sillan ja Sankariniemen välisellä alueella. Mikäli polkua kunnostetaan tulee sen loiventamista myös harkita.
3. **Järvinäkymien avaaminen rantapuustoa harventamalla.** Paloisjärven rantavyöhykkeen kasvillisuutta voidaan oppilaitosten edustalta harventaa siten, että rantapolulta avautuu nykyistä laajemmat järvinäkymät.
4. **Keskustan sisääntuloaihe.** Eteläisen Pohjolankadun ylittävä rautatiesilta muodostaa keskustalle eräänlaisen porttiaiheen VT5:ltä Kuopion suunnasta saavuttaessa. Sillan ympäristö soveltuisi ympäristötaiteen, esimerkiksi valoteoksen sijoituspaikaksi.
5. **Paloisvuoren lakialueen maisemanhoitotoimenpiteet.** Paloisvuoren laelta avautuvat Iisalmen komeimmat näköalat. Lakialuetta on korotettu täyttömaalla ja sen päälle on rakennettu hissien yläasemaan liittyviä rakenteita, joiden viimeistely ja hoito on jäänyt puolitiehen. Maisemahaittojen vähentämiseksi tulee täyttöalueiden luiskat muotoilla ja istuttaa. Rikkinäiset ja huonokuntoiset rakenteet on syytä korjata jo virkistyskäyttäjien turvallisuudenkin vuoksi.
6. **Järvinäkymien ylläpito rantapuustoa hoitamalla.** Näkymät VT5:ltä Paloisjärven yli Iisalmen keskusta tulee säilyttää säännöllisin vesakon raivauksin.

Kuva 31. Paloisjärveä kiertävä rantareitti kaventuu Paloisvirran ratasillan kohdalla kapeaksi sorapoluksi.

Kuva 32. Paloisvuoren laelta avautuu komea näkymä yli Iisalmen mutta lakialue itsessään tulisi kunnostaa.

OSA-ALUE 4. Rohmula - Pöllösenlahti - Lippuniemi Linkinniemi - Paloisvuori

- KORKEATASOISESTI HOIDETUT KESKUSTAPUISTOT JA AUKIOT**
Keskustan ydinalueilla sijaitsevat kaupunkipuistot sekä puisto- ja ulkoalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä, "keskusta-alueen käyntikortit". Alueiden hoito- ja varustelutaso on korkea.
- RAKENNETUT KÄYTTÖPUISTOT JA TOIMINNALLISET VIHERALUEET**
Pääosa aktiivisista virkistyspalveluista ja toiminnoista, kuten pelikentät, ulmarannat, koirapuistot ja leikkialueet sijoittuvat näille alueille. Hoitotaso on luonto/virkistysalueita korkeampi, mutta matalampi kuin keskustapuistoilla.
- MAISEMANHOITOALUEET**
Kaupunkikuvallisesti tai maisemallisesti merkittävä alue, jonka virkistyskäyttöarvo on vähäinen, mutta jota tulee hoitaa maisemakuvallisin perustein. Tällaisia ovat esimerkiksi sisäntuloteiden ja -liittymien ympäristöt sekä kaupunkikuvaan olennaisesti liittyvät viljely- ja järvi-maisemat. Maisemanhoitoalueiden hoito tarkoittaa esimerkiksi säännöllisesti toistuvia vesakon raivauksia sekä metsien ja järvenrantojen reunavyöhykkeillä kasvavan puuston harvennushakkuuta.
- VIHKISTYS- JA LUONTOALUEET JA LUONNONMUKAISET VIHERRKÄYTTÄVÄT**
Puisto- tai viheralue, jolle ei ulkoilukäytön lisäksi osoiteta erityisiä virkistystoimintoja. Alueella on merkittävä ekologinen tai kaupunkikuvallinen rooli osana keskusta-alueen viheralueverkostoa. Virkistys- ja luontoalueet ovat ulkoasuultaan luonnonmukaisia ja toimivat ekologisina käytävinä ('viherkäytävät').
- VIHERALUE, JOLLA ON KÄYTTÖRAJOITUKSIA**
Alueet liittyvät kaupunkikuvallisesti keskusta-alueen viheralueverkostoon, mutta niiden käyttöä on maanomistuksen tai alueen luonteen vuoksi rajoitettu. käyttörajoituksia sisältäviä viheralueita ovat esimerkiksi hautausmaat, golf-kentät, maatalouskäytössä olevat pelto- ja laidun-alueet sekä asuntojen piha-alueisiin kiinteästi liittyvät kapeat rantavyöhykkeet
- RAKENNETTU ALUE, JOLLA ON MERKITYSTÄ VIHERALUEVERKOSTON TÄYDENTÄJÄNÄ**
Viheralueverkostoa toiminnallisesti, kaupunkikuvallisesti tai ekologisesti täydentävä rakennettu alue, joka on luonteeltaan puutarhamainen, sisältää kulttuuriarvoja tai muodostaa kaavallisesti puistomaisen kokonaisuuden. Alueen puistomainen ulkoasu tulee säilyttää. Tiivistävä täydennysrakentaminen ei ole suositeltavaa. Alueella sijaitseva ranta-vyöhyke tulee pitää osittain luonnonmukaisena ja kasvipeitteisenä.
- TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS**
Laajempia viheralueita yhdistävä väylä, jolla on tärkeä merkitys viheraluerakenteessa. Tällainen voi olla esimerkiksi kapea hoidettu luonnonalue, kävely- tai puistokatu, ranta-promenaadi tai asuinalueen puutarhamainen katu
- VAIHTOEHTOINEN TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS**
- EKOLOGISIN PERUSTEIN HOIDETTAVA VIHERALUE**
Viheralue, jolla on merkittävä ekologinen rooli kasvi- tai eläinlajien elinympäristönä, ekologisina käytävinä tai koulujen opetuskäytössä. Alueet pidetään ulkoasuultaan luonnonmukaisina eikä niille osoiteta ulkoilukäytön tai luontopolkujen lisäksi muita virkistystoimintoja.
- KULTTUURIHISTORIALLISESTI ARVOKAS VIHERALUE**
puisto- ja viljelyalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kulttuurihistoriallista merkitystä. Hoito- ja kehittämissuunnitelmissa huomioidaan alueen historialliset arvot.

maisema-arkkitehtitoimisto

NÄKYMÄ Oy

Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

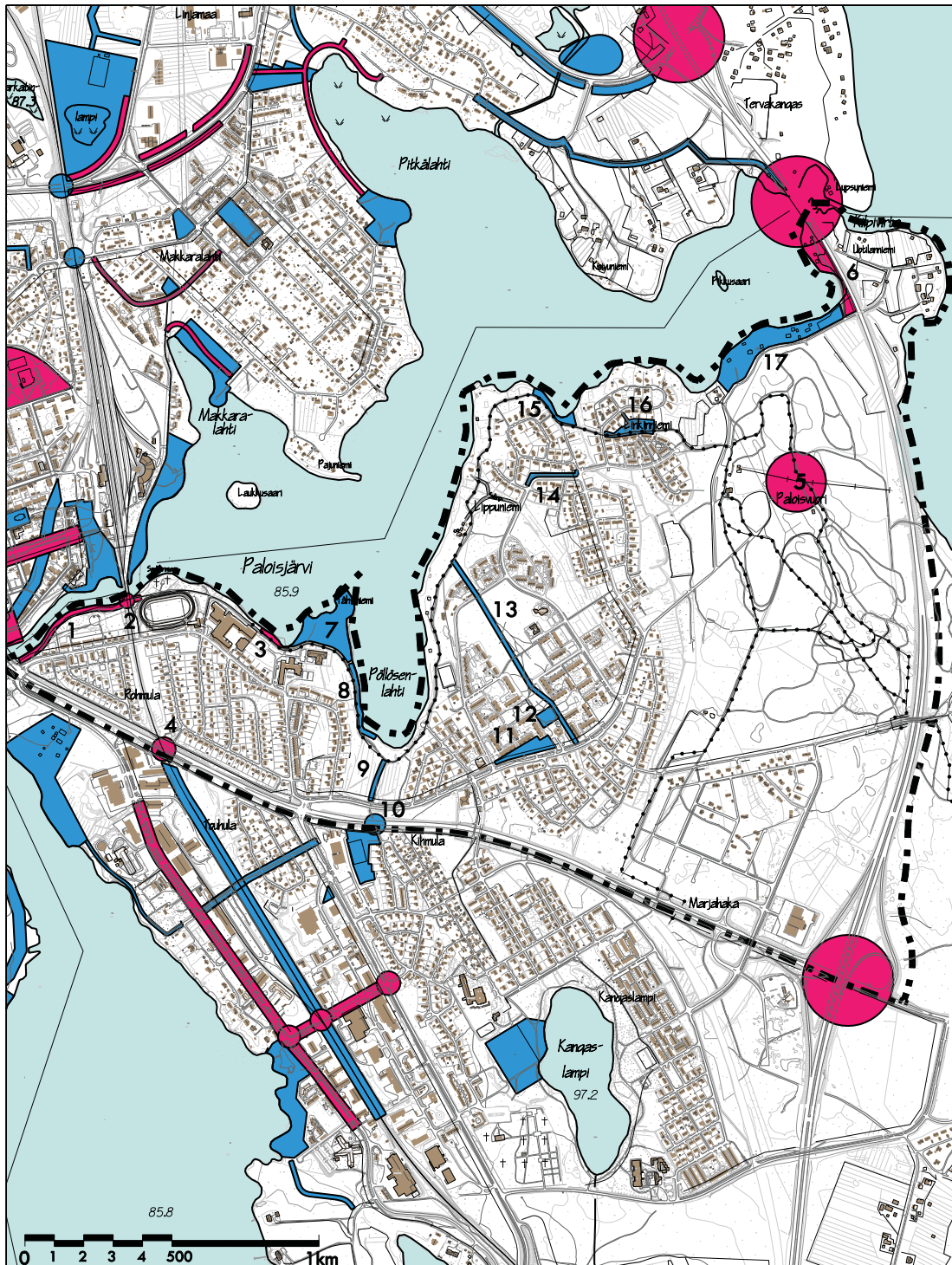
Työnumero ja piirustuksen numero

Muutos

**IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ**

Suunn. M.Li, Yah
Tiedosto

8.12.2004

OSA-ALUE 4.

Rohmula - Pöllösenlahti - Lippuniemi - Linkinniemi
Paloisvuori

TOTEUTTAMISAIKATAULU

- Ensisijaiset parannustoimenpiteet
- Toissijaiset parannustoimenpiteet

TÄRKEIMMÄT KEHITTÄMISKOHEET:

1. Paloisvirran rantareitin rantareitin kehittäminen välillä Paloisvirran silta-Sankariemi
2. Rautatiesillan ali johtavan puistokäytävän parantaminen - valaistus, suojakaiteiden rakentaminen ja polun leventäminen
3. Järvinäkymien avaaminen rantapuustoa harventamalla
4. Keskustan "sisäöntloportti" - valoteos tms.
5. Paloisvuoren lakialueen maisemanhoitotoimenpiteet - maastonmuotoilu, täydennysistutukset, oleskelu/näköalapaikan rakentaminen
6. Järvinäkymän ylläpito rantapuuston hoidon avulla
7. Tähtiemi kehittäminen luontopainotteisena puistoalueena
8. Rantavyöhykkeen kasvillisuuden kehittäminen
9. Viheryhteys Paloisvuorentieltä Pöllösenlahden suuntaan
10. Alikulkutunnelin viihtyisyyden parantaminen valaistuksen, taiteen ja istutusten keinoin
11. Paloisvuorentien ja kerrostaloalueen välissä sijaitsevien puisto- ja pysäköintialueiden ilmeen parantaminen
12. Puistoalueen laajentaminen ja sorakentän kaventaminen
13. Viheryhteyden rakentaminen kerrostaloalueen keskuspuiston halki
14. Vesakon raivaukset Kiviahonkadun varrelta
15. Järvinäkymien avaaminen rantapuustoa harventamalla
16. Linkinniemen asuinalueella sijaitsevan puistoalueen täydennysistutukset ja maastonmuotoilu
17. Rantavyöhykkeen kehittäminen luontopainotteisena viheralueena

maisema-arkkitehtitoimisto

NÄKYMÄ Oy

Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

Työnumero ja piirustuksen numero

Muutos

IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ

Suunn. MLI, Yah
Tiedosto

8.12.2004

Toissijaiset toimenpidesuosituksukset

7. **Tähtiniemen kehittäminen luontopainotteisena viheralueena.**
8. **Pöllösenlahden rantavyöhykkeen kasvillisuuden kehittäminen.** Pöllösenlahden rantapuustoa on harvennettu tasaväliseksi ”puukujanteeksi”. Tulevissa hoitotoimenpiteissä alueen kasvillisuutta voidaan kehittää nykyistä luonnonmukaisemmaksi puulajistoa monipuolistamalla ja harventamalla puustoa ryhmiin.
9. **Uuden virkistysreitin rakentaminen Paloisvuorentieltä Pöllösenlahden pohjukkaan.** Esitetty uusi yhteys parantaa Pöllösenlahden rantavyöhykkeiden saavutettavuutta ja yhdistää Paloisjärven rannassa kulkevat virkistysreitit Kihmulan ja Kangaslammen suuntaan.
10. **Eteläisen Pohjolankadun alikulkutunnelin viihtyisyyden parantaminen.** Kihmulasta Pöllösenlahden puolelle johtava kevyen liikenteen tunneli on pimeä ja epäviihtyisä. Tunnelin valaistusta tulisi parantaa ja sen seinät voidaan maalata.
11. **Paloisvuorentien ja Lippuniemen kerrostaloalueen välissä sijaitsevien puisto- ja pysäköintialueiden ilmeen parantaminen.** Kiilamainen puistoalue toimii Lippuniemen kerrostaloalueen näyteikkunana alueen pääkadun suuntaan. Alueen hoitotason nostaminen ja istutusalueiden kunnostaminen parantaa koko kerrostaloalueen yleisilmettä.
12. **Puistoalueen laajentaminen.** Sorakentää Lippuniemen ostoskeskuksen takana käytetään lähinnä romuautojen varastointiin. Alue liittyy Lippuniemen keskuspuistoon ja se voidaan ainakin osittain palauttaa luonnontilaan. Alue soveltuisi tarvittaessa myös koirapuistoksi.
13. **Virkistysreitin rakentaminen Lippuniemen kerrostaloalueelta Paloisjärven rantaan.** Esitetyn reitin tavoitteena on parantaa Lippuniemen keskuspuiston ja Paloisjärven rantojen virkistyskäyttömahdollisuuksia sekä vähentää ohjaamattomasta liikkumisesta aiheutuvaa maaston kulumista.
14. **Vesakon raivaukset Kiviahonkadun varrelta.** Kiviahontien vesakoituneita pientareita tulee hoitaa 2-3 vuoden välein toistuvien vesakon raivauksin.
15. **Järvinäkymien avaaminen rantapuustoa harventamalla.** Rantapolulta avataan järvinäkymiä rantakasvillisuutta varovasti harventamalla.
16. **Puiston täydennysistutukset ja maastonmuotoilu.** Linkkiniemen asuinkorttelien välissä sijaitseva pitkänomainen puistoalue on yleisilmeeltään vaatimaton. Alueella on melko vähän kasvillisuutta ja rajautuminen asuintontteihin ei ole paras mahdollinen. Rikkakasvillisuuden peitossa olevat nurmialueet tulisi kunnostaa ja leikkipaikalla sijaitsevat kumpareet muotoilla siten, että ne sulautuvat paremmin ympäristöönsä.
17. **Rantavyöhykkeen kehittäminen luontopainotteisena viheralueena**

4.5 TOUHULA – KIHMULA - KANGASLAMPI– VENAKONLAHTI - PELTOSALMI**Nykytila**

Osa-alue 5 Koostuu Eteläisen Pohjolankadun ja Poroveden väliin jäävistä, pääasiassa 1950-luvun jälkeen rakennetusta asuin- ja teollisuusalueista.

Puistomaisiksi kehittyneet 1950-luvun pientaloalueet Touhulan ja Kihmulan pohjoisosassa muodostavat voimakkaan kontrastin Eteläntien ja Kivirannantien varrella sijaitseviin teollisuusalueisiin sekä 1960-70 luvun suorakulmaiseen koordinaatistoon rakennettuihin rivitaloalueisiin Kangaslammen pohjois- ja itäpuolella. Kihmulan kaupunginosaa lukuun ottamatta valtaosa alueen kortteleista ja katuverkostosta on rakennettu luode-kaakkoisuuntaiseen koordinaatistoon. Korttelialueiden keskelle ja katualueiden reunaan on jätetty pitkänomaisia vihersormia, joista suuri osa on suojaviheralueen kaltaisia havu- ja sekapuumetsiköitä. Alueen eteläosa on kaunista mäntymetsäistä harjumaisemaa mutta radanvarren teollisuusalueilla ovat luonnonpiirteet hävinneet ja alueet ovat ilmeeltään hajanaisia. Kangaslampea reunustaa laaja ja hyvin hoidettu keskuspuistomainen viheralue pelikenttineen, uimarantoineen ja leikkialueineen. Iisalmen yhtenäinen kaupunkimainen korttelirakenne päättyy Lepokankaantiehen. Sen eteläpuolelta alkavat laajat yhtenäiset maatalous- ja metsäalueet, jotka eristävät Peltosalmen satelliittimaiseksi, muusta kaupunkirakenteesta irralliseksi asuinalueeksi. Peltosalmen aluetta leimaavat mäntymetsäin harjumaisema ja hyvät yhteydet ympäröivään kulttuurimaisemaan.

ongelmat ja vahvuudet:

- + Kangaslammen ympäristö muodostaa monipuolisen virkistys- ja ulkoiluekokonaisuuden keskusta-alueen eteläpuolelle
- Rautatie ja vilkkaat liikenneväylät katkaisevat alueen poikkisuuntaiset viheryhteydet
- Poroveden rantojen virkistyskäyttömahdollisuudet ovat melko vähäiset

Viheralueiden hoitotaso

Viheralueiden hoitotaso on melko matala Kangaslammen ympäristöä, Paloisvirran sillan eteläpuolella sijaitsevaa rantapuistoa ja Eteläisen Pohjolankadun alkupäätä lukuun ottamatta. Pääväylien varrella sijaitsevien viheralueiden hoitoa tulisi tehostaa. Erityisesti tämä koskee Kivirannantietä ja Kivirannantien teollisuusalueella sijaitsevaa ratapiha-aluetta.

Viheryhteydet

Alueen sisäisissä viheryhteyksissä on kehittämisen varaa, sillä VT5, Eteläinen Pohjolankatu, Kivirannankadun teollisuusalueet ja erityisesti ratapiha rajoittavat yhteyksiä ympäristöön. Alue rajautuu lännessä Poroveden rantaan, mutta ranta-alueet ovat toistaiseksi melko vähäisessä virkistyskäytössä. Poroveden ranta-alueiden saavutettavuutta on esitetty parannettavaksi uusilla rantapoluilla ja rakentamalla Haukisaarentien rantaan toiminnallinen viheralue, jolle voidaan sijoittaa mm. leikkipaikka tai koirapuisto. Rautatien ylittäviä viheryhteyksiä (Rannankatu-Ivalonkatu ja Venakonkatu) esitetään parannettavaksi.

Paloisvuoren monipuoliset ulkoilumaastot sijaitsevat melko lähellä Kangaslammen ja Kihmulan asuntoalueita, mutta yhteydet Marjahaan kautta Paloisvuorelle eivät nykytilassaan ole erityisen viihtyisät.

Kuva 33. Näkymä Venakontieltä. Teollisuustonttien ja rautatien kadunpuoleiset reunat tulisi istuttaa ja vesakoituvia kadun reunoja tulee hoitaa säännöllisesti toistuvien raivauksin.

Kuva 34. Näkymä Ulmalantien ja Peltosalmentien risteyksestä

Ensisijaiset toimenpidesuosituksukset

1. **Kivirannantien teollisuustonttien ympäristönhoito.** Kivirannantien teollisuuslaitosten piha- ja varastoalueet ovat tällä hetkellä varsin huonosti hoidettuja ja niiden rajautuminen kadun suuntaan on jäsentymätön. Niillä tonteille, joilla varastoidaan koneita, rakennustarvikkeita tms. tulisi rakentaa kaupunkikuvallisesti yhdenmukaisesti tonttiaidat ja koko alueen opas- ja mainoskylttien ulkoasu tulisi yhdenmukaistaa. Kadun ja piha-alueiden kasvillisuutta tulisi kehittää yhteistyössä alueen yrittäjien ja kiinteistöjen omistajien kanssa.
2. **Venakontien teollisuustonttien ympäristönhoito.** Venakontie on yksi harvoista rautatien ylittävistä reiteistä Eteläisen Pohjolankadun eteläpuolella. Kadun ja katualuetta reunustavien tonttien yleisilme on ankea. Kadun ja piha-alueiden kasvillisuutta tulisi kehittää yhteistyössä alueen yrittäjien ja kiinteistöjen omistajien kanssa.
3. **Venakontien tasoristeyksien turvallisuuden parantaminen.** Tasoristeyksen näkemä-alueiden kasvillisuutta tulee raivata 2-3 vuoden välein toistuvien raivauksin.
4. **Ohikulkutien (VT5) liittymien maisemanhoito ja maamerkkien rankentaminen liittymien yhteyteen.** Ohikulkutien liittymien ympäristön tulisi muokata tielläliikkuville positiivinen kuva Iisalimesta. Keskustan pääliittymä Eteläiselle Pohjolankadulle on rakennettu muita liittymiä korkeatasoisemmin, mutta opastusta ja sisääntuloaiheita voidaan vielä parantaa. Valtatie 5:n varrelle on toteutettu useita ympäristötaideteoksia ja vuoden ympäri toimiva ympäristötaide voisi olla myös Iisalmen pääliittymien liittymien teemana.
5. **Peittävän suojavyöhykkeen perustaminen saha-alueen ja Eteläntien väliin.** Eteläntien reunaan tulisi rakentaa nykyistä leveämpi kasvipeitteinen suojavyöhyke, joka sulkee näkymän saha-alueen suuntaan. Peittovaikutusta voidaan paikallisesti parantaa myös maastonmuotoilun avulla.

Toissijaiset toimenpidesuosituksukset

6. **Vesakon raivaukset Korholanlahden ympäristössä ja rantavyöhykkeellä.**
7. **Maisemanhoitotoimenpiteet Ulmalantien-Peltosalmentien ympäristössä.** Saapuminen Peltosalmen asuinalueelle antaa seudusta hajanaisen ja hoitamattoman kuvan. Ulmalantien risteyksessä sijaitsevia viheralueita ja liiketontin pihaa tulee voida parantaa täydennysistutuksin ja hoitamalla metsäsaarekkeiden kasvillisuutta puustometsän tapaan (puuston harvennukset, yksittäisten maisemapuiden esiin tuonti, kasvilajiston monipuolistaminen, kenttäkerroksen kasvillisuuden hoito).
8. **Venakonlahden-Kyllikinrannan järvinäkymien ylläpito kasvillisuutta hoitamalla.** Eteläntieltä avautuvia järvimaisemia tulee hoitaa rantavyöhykkeen puustoa harventamalla ja 3-5 vuoden välein toistuvien vesakon raivauksin.
9. **Rakennetun käyttöpuiston perustaminen Haukisaarentien rantaan.** Touhulan alueen eteläosassa ei tällä hetkellä ole juurikaan toiminnallisia viheralueita. Haukisaarentien ran-

OSA-ALUE 5. Touhula - Kihmula - Kangaslampi Venakonlahti - Peltosalmi

KORKEATASOISESTI HOIDETUT KESKUSTAPUISTOT JA AUKIOT
Keskustan ydinalueilla sijaitsevat kaupunkipuistot Sekä puisto- ja ulkoalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä, "keskusta-alueen käyttökortit". Alueiden hoito- ja varustelutaso on korkea.

RAKENNETTUA KÄYTTÖPUISTOT JA TOIMINNALLISET VIHERALUEET
Pääosa aktiivisista virkistyspalveluista ja toiminnoista, kuten pelikentät, uimarannat, koira-alueet ja leikkialueet sijoittuvat näille alueille. Hoitotaso on luonto/virkistysalueita korkeampi, mutta matalampi kuin keskustapuistoilla.

MAISEMANHOITOALUEET
Kaupunkikuvallisesti tai maisemallisesti merkittävä alue, jonka virkistyskäyttöarvo on vähäinen, mutta jota tulee hoitaa maisemakuvallisin perustein. Tällaisia ovat esimerkiksi sisääntulo-tenneiden ja -liittymien ympäristöt sekä kaupunkikuvaan olennaisesti liittyvät viljely- ja järvi-maisemat. Maisemanhoitoalueiden hoito tarkoittaa esimerkiksi säännöllisesti toistuvia vesakon raivauksia sekä metsien ja järvenrantojen reunavyöhykkeillä kasvavan puuston harvennushakkuuta.

VIKISTYS- JA LUONTOALUEET JA LUONNONMUKAISET VIHERRAKENNETTAVAT
Puisto- tai viheralue, jolle ei ulkoilukäytön lisäksi osoiteta erityisiä virkistystoimintoja. Alueella on merkittävä ekologinen tai kaupunkikuvallinen rooli osana keskusta-alueen viheralueverkostoa. Virkistys- ja luontoalueet ovat ulkoasultaan luonnonmukaisia ja toimivat ekologisina käytävinä ('viherrakennetut')

VIHERALUE, JOLLA ON KÄYTTÖRAJOITUKSIA
Alueet liittyvät kaupunkikuvallisesti keskusta-alueen viheralueverkostoon, mutta niiden käyttöä on maanomistuksen tai alueen luonteen vuoksi rajoitettu. käyttörajoituksia sisältäviä viher-alueita ovat esimerkiksi hautausmaat, golf-kentät, maatalouskäytössä olevat pelto- ja laidun-alueet sekä asuntojen piha-alueisiin kiinteästi liittyvät kapeat rantavyöhykkeet

RAKENNETTU ALUE, JOLLA ON MERKITYSTÄ VIHERRAKENNETTAVAN VERKOSTON TÄYDENTÄJÄNÄ
Viheralueverkostoa toiminnallisesti, kaupunkikuvallisesti tai ekologisesti täydentävä rakennettu alue, joka on luonteeltaan puutarhamainen, sisältää kulttuuriarvoja tai muodostaa kaavallisesti puistomaisen kokonaisuuden. Alueen puistomainen ulkoasu tulee säilyttää. Tiivistävä täydennysrakentaminen ei ole suositeltavaa. Alueella sijaitseva ranta-vyöhyke tulee pitää osittain luonnonmukaisena ja kasvipeitteisenä.

TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS
Laajempia viheralueita yhdistävä väylä, jolla on tärkeä merkitys viheraluerakenteessa. Tällainen voi olla esimerkiksi kapea hoidettu luonnonalue, kävely- tai puistokatu, ranta-promenaadi tai asuinalueen puutarhamainen katu

VAIHTOEHTOINEN TOIMINNALLINEN VIHERYHTYYS

EKOLOGISIN PERUSTEIN HOIDETTAVA VIHERRAKENNETTAVAN ALUE
Viheralue, jolla on merkittävä ekologinen rooli kasvi- tai eläinlajien elinympäristönä, ekologisina käytävinä tai koulujen opetuskäytössä. Alueet pidetään ulkoasultaan luonnonmukaisina eikä niille osoiteta ulkoilukäytön tai luontopolkujen lisäksi muita virkistystoimintoja.

KULTTUURIHISTORIALLISTA ARVOKAS VIHERRAKENNETTAVAN ALUE
puisto- ja viljelyalueet, joilla on huomattavaa historiallista tai kulttuurihistoriallista merkitystä. Hoito- ja kehittämistoimenpiteissä huomioidaan alueen historialliset arvot.

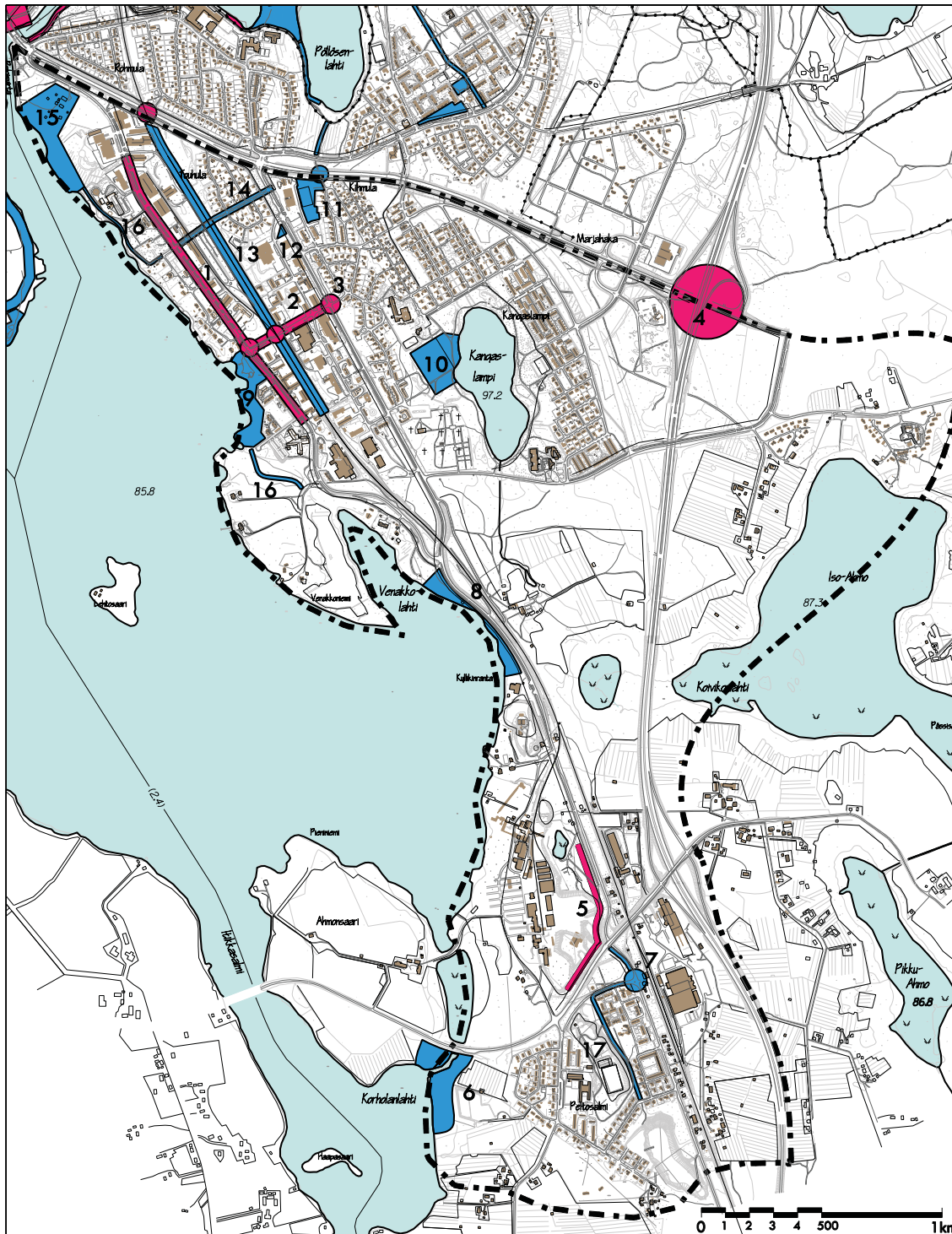
maisema-arkkitehtitoimisto
NÄKYMÄ Oy
Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

Työnumero ja piirustuksen numero Muutos

**IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ**

Suunn. M.Li, Yeh
Tiedosto

8.12.2004

OSA-ALUE 5.

Touhula - Kihmula - Kangaslampi - Venakonlahti Peltosalmi

TOTEUTTAMISAIKATAULU

- Ensisijaiset parannustoimenpiteet
- Ensisijaiset parannustoimenpiteet

TÄRKEIMMÄT KEHITTÄMISKOHTEET:

1. Kivirannantien teollisuustonttien ympäristönhoito - täydennysistutukset tonttiaidat, pysäköinti- ja varastoalueiden siistiminen
2. Venakontien teollisuustonttien ympäristönhoito - puu- ja pensasistutukset
3. Venakontien tasoristeysten turvallisuuden parantaminen
4. Ohikulkutien liittymien maisemahoito ja maamerkit
5. Peittävän suojavyöhykkeen perustaminen sahan ja Eteläntien välin - maastonmuotoilu ja metsitysistutukset
6. Vesakon raivaukset Korholanlahden ympäristössä ja rantavyöhykkeellä
7. Maisemanhoitotoimenpiteet Ulmalantien-Peltosalmentien risteuksen ympäristössä - liittymän muotoilu, istutukset ja vesakon raivaus
8. Venakonlahden-Kyllikinrannan järvinäkymien ylläpito kasvillisuutta hoitamalla
9. Rakennetun puiston (leikkipaikka ja uimaranta) perustaminen Haukisaarentien rantaan
10. Kangaslammen ulkoilualueiden valaistuksen/pysäköintialueiden parantaminen
11. Avoimen sorapintaisen pelikentän ympäristönhoito / alueen muuttaminen tontiksi
12. Eteläntien-Yrittäjätien kulmassa sijaitsevan puiston rajaaminen istutusten tai aidan avulla viereisestä teollisuustontista
13. Rautatien ympäristön maisemanhoitotoimenpiteet
14. Viihtyisän viheryhteyden kehittäminen Kivirannantieltä Eteläntien suuntaan
15. Paloisvirran rantavyöhykkeen kehittäminen luontopuistoksi
16. Rantareitin rakentaminen keskustasta Kivirannan suuntaan
17. Viheryhteyden rakentaminen Ohenmäkeen

maisema-arkkitehtitoimisto

NÄKYMÄ Oy

Sepänkatu 19, 00150 Helsinki, puh 09-622 71727, fax 09-622 71728

Työnumero ja piirustuksen numero

Muutos

**IISALMEN KESKUSTA-ALUEEN
VIHERALUEJÄRJESTELMÄ**

Suunn. MLI, Yah
Tiedosto

8.12.2004

nassa sijaitsevalle hoitamattomalle rantavyöhykkeelle ovat alueen asukkaat toivoneet mm. leikkipaikkaa, koirapuistoa ja uimarantaa.

10. **Kangaslammen ulkoilualan valaistuksen ja pysäköintijärjestelyjen parantaminen**
11. **Pelikentän ympäristönhoito.** Eteläisen Pohjolankadun vieressä sijaitseva pelikenttä on jäänyt vähitellen tarpeettomaksi. Alueen Pohjolankadun puoleinen osa voidaan kaavoittaa rakennuspaikaksi ja asutusta lähimmät osat kentän eteläpäässä voidaan rakentaa puistoksi. Kentän eteläosa soveltuisi myös esim. koirapuistoksi.
12. **Eteläntien ja Yrittäjätien kulmassa sijaitsevan puistoalueen rajaaminen istutusten tai aidan avulla viereisestä teollisuustontista.** Teollisuustontin ja puistoalueen raja on jäsentymätön. Puiston reunaan voidaan istuttaa esimerkiksi vapaasti kasvava pensasaidanne tonttia rajaamaan.
13. **Maisemahoitotoimenpiteet rautatien ympäristössä.** Epäsiisti ratapiha-alue on Iisalmen käyntikortti junalla saapuville matkustajille. Alueella tarvitaan säännöllisiä siistimis- ja raivaustoimenpiteitä. Alueet ulkoasua tulisi kehittää yhteistyössä VR:n ja alueen yrittäjien kanssa.
14. **Viihtyisän viheryhteyden kehittäminen Kivirannantieltä Eteläntien suuntaan.** Reitin tavoitteena on parantaa Poroveden rantojen virkistyskäyttämömahdollisuuksia ja tarjota ulkoilijoille paremmat yhteydet rata-alueen poikki.
15. **Paloisvirran rantavyöhykkeen kehittäminen luontopuistoksi.** Museon ympäristön puistoja voidaan kehittää luontopainotteisena viheralueena; alueelle voidaan esim. perustaa luontopolku.
16. **Rantareitin rakentaminen keskustasta Kivirannan asuinalueen suuntaan.** Suunniteltu rantareitti yhdistää Paloisvirran ranta-alueet Kivirannantien ja parantaa Paloisvirran rantojen virkistyskäyttämömahdollisuuksia.
17. **Viheryhteyden rakentaminen Ohenmäkeen.** Viheryhteyden jatkaminen Peltosalmentieltä Ohenmäen suuntaan parantaa myös Peltosalmen toimintapuiston saavutettavuutta.

5 JATKOTOIMENPITEET

Tätä Iisalmen kaupungin taajama-aluetta koskevaa viherjärjestelmää pidetään viher- ja liikunta-alueita koskevana valtuuston vahvistamana ohjeellisena yleissuunnitelmana ohjaamaan kaavoitusta, tarkempaa vihersuunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa. Tarkemmat yksittäisiä kohteita koskevat vahvistettavat kaavat ja vihersuunnitelmat vahvistetaan erikseen. Samoin suunnitelman mukainen toimenpideohjelma toimii ohjaava suunnitelmana kaupungin investointisuunnitelmaa laadittaessa. Toimenpiteiden toteuttaminen päätetään kunkin kohteen osalta investointiohjelman yhteydessä.

Hyödyntäminen kaavoituksessa:

Viheraluejärjestelmä luo pohjan keskustan alueen viheralueiden, viherreitistöjen, liikunta-alueiden, leikkialueiden ja muiden toiminnallisten viheralueiden suunnitteluun. Yleis- ja asemakaavoituksessa tullaan suunnitelmat laatimaan siten että turvataan riittävät aluevaraukset suunnitelmassa esitettyihin toimintoihin ja reitistöihin. Viheraluejärjestelmä on luotu pohjaksi keskustan alueen osayleiskaavatyöhön, jonka tavoitteena valmistua vuoden 2006 kuluessa. Keskustan alueen osayleiskaava puolestaan ohjaa tarkempaa asemakaavoitusta ja siten nyt laadittavassa viheraluejärjestelmässä esitetyt ratkaisut siirtyvät vähitellen kaikkeen tarkempaan maankäytön ohjaukseen ja suunnitteluun.

Nykyisin voimassa oleva keskustan osayleiskaava on valmistunut 1980-luvulla, jolloin kaikki asemakaava-alueelle sijoittuvat rannat osoitettiin julkisiksi puisto- ja viheralueiksi. Käytännössä on kuitenkin osoittautunut, että kaupunki ei pysty toteuttamaan ja hoitamaan näin syntyneitä laajaa rantapuistoverkoston. Samanaikaisesti on suhde rantarakentamiseen radikaalisti muuttunut. Siten viheraluejärjestelmä on keskustan osayleiskaavoituksen tukena pohdittaessa uudelleen rantojen käytön periaatteita. Viheraluejärjestelmän aikana ratkaistaan se missä Iisalmen keskustan alueella kevyen liikenteen reitti kulkee aivan rannan tuntumassa ja missä ranta-alueilla julkiset puistot sijaitsevat turvaten kaikille kaupunkilaisille mahdollisuuden virkistäytyä vesistön ääressä. Näiden ulkopuolelle jääviä ranta-alueiden käyttötarkoituksen selvitetään kaavoitusprosessilla, jolloin ratkaistaan missä voidaan ranta-alueelle sijoittuvista puistoista luopua ja kaavoittaa ranta-alueet yksityiseen käyttöön.

Hyödyntäminen suunnittelussa ja rakentamisessa

Tämä viherjärjestelmän toimenpideohjelman kohteista laaditaan tarkemmat kohdesuunnitelmat ja kustannusarvot sekä tarkempi aikataulu toteuttamiselle kunnallistekniikan suunnitteluvoimavaroissa yleissuunnitelman periaatteita noudattaen. Tarkemmat suunnitelmat hyväksyy tekninen lautakunta.

Hyödyntäminen viher- ja liikunta-alueiden ylläpidossa

Ylläpidon hoitoluokitus uusitaan vastaamaan tämän järjestelmän luokitusta. Tämän viherjärjestelmän luokitusta täydennetään ylläpitoa koskevilla hoito-ohjeilla ja hoidon tasoa mittaavilla kriteereillä. Jatkotyö tehdään omana työnä kaupungin puistoyksikössä. Tarkennetun luokituksen hyväksyy tekninen lautakunta. Tämä järjestelmä ja toimenpideohjelma kokonaisuudessaan toimii ohjeena työllisyystöinä tehtäviä ympäristötöitä suunniteltaessa ja kohteita valittaessa.

Hyödyntäminen kaupungin identiteetin vahvistamisessa ja viihtyisän asuinalueen luomisessa:

Tämän laaja-alaisen viherjärjestelmän toteuttaminen luo edellytykset ympäristöstä lähtevien arvojen ja vahvuksien hyödyntämiselle kaupungin vetovoimatekijänä kehitettäessä arkiviihtyvyydestään sekä puistoistaan, rannoistaan ja järvimaisemistaan tunnettua asuinaluekaupunkia. Edellä mainittuja arvoja tulee jatkossa valia yhteistyössä kaupunkiorganisaation, kuntalaisten, maanomistajien ja yritysten kanssa. Laajemman yhteistyön toteutuessa on mahdollisuus kehittää jatkotyönä valtakunnallisetkin tunnettu kaupunkipuistoverkosto, jota voidaan kehittää edelleen kansalliseksi kaupunkipuistoksi.

6 LÄHTEET

Geologista tietoa yhdyskuntasuunnitteluun, Iisalmen teemakartat, Geologian tutkimuskeskus, Espoo 1995

Historiaa maisemassa, Koljonvirran ympäristön toimenpidesuunnitelma, Koljonvirta - projekti 1999

Iisalmen kauppalan ja kaupungin historia 1860-1930, Savon sanomain kirjapaino, Kuopio 1959

Iisalmen keskustaympäristön kehittäminen, Iisalmen kaupunki ja LT-konsultit 1997

Iisalmen keskustan yleissuunnitelman tarkennus, Savonkadun ja Pohjolankadun kehittämisen periaatteet ja torin yleissuunnitelma, Iisalmen kaupunki ja LT-konsultit 1998

Iisalmen Kirkkoaukio sekä Kirkkopiisto ja Otavankatu, Yleissuunnitelma, Iisalmen kaupunki ja Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen 2002

Iisalmen Rautatieaseman alue, Diplomityö Tampereen teknisen korkeakoulun yhdyskuntasuunnittelun laitokselle, Helena Naukkarinen, Tampere 2000

Jyväskylän viheraluejärjestelmä - Kuokkalan pohjois- ja itäosien viheralueselvitys, Jyväskylän kaupunki ja LT-konsultit 2003

Koljonvirran ympäristöhoitosuunnitelma, luonnos 7.9.1998, Koljonvirta - projekti

Pohjois-Savon kulttuuriympäristön hoito-ohjelma, Iisalmen kuntakortin päivitys 1999, Ympäristöministeriö

Vantaan Viheralueohjelma 2001-2010, Vantaan kaupunki 2001

Karttalähteet:

Pitäjänskartat 1921, Kansallisarkisto

Pitäjänskartat 1846, Kansallisarkisto

Iisalmen maa- ja kallioperäkartta, Geologinen tutkimuskeskus